I S T I N A

o "događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995"

(Rezultati istraživanja Vlade Republike Srpske 2004. – 2005. godine)

BOŠNJAČKA AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI
BOSNIAK ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

Izdavač: BOŠNJAČKA AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI
Bosniak Academy of Sciences and Arts
ul. Štrosmajerova 1/II, 71000 Sarajevo

ISBN 978-9926-520-01-4
CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH pod ID brojem 52642054

Urednik: prof. dr. Mehmed A. AKŠAMIJA

Za izdavača: prof. dr. Šerbo RASTODER

Redakcija: prof. dr. Hasnija Muratagić-Tuna
prof. dr. Dževad JAHIĆ
dr. Mustafa CERIĆ

Štampa: GRAFOTISAK, Grude
Bosna i Hercegovina

Tiraž: 1.000 primjeraka

Telefon: +387 61 764 399; Mail: banusanp@gmail.com;

Knjiga je štampan uz financijsku podršku **Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo** i **Federalngo ministarstva financija/Federalnog ministarstva obrazovanja Vlade Federacije BiH.**

NAPOMENA: Foto-dokumentacija (ilustracije) koje se nalaze u ovoj studiji nisu dio rezultata istraživanja Vlade Republike Srpske.

I S T I N A

o "događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995"

(Rezultati istraživanja Vlade Republike Srpske 2004. – 2005. godine)

Bošnjačka akademija nauka i umjetnosti
Sarajevo, 2022.

UVODNE NAPOMENE

Imajući u vidu značaj **istraživanja Vlade Republike Srpske "događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995." od 2004-2005. godine**, koja, pored ostalog, potvrđuju **objektivnu istinu** da je jula 1995. u i oko Srebrenice, sigurne zone Ujedinjenih nacija, nad Bošnjacima, pripadnicima nacionalne, etničke i vjerske grupe kao takve, izvršen zločin genocida, Bošnjačka akademija nauka i umjetnosti – BANU je, na zahtjev žrtava genocida, prihvatila da objavi rezultate datih istraživanja.

Vjerujemo da će istina uticati na promjene u razvoju društvene (i lične) svijesti i afirmaciji univerzalnih vrijednosti i normi, kao postulata društveno–prihvatljivog ponašanja kod nosilaca, pripadnika i simpatizera velikosrpske ideologije, politike i prakse, a posebno (kod) izvršilaca zločina, s ciljem prihvatanja faktičke istine, kao bitne činjenice društvene stvarnosti u savremenom demokratskom društvu i državi, čija je bitna odredba poštovanje sloboda i ljudskih prava.

• • •

Vlada Republike Srpske je u više navrata, sukcesivno, istraživala događaje u i oko sigurne zone UN-a Srebrenice, jula 1995. Istoimena Vlada je naročito 2004. i 2005. istraživala navedeni imenovani problem. Za realizaciju tog istraživanja Vlada Republike Srpske je formirala Komisiju za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. i Radnu grupu za sprovođenje zaključaka iz konačnog izvještaja Komisije za Srebrenicu.

Komisija za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. formirana je 15. decembra 2003., Odlukom Vlade Republike Srpske. Komisija se sastojala od 7 članova,

od čega je Vlada Republike Srpske imenovala 5 članova – Srba, a dva člana je nominovao Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu (OHR) Paddy Ashdown : Gordona Bacona, u svojstvu predstavnika Međunarodne zajednice, a prof. dr. Smaila Čekića u svojstvu predstavnika zajednice preživjelih žrtava genocida.*[1]

Formiranje Komisije "**motivisano je obavezom Republike Srpske da odgovori na Odluku Doma za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine od 3. marta 2003.**", a koja se odnosila na 49 prijava "**koje su podnijeli najbliži rođaci nestalih u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. i o čijoj sudbini do danas nemaju pouzdanih saznanja**". Naime, Dom je Republici Srpskoj naredio da "**po hitnom postupku**" objavi sve informacije koje posjeduje, "**a koje se odnose na sudbinu i mjesto gdje se nalaze nestali**", otkrije "**sve informacije koje se odnose na lokacije pojedinačnih, masovnih, primarnih i sekundarnih grobnica žrtava događaja u Srebrenici koje nisu ranije objelodanjene**" i, pored ostalog "**sprovede potpunu, svrsishodnu, temeljnu i detaljnu istragu, kako bi ... članovi porodica i javnost saznali za ulogu Republike Srpske u masakru u Srebrenici jula 1995., za njene kasnije pokušaje da prikrije ove činjenice, te za sudbinu i mjesto gdje se nalaze lica nestala u Srebrenici u julu 1995**." Dom za ljudska prava i OHR ocijenili su nezadovoljavajućim ranije izvještaje Vlade Republike Srpske u odnosu na Odluku Doma od 3. marta 2003., a posebno Izvještaj od septembra 2003. godine, *[2]u kome je, pored ostalog, naveden broj od oko 2.000 žrtava, od čega 200 civila i 1.800 boraca.

Definisana nadležnost Komisije je bila da, "**djelujući na način transparentan za širu javnost, sa punim ovlaštenjima preduzima sve istražne i druge radnje u cilju utvrđivanja pune istine o događajima u i oko Srebrenice u vremenu od 10. do 19. jula 1995., a radi ostvarivanja trajnog mira i izgradnje povjerenja u Bosni i Hercegovini.**"*[3]

"**Najvažnija pitanja o kojima je Komisija trebala da prikupi odgovarajuću činjeničnu građu jesu: ispitati navedene zločine, kolikog su obima, ko ih je naredio i izvršio. Između**

---

[1] BOSNA I HERCEGOVINA, REPUBLIKA SRPSKA, VLADA REPUBLIKE SRPSKE, Komisija za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995., ***Događaji u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995., Banja Luka juni 2004***., str. 2–3.

[2] ***Isto***, str. 3. Odluka Doma za ljudska prava od 3. marta 2003. "**preuzela je i neke veoma važne komponente (historijski kontekst i same činjenice koje se odnose na događaje u i oko Srebrenice), sadržane u prvostepenoj presudi Haškog tribunala 'Tužilac protiv Radislava Krstića'**" (*Isto*).

[3] ***Isto***, str. 2.

ostalog, potrebne informacije trebalo je prikupiti o raznim pitanjima vezanim za navedene događaje: zauzimanje Srebrenice, pokušaj evakuacije stanovništva, humanitarna kriza, stanje u Potočarima, situacija u mješovitoj koloni, otkrivanje sudbine i mjesta nestalih lica, otkrivanje informacija o novim lokacijama pojedinačnih i masovnih grobnica, identifikacija žrtava, kao i drugi događaji od značaja za rad Komisije."*[4]

"Jedan od prioriteta rada Komisije je izrada spiska lica nestalih tokom događaja u Srebrenici od 10. do 19. jula 1995., sa akcentom na utvrđivanje sudbine lica navedenih u Odluci Doma za ljudska prava od 3. marta 2003."*[5]

Rad Komisije su, od njenog formiranja, pratili brojni problemi, opstrukcije i poteškoće, što je prisililo Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Peddy Ashdowna da preduzme određene mjere, koje su poreed ostalog, rezultirale smjenom načelnika Generalštaba Vojske Republike Srpske, generala Cvetka Savića, i šefa Sekretarijata Vlade Republike Srpske za odnose sa Međunarodnim krivičnim sudom za ratne zločine u Hagu i istraživanje ratnih zločina, Dejana Miletića. Ministrima unutrašnjih poslova i odbrane Republike Srpske, Zoranu Đeriću i Milovanu Stankoviću, upućeno je upozorenje da ostvare punu saradnju sa Komisijom.*[6]

Predsjednik Komisije Marko Arsović je, vjerujući da će, zbog otvorene opstrukcije u radu, biti smijenjen, povukao se iz Komisije.

U početku su srpski članovi Komisije, posebno predsjednik Arsović, zastupali stav **da su se u i oko Srebrenice jula 1995. sukobile dvije oružane sile**, koje su vodile teške borbe, te da u toj borbi nisu stradali civili. Taj stav je bio u suprotnosti sa relevantnim dokumentima, što su u istraživačkom procesu srpski članovi Komisije uvidjeli i uvjerili se da je **riječ o običnoj propagandi**.

Rezultati istraživanja Komisije su od historijskog značaja sa stanovišta utvrđivanja istine, kao bitne vrijednosne kategorije i principa u istraživanju zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava:

---

[4] ***Isto***, str. 3-4.

[5] ***Isto***, str. 4.

[6] ***Isto***, str. 2, 5 i 26-27.

• prvo, Komisija je pribavila relevantnu dokumentaciju različite provenijencije, bez koje nije moguće izvršiti validnu i potpunu rekonstrukciju izvršenog genocida. U okviru te dokumentacije posebno mjesto zauzimaju originalni *Redovni borbeni izvještaji Glavnog štaba Vojske Republike Srpske* od 1. jula do 31. avgusta 1995., koji do tada nisu bili poznati. Ta dokumenta otkrili su podpredsjednici Komisije Stojaković i Čekić u kasarni Vojske Republike Srpske u Bijeljini, u jednoj drvenoj baraci dimenzija 5 x 3 m;

• drugo, **Komisija je izvršila rekonstrukciju događaja** u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. i time, na osnovu vlastitih istraživanja, cjelovitije sagledala navedene događaje i, s tim u vezi, **utvrdila**:

– **da je** u periodu od 10. – 19. jula 1995. "**likvidirano više hiljada Bošnjaka, na način koji predstavlja teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava**", **uključujući i genocid** ("Komisija je preuzela historijski kontekst i činjenično stanje sadržano u Presudi 'Tužilac protiv Radislava Krstića', kojom je optuženo lice u drugostepenom postupku osuđeno od strane Haškog tribunala, za 'pomaganje i podržavanje genocida' počinjenog u Srebrenici");

– **rekonstruisala i utvrdila učešće vojnih i policijskih jedinica u genocidu**, uključujući i specijalne jedinice MUP-a Republike Srpske (tako je, primjera radi, 13. jula 1995., "u jutarnjim satima na širem prostoru sela Pobuđe između putne komunikacije Bratunac–Konjević Polje–Nova Kasaba blokirano oko 8.000 ljudi. U toku dana, 13. jula, oko 17,30 zarobljeno je najmanje 6.000 muškaraca, koji su raspoređeni na nekoliko lokacija ... U zoni odgovornosti 1. zvorničke brigade 15. jula 1995. bilo je ogromnih problema sa ukopavanjem, strijeljanjem i čuvanjem zavorenika, 'koje tek treba strijeljati'. Dragan Obrenović, je znao da se radi operacija ubijanja, te su drugi oficiri odvodili ljude 'gdje oni hoće'. Pri tome nisu zapisivali ništa što se odnosilo na aktivnosti 'oko operacije ubijanja', dajući smjernice da se o tome ne govori preko radija" ...) ;

– **utvrdila da je izvršilac "preduzeo mjere prikrivanja zločina premještanjem tjela"**;

– **"otkrila 32 nove – do tada nepoznate lokacije masovnih grobnica, od**

kojih su 4 primarne. Informacije o tim grobnicama dostavili su isključivo izvori iz Republike srpske (organi Vlade i svjedoci na terenu) i prvi put su dobivene na takav način". Na osnovu tih informacija, Federalna komisija za nestala lica izvršila je iskopavanja na tri lokacije, od kojih su se dvije odnosile na Srebrenicu. U Sandićima je, primjera radi, ekshumirano 17 tijela žrtava genocida iz primarne grobnice;*[7]

Komisija je, na osnovu brojnih izvora, utvrdila broj i identitet žrtava – 8.742 lica – žrtve (za 7.108 imena "**datumi nestanka ili smrti su unutar razdoblja od 10. do 19. jula 1995., uključujući 10. i 19. juli 1995.**", za 698 imena "**najmanje jedan datum nestanka je van perioda od 10. do 19. jula, s tim što je taj datum unutar jula 1995.**", te 936 lica, za koje je "**najmanje jedan datum nestanka unutar predmetnog perioda, od 10. do 19. jula 1995., a ostali su van jula 1995.**").[8]

U cilju utvrđivanja broja i identiteta žrtava, Komisija je kreirala Bazu podataka, u koju su uneseni podaci za preko 150.000 imena. Iz tih podataka ustanovljeno je da se 13.569 različitih imena pojavljuju u izvorima. Konstatovan je i određeni broj duplih unosa, kao i lica koja su navedena kao nestala, ali nisu potpadala pod mandat Komisije, što je prezentovano u uporednim spiskovima.*[9]

Vlada Republike Srpske je u cjelosti prihvatila izvještaj Komisije od 11. juna 2004. i sve njene preporuke, čime je Republika Srpska priznala ("…. Prihvatanje i suočavanje sa činjenicom da su neki pripadnici srpskog naroda počinili zločin u Srebrenici u julu 1995. godine…") svoju odgovornost za planiranje i namjernu likvidaciju Bošnjaka. Navedeni izvještaj Vlada Republike Srpske je dostavila Komisiji za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, Visokom predstavniku, Paddy Ashdownu, i predsjedniku entiteta Republika Srpska.*[10]

---

[7] ***Isto***, str. 7-40.

[8] BOSNA I HERCEGOVINA, REPUBLIKA SRPSKA, VLADA REPUBLIKE SRPSKE, Komisija za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995., DODATAK IZVJEŠTAJU OD 11. JUNA 2004. O događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995., Banja Luka, 15. oktobar 2004., str. 3-35.

[9] Vidi, fusnoti 1, str. 40-41.

[10] ***Isto***, str. 41. Human Rights Commission within the Constitutional Court of Bosna and Herzegovina,

Nakon što je proučila izvještaj Komisije za Srebrenicu od 11. juna 2004., Komisija za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine ih je prihvatila i pozitivno ocijenila, te, pored ostalog, konstatovala da je riječ o "dokumentu od historijskog značaja od kojeg će imati koristi buduće generacije."*[11]

Predsjednik entiteta Republika Srpska, Dragan Čavić je, nakon objavljivanja prvog izvještaja Komisije za Srebrenicu (od 11. juna 2004.) u svom javnom televizijskom nastupu, pozivajući se na rezultate istraživanja Komisije, u ime rukovodstva entiteta Republika Srpska, upoznao javnost sa obimom zločina i javno se izvinio i priznao izvršene zločine.*[12]

Jakob Möller, President of the Commission – Lord Paddy Ashdown, High Representative, The Office of the Representative; Ambassador Bernard Fassier, Senior Deputy High Representative; Ambassador Douglas Davidson, Head Mission, Organisation for Security and Cooperation in Europe, Mission to Bosnia and Herzegovina; Ambassador Jan Kubis, Secretary General, Organisation for Security and Cooperation in Europe, Vienna; H. E. Prime Ministar Dragan Mikerević, 8. novembar 2004.

[11] ***Isto***.

[12] BOSNA I HERCEGOVINA, REPUBLIKA SRPSKA, VLADA REPUBLIKE SRPSKE, Komisija za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. Vidi fusnotu br. 1., str. 41; **Isto**, str. 41; Human Rights Commission within the Constitutional Court of Bosna and Herzegovina, Jakob Möller, President of the Commission – Lord Paddy Ashdown, High Representative, The Office of the Representative; Ambassador Bernard Fassier, Senior Deputy High Representative; Ambassador Douglas Davidson, Head Mission, Organisation for Security and Cooperation in Europe, Mission to Bosnia and Herzegovina; Ambassador Jan Kubis, Secretary General, Organisation for Security and Cooperation in Europe, Vienna; H. E. Prime Ministar Dragan Mikerević, 8. novembar 2004; Lara J. Nettlfield–S. E. Wagner, SREBRENICA NAKON GENOCIDA, Institut za istoriju, Sarajevo, 2015, str. 122, 253255, 260–271 i 286. Javno priznanje i izvinjenje Dragana Čavića, odnosno Republike Srpske, u cjelosti glasi: "**Nakon svega ovoga, najprije kao čovjek i Srbin, pa onda kao otac, brat i sin, a tek onda kao predsjednik Republike Srpske moram reći da je ovih 9 dana jula srebreničke tragedije crna stranica istorije srpskog naroda! Učesnici ovog zločina ne mogu se opravdati nikome i ni sa čim. Onaj ko je činio ovakav zločin, i pri tome se možda pozivao na narod kome pripada po imenu i prezimenu, činio je zločin i prema vlastitom narodu.**

Onaj koji se možda pozvao na Boga čineći zločin, očekujući od Svevišnjeg blagoslov, činio je zločin protiv Boga u koga vjeruje. Onaj ko je činio ovakav zločin zbog osvete, osvetio se vlastitom narodu.

Čuveni srpski vojskovođa iz Prvog svjetskog rata, vojvoda Živojin Mišić je rekao : 'U ratu se lako gubi glava i lako se gubi obraz'. Preko 20 hiljada Srba izgubilo je život u posljednjem ratu časno se boreći za svoj narod i Republiku Srpsku.

Oni koji su u ratu čineći nedjela izgubili obraz ne mogu očekivati da zbog njih cijeli srpski narod ostane bez obraza. Ko je od Srba u ratu izgubio obraz, sami moramo utvrditi. To će osnažiti naš zahtjev drugima koji su u ratu činili zločin nad Srbima, da istinom osude počinioca zločina iz svog naroda.

Umjesto traženja ravnoteže u počinjenim zločinima vrijeme je da se svi u BiH okrenemo traženju ravnoteže pravde prema počiniocima zločina.

Istina, ma kako teška bila, mora se ustanoviti, jer ako je sami ne utvrdimo, istinu će nam ukazivati i utvrđivati drugi.

Glavni tužilac ICTY-a, Carla del Ponte, je rad Komisije ocijenila "**izuzetno značajnim**". OHR je pohvalio rad Komisije za Srebrenicu, a prema ocijeni Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine riječ je o "**dokumentu od historijskog značaja za buduće generacije**".*[13]

Vlada Republike Srpske je, u skladu sa preporukama Komisije za Srebrenicu (a posebno preporuku po kojoj, "organi vlasti treba da preispitaju angažman lica zaposlenih u državnim organima, institucijama, kao i javnim službama, a koji su osumnjičeni za ratne zločine") i zahtjevima Visokog predstavnika, Paddya Ashdowna (pismima od 16. decembra 2004. i 7. januara 2005) nastavila sa istraživanjem događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. Vlada je 12. januara formirala Radnu grupu za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja

---

Izvještaj Komisije za utvrđivanje istine o događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine početak je na teškom i po sve nas vjerovatno ponekad poraznom putu saznavanja istine. Na relevantnim državnim organima i institucijama jeste da procesuiraju ove i ovakve rezultate rada Komisije, a na nama svima je da nastavimo hod ka istini. Jedino tako možemo izbjeći da nam se u budućnosti djeca između sebe mrze samo zato što su Hrvati, Bošnjaci ili Srbi. Krivica ne može biti generalna ili kolektivna. Krivci uvijek imaju ime i prezime i ne sudi im se zato što pripadaju ili predstavljaju jedan narod, već zbog onoga što su učinili. Na istorijskom smo ispitu svi mi u BiH, kao i države iz našeg okruženja, jesmo li smogli snage da prekinemo začarani krug gdje žrtva danas postaje zločinac sutra, a mržnja danas postaje osveta sutra.

Dejtonski mirovni sporazum dao je okvire za Bosnu i Hercegovinu u kojoj sva tri konstitutivna naroda i nacionalne manjine mogu ispoljiti svoj identitet tako da ne ugrožavaju jedni druge. Uz poštovanje Dejtonskog mirovnog sporazuma, na svakom od naroda je sada da se izbori za svoj korak do istine, na prvom mjestu suočavanjem sa vlastitim grešnicima.

Ne mogu znati da li će srodnicima postradalih Bošnjaka koji su žrtve ratnih zlodjela počinjenih od strane Srba, ovo moje obraćanje značiti bilo kakvo olakšanje. Razumijem i suosjećam bol onih koji još uvijek traže svoje najbliže. Svi imaju pravo na pravdu. A vjerovaće u pravdu ako saznaju istinu o sudbini svojih najbližih, i ako budu kažnjeni oni koji su počinili zlodjela.

Kao predsjednik Republike Srpske, Srbin, građanin Republike Srpske i Bosne i Hercegovine i otac dvoje djece koja svoju budućnost vide ovdje, pozivam svakog pojedinca, bez obzira na nacionalnu, vjersku, partijsku ili neku drugu pripadnost da istinom i poštovanjem pomogne da nam istorija počne da biva hronika humanosti i preporoda, a ne sukoba i destrukcije.

Hvala vam" (L. J. Nettelfield–S. E. Wagner, **nav. dj.**, str. 255).

[13] Vidi, fusnotu br. 8, str. 4; Human Rights Commission within the Constitutional Court of Bosna and Herzegovina, Jakob Möller, President of the Commission – Lord Paddy Ashdown, High Representative, The Office of the Representative; Ambassador Bernard Fassier, Senior Deputy High Representative; Ambassador Douglas Davidson, Head Mission, Organisation for Security and Cooperation in Europe, Mission to Bosnia and Herzegovina; Ambassador Jan Kubis, Secretary General, Organisation for Security and Cooperation in Europe, Vienna; H. E. Prime Ministar Dragan Mikerević, 8. novembar 2004.

Komisije za Srebrenicu i utvrdila njen sastav i zadatak, kao i rok realizacije (Radna grupa se sastojala od 7 članova, od kojih su šest članova bili Srbi i jedan Bošnjak).*[14]

Zadatak Radne grupe je bio "**da, na bazi Izvještaj**a /Komisije za Srebrenicu/ **i njihovih aneksa pregleda, analizira i evidentira sve podatke o licima koja se u njemu pominju, a posebno za ona koja su zaposlena u bezbjednosnim struktirama Republike Srpske i Bosne i Hercegovine (Vojci Republike Srpske, Ministarstvo odbrane RS, Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, OSA, SIPA i DGS)**".*[15]

Radna grupa je, kao i Komisija za Srebrenicu, postigla izuzetno značajne rezultate :

- prvo, **utvrdila je broj i identitet "pripadnika/učesnika događaja u i oko Srebrenice od 10. – 19. jula 1995. godine", među kojima "i lica koja su lično odgovorna za konkretne događaje u i oko Srebrenice, uključujući i naredbodavce i neposredne izvršioce"**;
- drugo, **utvrdila je strukturu pripadnika/učesnika u izvršenju zločina**, u kojoj su, pored pripadnika/učesnika Vojske Republike Srpske i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, učestvovale i jedinice Vojske Jugoslavije, jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije ("Škorpioni", pod komandom Slobodana Medića, i druge, uključujući i pripadnike Službe državne bezbjednosti pod komandom Vasilija Mijovića), mješovita četa združenih snaga MUP–a "Republike srpske krajine", "Republike Srpske" i Republikie Srbije, zatim druge jedinice iz Srbije, te dobrovoljci, posebno iz Grčke, itd., itd.*[16]
- treće, **utvrdila je broj lica koja su se marta 2005. nalazila na vodećim**

---

[14] REPUBLIKA SRPSKA, VLADA, Radna grupa za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu, ***Izvještaj za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu***, Banja Luka, 30. mart 2005., str. 3–4.

[15] ***Isto***, str. 5.

[16] REPUBLIKA SRPSKA, VLADA, Radna grupa za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu, ***Dopuna izvještaja od 30. marta 2005.***, Banja Luka, 30. septembar 2005., str. 3–18.

pozicijama u organima vlasti Bosne i Hercegovine, entiteta i opština (SIP–i, OSA–i, DGS, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine, Ministarstvo odbrane Republike Srpske, MUP–u Republike Srpske, sudskoj policiji, sudovima za prekršaje, opštine i dr.), a koja su bila učesnici događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. Radi se o broju od 892 lica.*[17]

Urednik:

akademik Mehmed A. AKŠAMIJA

[17] REPUBLIKA SRPSKA, VLADA, Radna grupa za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu, ***Izvještaj za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu***, Banja Luka, 30. mart 2005., str. 17–20.

SADRŽAJ

UVOD 9

I.
SUDBINA BOŠNJAKA U I OKO SREBRENICE
OD 10. DO 19. JULA 1995. 23
a) U Potočarima 24
b) U mješovitoj koloni 41

II.
MASOVNE GROBNICE 59
a) Ekshumirane 0
b) Novootkrivene 0

III.
UTVRĐIVANJE SUDBINE LICA ZA KOJIMA SE
JOŠ UVIJEK TRAGA 69

IV.
SPISAK I IDENTITET ŽRTAVA ZA KOJE
SU PODNESENE APLIKACIJE DOMU ZA
LJUDSKA PRAVA BiH 75

ZAKLJUČCI 79

PRILOZI 81

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VLADA REPUBLIKE SRPSKE

**KOMISIJA ZA ISTRAŽIVANJE DOGAĐAJA
U I OKO SREBRENICE OD 10. DO 19. JULA 1995.**

DOGAĐAJI U I OKO SREBRENICE OD 10. DO 19. JULA 1995.

Banja Luka, juni 2004.

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VLADA REPUBLIKE SRPSKE
KOMISIJA ZA ISTRAŽIVANJE DOGAĐAJA U I OKO SREBRENICE OD 10. DO 19. JULA 1995.

Marko Arsović, predsjednik, povukao se iz rada Komisije 20.04., te je na mjesto predsjednika Vlada RS imenovala Milana Bogdanića.

Milan Bogdanić, član

Milorad Ivošević, član

Đorđe Stojaković, potpredsjednik

Gojko Vukotić, član

Željko Vujadinović, član, na upražnjeno mjesto za člana Komisije Vlada RS imenovala ga je 17. maja

Gordon Bejkon, član

Smail Čekić, potpredsjednik

Prof. dr. Bejkon je imenovan kao predstavnik Merđunarodne zajednice, a Prof. dr. Čekić kao predstavnik zajednice preživjelih.

OHR
Office of the High Representative

Ured Visokog predstavnika (OHR) i Međunarodni krivični sud u Hagu (ICTY) su dobili status posmatrača.

UVOD

Kao privremeno radno tijelo Vlade Republike Srpske (VLADA RS) *Komisija za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995* (u daljem tekstu *Komisija*) obrazovana je odlukom VLADE RS na njenoj 52. sjednici, od 15.12.2003 (u daljem tekstu *Odluka*, dokument A/1). U paragrafu II Odluke određene su nadležnosti Komisije. Komisija, djelujući na način transparentan za širu javnost, sa punim ovlašćenjima preduzima "sve istražne i druge radnje u cilju utvrđivanja pune istine o događajima u i oko Srebrenice u vremenu od 10. do 19. jula 1995., a radi ostvarivanja trajnog mira i izgradnje povjerenja u Bosni i Hercegovini". U Odluci (odjeljak V) naloženo je Ministarstvu pravde Republike Srpske (MP RS), Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske (MUP RS), Ministarstvu odbrane Republike Srpske (MO RS), OBS-u, Generalštabu Vojske Republike Srpske (GŠ VRS) i Republičkom sekretarijatu za odnose sa Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu da "u potpunosti podrže rad Komisije"; u posebnom odjeljku (VI) MP RS zaduženo je za organizovanje i izvršavanje administrativnih poslova, a MUP RS, za obezbjeđenje sredstava logistike za potrebe rada Komisije. Prema Odluci (odjeljak IV/1) mandat Komisije traje šest mjeseci od dana konstituisanja. Komisija je zadužena da VLADI RS podnosi mjesečne izvještaje o radu, a "najkasnije tri dana prije prestanka sa radom" da dostavi *Završni izvještaj o radu i utvrđenim činjenicama*.

Na 54. sjednici, od 25. 12. 2003, VLADA RS imenovala je članove Komisije: Marko Arsović, predsjednik, Milan Bogdanić, Milorad Ivošević, Đorđe Stojaković, Gojko Vukotić, Gordon Bejkon, Smail Čekić, članovi (A/2). Gospodu Bejkona i Čekića nominovao je visoki predstavnik za BIH (gospodina Bejkona kao predstavnika Merđunarodne zajednice, a gospodina Čekića kao predstavnika zajednice preživjelih). Ured Visokog predstavnika (OHR) i Međunarodni krivični sud u Hagu (ICTY) su dobili status posmatrača. Konstitutivna sjednica Komisije održana 12.01. 2004. Ponuđen je nacrt *Poslovnika* (A/3) i postignuta saglasnost oko donošenja *Plana rada* (A/4) i drugih operativnih akata koji su ubrzo usvojeni. Za potpredsjednike Komisije imenovani su Đorđe Stojaković i prof. dr. Smail Čekić. Dvadesetog aprila iz rada Komisije povukao se dotadašnji predsjednik Marko Arsović (A/5). Na mjesto predsjednika VLADA RS imenovala je Milana Bogdanića, dotadašnjeg člana Komisije. Na upražnjeno mjesto člana Komisije VLADA RS imenovala je 17. maja Željka Vujadinovića (A/6).

Donošenje *Odluke o formiranju Komisije* bilo je motivisano obavezom RS da odgovori na *Odluku Doma za ljudska prava BiH* od 03. 03. 2003 (A/7), posebno definisanom u odjeljku IX (ZAKLJUČCI), paragraf 220, tačke 1-8, posebno 7 i 8. Odluka Doma odnosi se na 49 prijava koje su podnijeli najbliži rođaci lica nestalih u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. i o čijoj sudbini do danas nemaju pouzdanih saznanja. Prijave su podnesene protiv RS i predstavljaju "dio grupe od oko 1.800 sličnih prijava koje su trenutno u postupku pred Domom – sve one se odnose na događaje u Srebrenici" (paragraf 1). Dom je naredio RS da "po hitnom postupku" objavi sve informacije koje posjeduje, "a koje se odnose na sudbinu i mjesta gdje se nalaze nestali...", otkrije "sve informacije... koje se odnose na lokacije pojedinačnih, masovnih, primarnih i sekundarnih grobnica žrtava događaja u Srebrenici koje nisu ranije objelodanjene" i, pored ostalog, "sprovede potpunu, svrsishodnu, temeljnu i detaljnu istragu o događajima koji su doveli do utvrđenih kršenja ljudskih prava, kako bi... članovi porodica i javnost saznali za ulogu RS u masakru u Srebrenici jula 1995, za njene kasnije pokušaje da prikrije ove činjenice, te za sudbinu i mjesto gdje se nalaze lica nestala u Srebrenici u julu 1995." (paragrafi 211, 212, 214, 220, tačke 1-8). Visoki predstavnik u BIH Pedi Ešdaun u pismu predsjedniku RS Draganu Čaviću i premijeru RS Draganu Mikereviću od 25. 12. 2003. istakao je "važnost rada Komisije", podržao stavove Doma za ljudska prava i činjenicu da se Komisija mora rukovoditi "dovoljnim fondovima, potpunim pristupom svim relevantnim dokumentima" i svjedocima. Dom za ljudska prava za BIH i OHR ocijenili su kao nezadovoljavajuće ranije izvještaje VLADE RS u odnosu na Odluku Doma od 3. 03. 2003.

Odluka Doma za ljudska prava od 3. 03. 2003. preuzela je i neke veoma važne komponente (istorijski kontekst i same činjenice koje se odnose na događaje u i oko Srebrenice) sadržane u prvostepenoj presudi Haškog tribunala "Tužilac protiv Radislava Krstića" (A/8), od 02. 08. 2001.

Ujedinjene nacije | Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove

O Mehanizmu Predmeti

English | Français | bosanski, hrvatski ili srpski | Shqip | Македонски

Ujedinjene nacije
Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

O MKSJ PREDMETI DOKUMENTI MEDIJI OUTREACH IZDVAJAMO

Arhiva saopštenja za javnost

Arhiva konferencija za štampu

Presuda Žalbenog vijeća u predmetu Tužilac protiv Radislava Krstića

Press Release . Communiqué de presse . Saopštenje za javnost

(Isključivo za medije. Nije službeni dokument.)
APPEALS CHAMBER
CHAMBRES D'APPEL
ŽALBENO VIJEĆE
Den Haag, 19. aprila 2004.

CC/P.I.S./839-t

PRESUDA ŽALBENOG VIJEĆA U PREDMETU

TUŽILAC protiv RADISLAVA KRSTIĆA

Žalbeno vijeće je jednoglasno odlučilo da je 1995. u Srebrenici počinjen genocid

"...snage bosanskih Srba izvršile su genocid protiv bosanskih Muslimana (...) . Oni koji smišljaju i realizuju genocid teže da liše čovječanstvo raznolikog bogatstva koje mu daju nacionalnosti, rase, etničke grupe i vjere. To je zločin protiv cijelog čovječanstva, jer škodi ne samo grupi koja je na meti uništenja, nego cijelom čovječanstvu.."

Radislav Krstić je proglašen krivim za pomaganje i podržavanje genocida

"...Gospodin Krstić je znao da time što dozvoljava da se koriste resursi Drinskog korpusa čini značajan doprinos pogubljenju zatvorenika, bosanskih Muslimana. Iako dokazi sugeriraju da Radislav Krstić nije bio pristaša tog plana, on je kao komandant Drinskog korpusa dozvolio Glavnom štabu da zatraži resurse Drinskog korpusa i njima se posluži."

Žalbeno vijeće je jednoglasno "osudilo Radislava Krstića na 35 godina zatvora"

U prilogu se nalazi sažetak presude Žalbenog vijeća, u sastavu: sudija Theodor Meron (predsjedavajući), sudija Fausto Pocar, sudija Mohamed Shahabuddeen, sudija Mehmet Güney i sudija Wolfgang Schomburg, kojeg je pročitao predsjedavajući sudac.

Žalbeno vijeće je danas ovdje da izrekne presudu po žalbi u predmetu Tužilac protiv Radislava Krstića. I Tužilaštvo i odbrana su uložili žalbe na presudu koju je Pretresno vijeće I ovog Međunarodnog suda donijelo 2. augusta 2001. godine. Presuda je donijeta poslije suđenja koje je počelo ovdje u Hagu 13. marta 2000. godine i trajalo nešto više od godinu dana.

Činjenice u ovom predmetu uglavnom se tiču događaja koji su se odigrali u gradu Srebrenici negdje u julu 1995. godine. Srebrenica se nalazi na istoku Bosne i Hercegovine. Po njoj je dobila ime tzv. "zaštićena zona" Ujedinjenih nacija koja je stvorena kao enklava bezbjednosti, sa namjerom da se u njoj civilno stanovništvo zaštiti od rata koji se vodio u njihovoj blizini. Od jula 1995. godine, međutim, ime Srebrenica počelo je da označava i jedan događaj čije strahote čine pozadinu ovog predmeta. Izopačenost, brutalnost i okrutnost s kojom je VRS, vojska bosanskih Srba, postupala sa nevinim žiteljima ove zaštićene zone, sada su dobro poznate i dokumentovane. Bošnjačke žene, djeca i stariji ljudi odvedeni su iz enklave, dok je sedam do osam hiljada muškaraca, bosanskih Muslimana sistematski ubijeno.

Srebrenica se nalazi u regiji za koju je bio odgovoran Drinski korpus VRS. U vrijeme kad su počinjeni predmetni zločini, Radislav Krstić je bio general-major u VRS i komandant Drinskog korpusa. Zbog njegove umiješanosti u ove događaje, Pretresno vijeće je Radislava Krstića proglasilo krivim za genocid; progon putem ubijanja, okrutnog i nečovječnog postupanja, terorisanja civilnog stanovništva, nasilnog premještanja, i uništavanja lične imovine kao zločina protiv čovječnosti; i za ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Na temelju ovih osuda, Pretresno vijeće je Radislavu Krstiću izreklo kaznu zatvora od četrdeset šest godina.

U skladu sa praksom ovog Međunarodnog suda, ja neću čitati tekst Presude po žalbi osim dispozitiva. Umjesto toga, rezimiraću pitanja koja su se rješavala po žalbi, kao i rezonovanje i zaključke Žalbenog vijeća tako da vi, Radislave Krstiću, a isto tako i javnost, budete upoznati sa razlozima za ovu odluku Žalbenog vijeća . Naglašavam, međutim, da je ovo samo sažetak i da on nikako ne ulazi u sastav Presude Žalbenog vijeća . Jedini mjerodavni ekspoze zaključaka Žalbenog vijeća nalazi se u pismenoj Presudi koja će biti raspoloživa danas na kraju ovog postupka.

PRESUDA ŽALBENOG VIJEĆA U PREDMETU TUŽILAC PROTIV RADOSLAVA KRSTIĆA (19.04.20004.)

Najvažnija pitanja o kojima je Komisija trebalo da prikupi odgovarajuću činjeničnu građu jesu: ispitati navedene zločine, kolikog su obima, ko ih je naredio i izvršio. Između ostalog, potrebne informacije trebalo je prikupiti o raznim pitanjima vezanim za navedene događaje: zauzimanje Srebrenice, pokušaj evakuacije stanovništva, humanitarna kriza, stanje u Potočarima, situacija u mješovitoj koloni, otkrivanje sudbine i mjesta nestalih lica, otkrivanje informacija o novim lokacijama pojedinačnih i masovnih grobnica, identifikacija žrtava, kao i drugi događaji od značaja za rad Komisije.

Jedan od prioriteta rada Komisije je izrada što je moguće tačnijeg spiska lica nestalih tokom događaja u Srebrenici od 10. do 19. jula 1995, sa akcentom na utvrđivanje sudbine lica navedenih u Odluci Doma za ljudska prava 03. 03. 2003.

Ovakav pristup bitno je uticao na prvobitni koncept rada Komisije. Zamišljen je obuhvatan naučni postupak, detaljniji prikaz geneze događaja za navedeni period (10 - 19. jul 1995) pri čemu bi se primjenjivala stroža metodologija utvrđivanja činjenica i izvođenja dokaza.

Rukovodeći se *Operativnim planom*, Komisija je sa aktivnostima počela februara 2004. Pošto je zadužila pojedine članove da izrade potrebne akte koje će uputiti odgovarajućim institucijama i pojedincima, Komisija je grupisala događaje i utvrdila tematske cjeline: **Događaji u Potočarima**, **Sudbina učesnika kolone**, **Primarne**, **Sekundarne** i **Tercijarne masovne grobnice**. Za pojedine oblasti određeni su izvjestioci.

SCENA IZ POTOČARA 12.07.1995. GODINE. (getty images)

DIO KOLONE PREŽIVJELIH IZBJEGLICA IZ SREBRENICE KOJI SU SE KRETALI U PRAVCU TUZLE 14.07.1995. AP

S obzirom na limitirani rok i gotovo decenijski razmak od vremena događaja, Komisija je ocijenila da se primarno mora baviti prikupljanjem saznanja o događajima od involviranih organa i pojedinaca RS. Dokumentacija na koju se Komisija mogla osloniti potiče iz institucija sistema RS (MO RS, GŠ VRS, komande Prvog i Petog korpusa VRS, nadležni odsjeci MO RS, MUP RS i nadležni CJB MUP RS). U sjedište Komisije dopremljena je i izvjesna dokumentacija MO FBIH. Komisija je tražila potrebne informacije, ostvarivala neposredan pristup dokumentaciji i uz potvrdu izuzimala raspoloživa dokumenta od značaja za predmet ispitivanja. O prikupljenim činjenicama Komisija se konsultovala sa ostalim faktorima koji bi o njima mogli imati neka saznanja (ICTY, ICMP, ICRC, UN, Kancelarija za traženje nestalih RS, udruženja porodica nestalih, Federalna komisija za traženje nestalih).

Komisija nema karakter sudskog organa i nema mandat da se bavi pravnim pitanjima, jer je to zadatak i pravo isključivo nadležnih sudova. Ipak, u rasvjetljavanju činjenične strane događaja Komisija je morala imati u vidu primjenjivo međunarodno i lokalno krivično pravo, što je uslov

odabira činjenica bitnih za rasvjetljavanje događaja. Izvođenje dokaza i utvrđivanje bitnih činjenica Komisija je trebalo da sprovedi po ugledu na sudske procedure koje važe za ovu oblast. Zbog ograničenog vremena i racionalizacije postupka, Komisija je preuzela istorijski kontekst i činjenično stanje sadržano u presudi "Tužilac protiv Radislava Krstića", kojom je optuženo lice u drugostepenom postupku osuđeno od strane Haškog tribunala, za "pomaganje i podržavanje genocida" počinjenog u Srebrenici.

PODRUČJA POREMEĆENE ZEMLJE U NOVOJ KASABI SA DVA OZNAČENA PODRUČJA (avio snimak, 27.07.1995.). **FOTOGRAFIJA RUEZ-A, JEAN-RENEA STANJA U EKSHUMIRANOJ GROBNICI.** (UNICT FOR THE FORMER YUGOSLAVIA IT-09-92-T)

Početne teškoće u radu Komisije (uspostavljanje komunikacije sa odgovarajućim institucijama RS, obezbjeđivanje materijalno-tehničkih i smještajnih uslova i drugo) prevaziđene su nakon intervencija visokog predstavnika 11. 03. i 25. 04. 2004. Visoki predstavnik za BIH zahtijevao je brzo okončanje istrage i koncentraciju rada Komisije na otkrivanje lokacija posmrtnih ostataka i utvrđivanje spiskova lica koja se vode kao nestala (A/9). Ovim je mandat Komisije usmjeren isključivo na ispitivanje sudbine Bošnjaka u navedenom periodu. Pokazalo se da u predviđenom roku nije moguće sprovesti "**potpunu, svrsishodnu, temeljitu i detaljnu istragu**" o događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995.

U vezi sa navedenim, Komisija je do 01.04. 2004. definisala dva projekta:

- Istraživanje stratišta i grobnica žrtava "**zaštićene zone**" UN SREBRENICA od 10. do 19. jula 1995 (A/10);
- Utvrđivanje identiteta žrtava iz "**zaštićene zone**" UN SREBRENICA od 10. do 19. jula 1995 (A/11), za čiju realizaciju su potrebna velika sredstva i dug vremenski period, pa se od ovog projekta odustalo.

Oba projekta bila su sastavni dio ranije usvojenog *Plana rada i zaključaka Komisije*. U suštini, predstavljali su u nekim segmentima razrađeni *Operativni plan rada Komisije*.

Tokom maja postignut je vidljiv napredak po pitanju istraživanja i utvrđivanja lokacija potencijalnih masovnih grobnica žrtava, a koje do sada nisu poznate, prikupljanje novih relevantnih dokumenata i utvrđivanja broja i identiteta žrtava. Preko Ministarstva pravde RS još ranije uspostavljen je kontakt sa pravosudnim organima FEDERACIJE BIH radi identifikacije žrtava iz do tada exhumiranih grobnica. U vezi sa utvrđivanjem broja i identiteta žrtava, članovi Komisije posjetili su *Centar za koordinaciju i identifikaciju* (ICC), *Identifikacioni projekt 'Podrinje'* (PIP). Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP) u Tuzli. Razgovaralo se sa kantonalnim tužiocem u Tuzli, koji je obećao i kasnije dostavio spisak identifikovanih lica. Članovi Komisije sastajali su se više puta sa predstavnicima udruženja porodica nestalih.

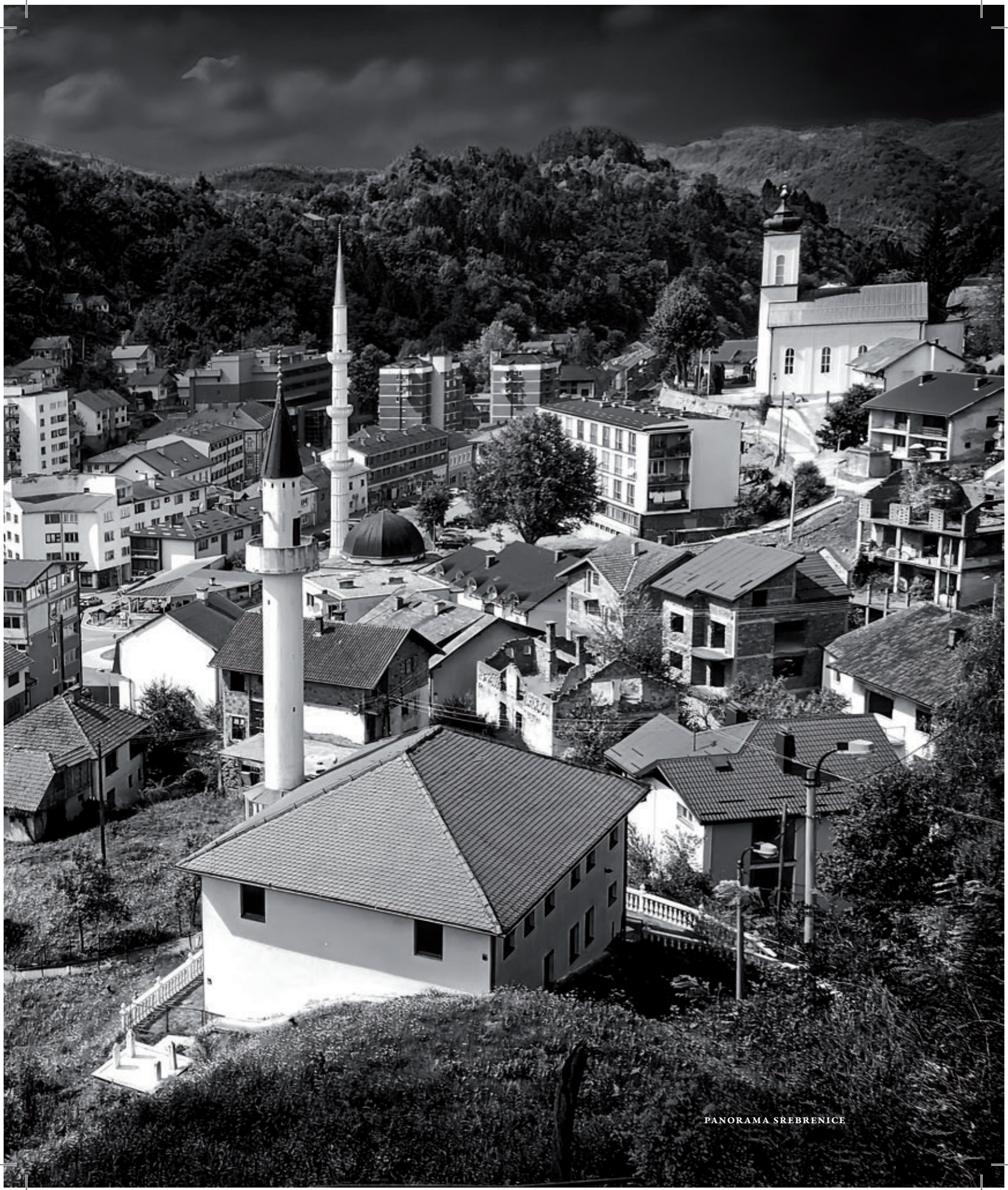
Na osnovu prikupljenog materijala i pribavljenih dodatnih informacija, Komisija je pristupila rekonstrukciji događaja. Prikupljene orginalne dokumente i izvještaje involviranih subjekata, Komisija je analizirala i izradila Završni izvještaj o događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine, sa težištem na pitanje otkrivanja do sada nepoznatih grobnica i utvrđivanja spiska nestalih lica za koje su članovi porodica podnijeli aplikacije Domu za ljudska prava BIH. Uz osnovni tekst priložen je dio pregledane izvorne građe. Do sredine jula biće dostavljen i precizniji spisak lica koja se vode kao nestala u događajima od 10. do 19. jula 1995.

Dokumentacija kojom je Komisija raspolagala uglavnom potiče od institucija RS, dijelom i od nekih institucija FEDERACIJE BIH. Od velikog značaja bila bi i saznanja nekih stranih organizacija i institucija koje se bave ispitivanjem ratnih sukoba na prostoru bivše Jugoslavije od 1991. do 1995, a time i dešavanja u i oko Srebrenice u razmatranom periodu.

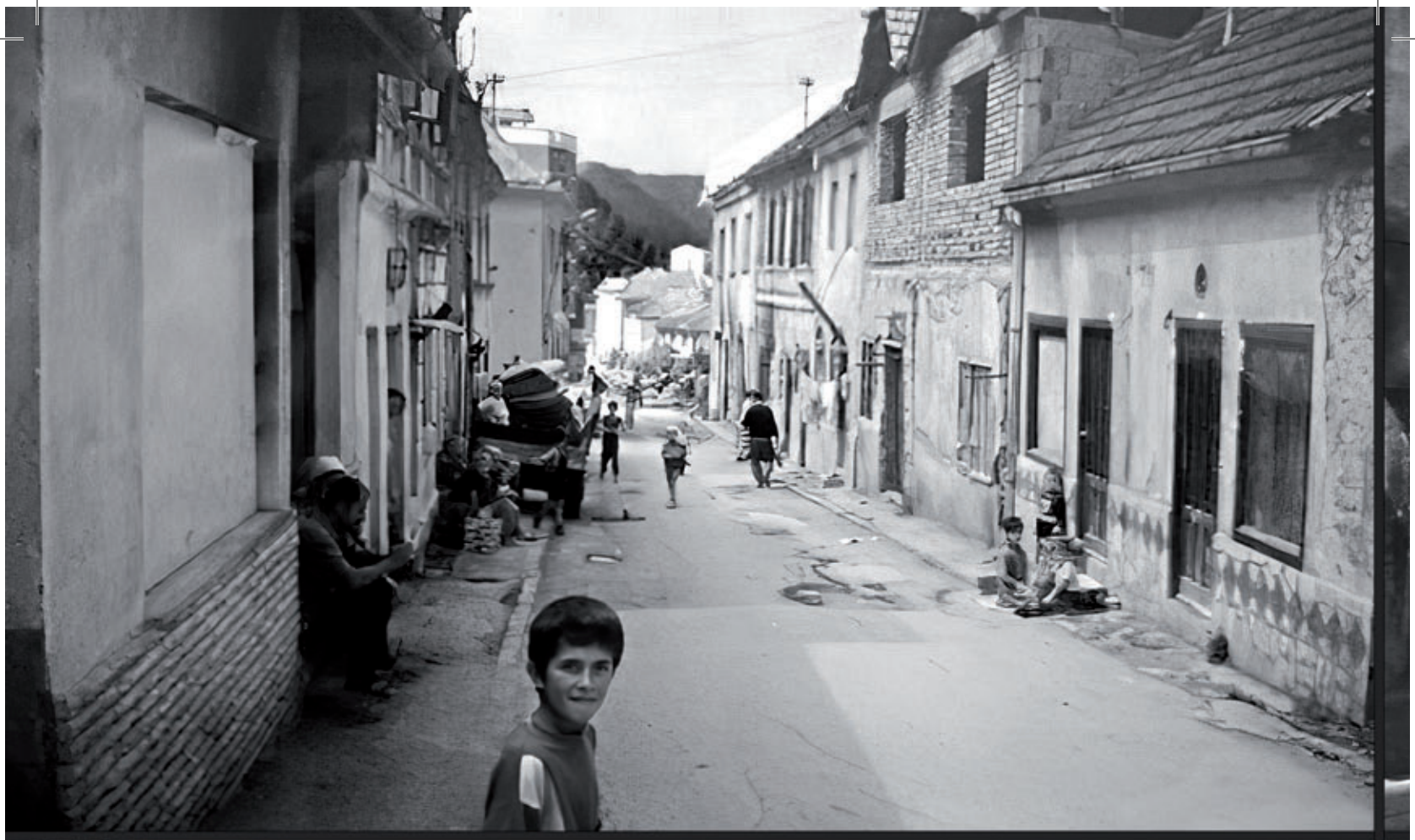
I pored veoma značajnih rezultata, posebno u otkrivanju do sada nepoznatih grobnica i utvrđivanju broja i identiteta žrtava, redefinisani mandat Komisije kao i kratak vremenski rok odredili su obim i rezultate njenog rada. Kompleksna naučna valorizacija predmetnih događaja, posebno istorijsko-pravna, ostaje imperativ.

Rad Komisije istorijski je čin i kao takav podliježe sudu istorije. Formiranje Komisije i njen rad dokaz su zrelosti srpskog naroda i RS, suočavanja sa sobom, istorijom i drugim.

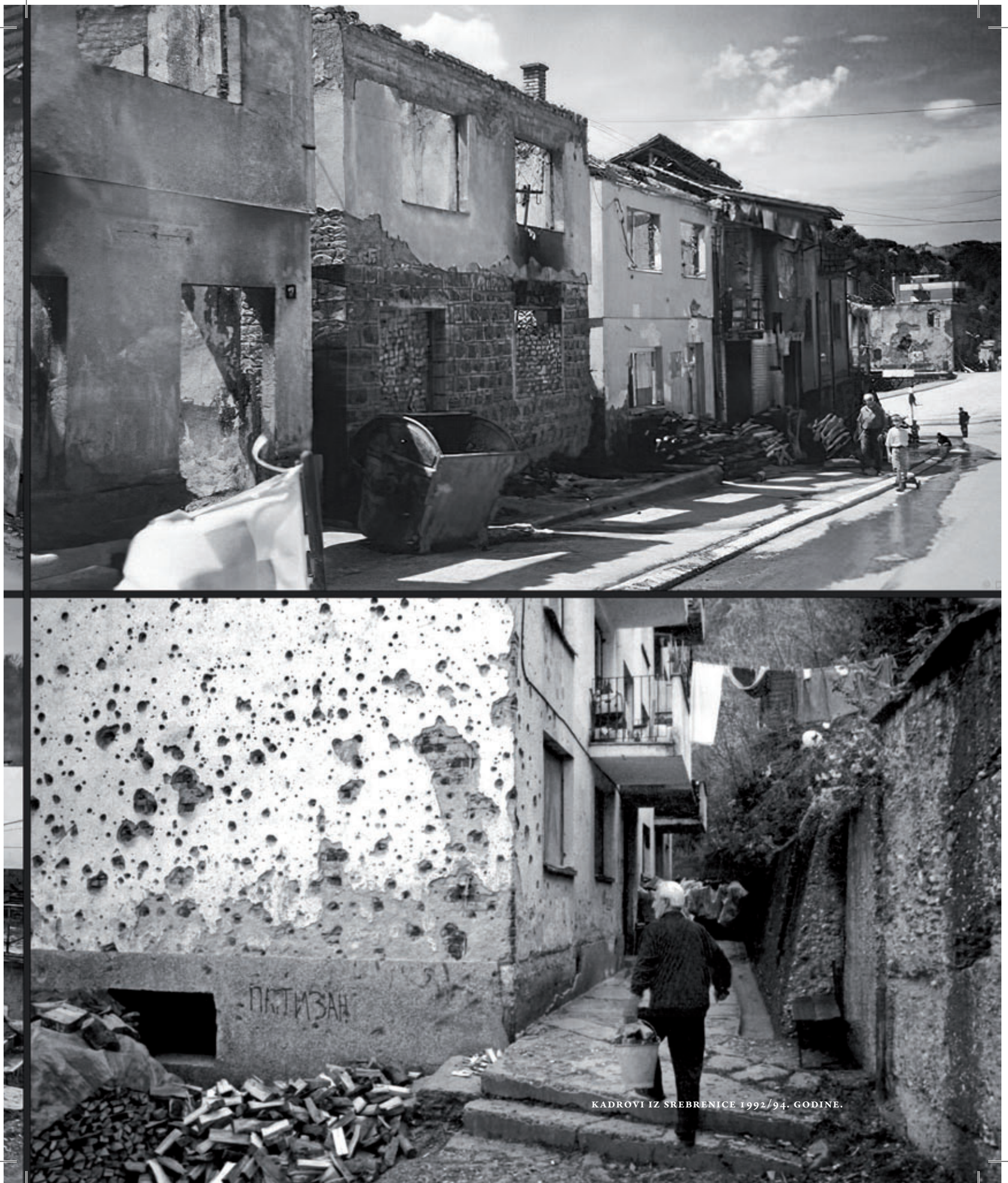

PANORAMA SREBRENICE

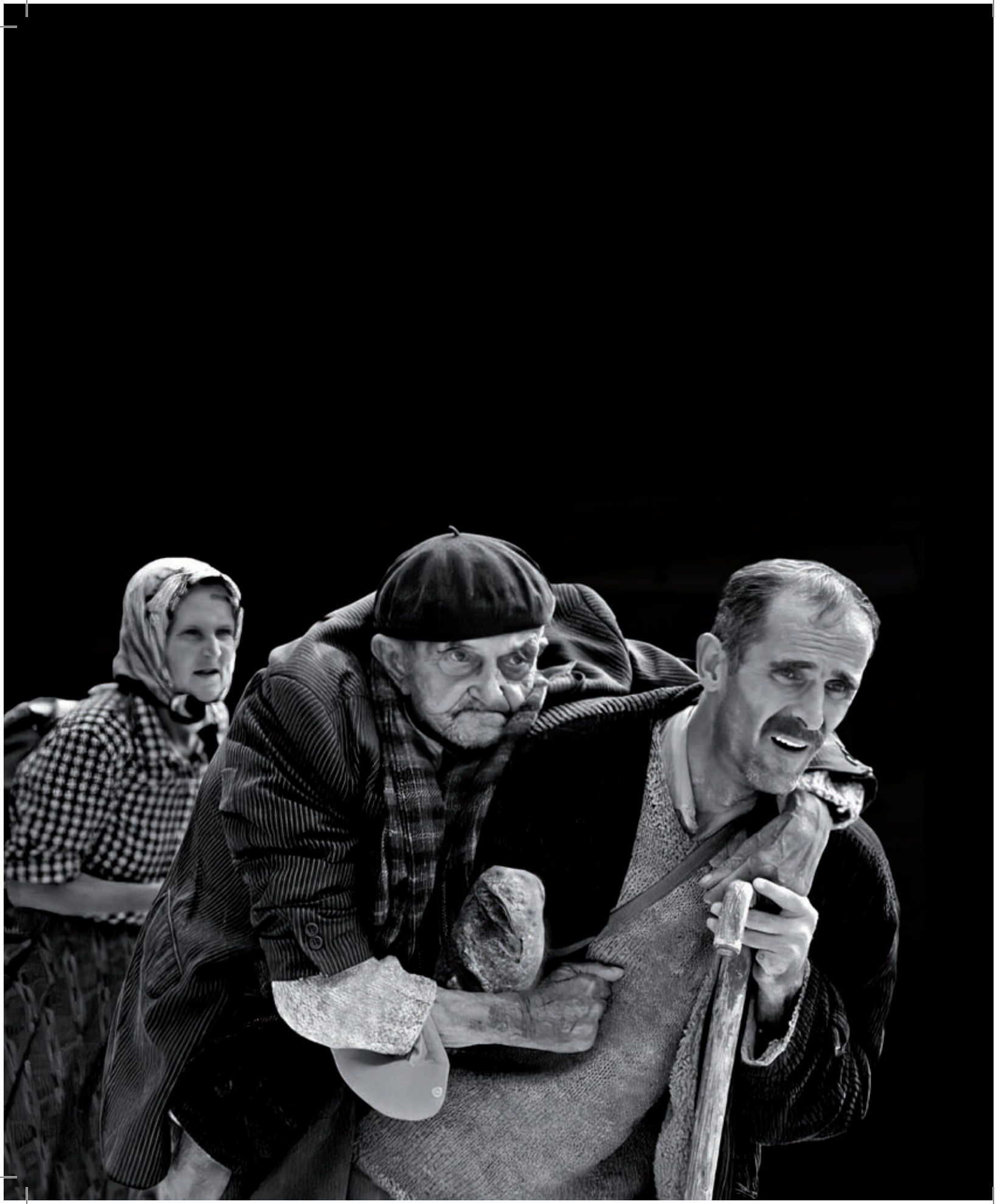
KADROVI IZ SREBRENICE 1992/94. GODINE.

ŽIVOT U SREBRENICI 1993. GODINE. (Foto- Philipp von Recklinghausen)

I.
SUDBINA BOŠNJAKA U I OKO SREBRENICE OD 10. DO 19. JULA 1995.

Oružane snage RS (vojska i policija) 6. jula 1995. godine započele su napad na Srebrenicu, "zaštićenu zonu" UN, koja je po Rezoluciji Savjeta bezbjednosti UN (br. 819), od 16. aprila 1993., a po Sporazumu od 17. aprila i 8. maja iste godine demilitarizovana, što nikada nije sprovedeno.

Do večeri 9. jula Vojska RS (VRS) je prodrla četiri kilometra u dubinu enklave, zaustavivši se samo kilometar od grada Srebrenice.

Ujutro 10. jula situacija u samoj Srebrenici je bila napeta. Stanovnici su preplavili ulice grada i počeli bježati prema Potočarima, gdje se nalazila baza Ujedinjenih nacija. Pukovnik Karemans je tražio hitnu vazdušnu podršku NATO. Avioni NATO 11. jula 1995. pokušali su bombardovati artiljerijske pokožaje VRS iznad Srebrenice. Vazdušna podrška NATO-a je obustavljena nakon što je VRS zaprijetila da će pobiti holandske vojnike koji su se nalazili u "zarobljeništvu VRS" i da će granatirati bazu Ujedinjenih nacija u Potočarima, kao i okolna područja, gdje je pobjeglo 20.000-30.000 civila.

LIJEVO: STANOVNICI IZ OKOLNOG SELA SREBRENICE U POKUŠAJU BJEŽANJA PREMA POTOČAREIMA, 11.07.1995.

VRS je 11. jula 1995. godine zauzela Srebrenicu. Kasno poslije podne generali Ratko Mladić, Radislav Krstić i drugi oficiri prošetali su praznim ulicama Srebrenice, a veliki broj (na hiljade) izbjeglih kretao se prema Potočarima, tražeći spas kod Holandskog bataljona (A/8, paragraf 14-15, 18-20, 26-30, 33-36 i 268; B/1-65).

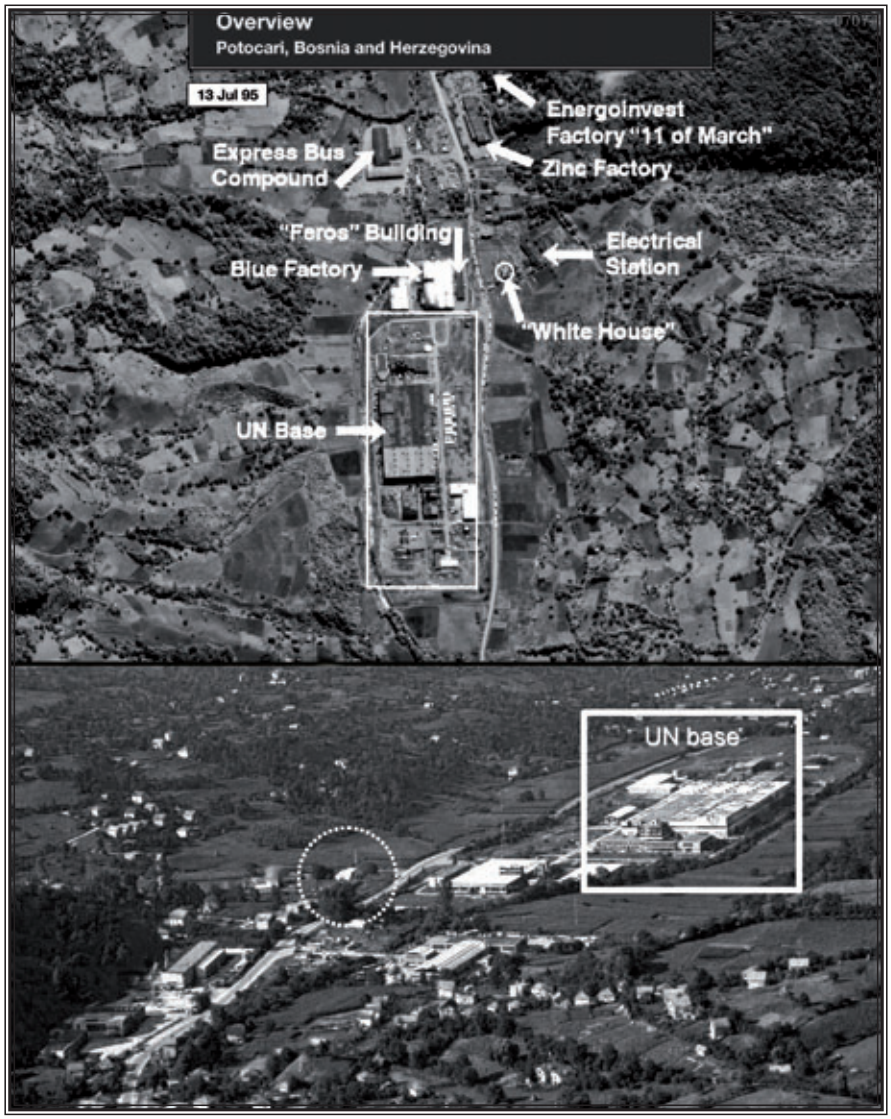

ULAZAK DIJELA VRS U VEĆ NAPUŠTENU SREBRENICU, 11.07.1995. (WTN-Reuters Footage)

a) U Potočarima

Suočeno sa činjenicom pada Srebrenice, civilno stanovništvo je pobjeglo u mjesto Potočare, udaljeno oko 5 km sjeverozapadno od grada, da bi tu našlo očekivanu zaštitu u bazi Ujedinjenih nacija. Do večeri 11. jula 1995. godine okupilo se od 20.000 do 25.000 izbjeglih, većinom žena, djece, staraca i vojno nesposobnih. Nekoliko hiljada ušlo je u bazu Ujedinjenih nacija kroz ulaz koji im je otvoren prosijecanjem ograde na strani manje uočljivoj za pripadnike

VRS i manje izloženoj borbenim dejstvima, dok su se ostali zadržali oko baze – u halama fabrike i poljima. U masi izbjeglih u samoj bazi bilo je najmanje 300, a izvan baze između 600 i 900 "vojno sposobnih" muškaraca. Niko od njih nije imao oružje. Tako se na malom prostoru okupio veliki broj izbjeglih. Uslovi su bili užasni zbog vrućine, nedostatka vode, hrane i lijekova. Bili su tijesno zbijeni, gladni, žedni, uspaničeni i prestravljeni.

POTOČARI - AVIO SNIMAK 13.06.1995.; POTOČARI – SA VIDEO SNIMKA (65ter# 22283) – (Tužilaštvo IT-09-92-T).

IZBJEGLI CIVILI IZ SREBRENICE U POTOČARIMA ISPRED BAZE UJEDINJENIH NACIJA, 11.07.1995. (WTN-Reuters Footage)

Svjesni realnosti, izbjegli u Potočarima javno su uveče 11. jula zahtijevali od pripadnika Holandskog bataljona da izađu iz "ovog pakla". Obaviješten je o tome i pukovnik Karemans, a preko njega, na sastancima u hotelu "Fontana", i komadant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske general Ratko Mladić.

LOKACIJA: HOTEL FONTANA, OKO 21:00, 11. JULA 1995. (Nova TV / Izvod iz V000-1921)
GENERAL RATKO MLADIĆ, KOMANDANT VRS, **PUKOVNIK RADISLAV JANKOVIĆ,** OBAVJEŠTAJAC GLAVNOG ŠTABA VRS, **PUKOVNIK THOMAS KARREMANS,** KOMANDANT HOLANDSKOG BATALJONA UN, **NAR. MAJOR EVERT RAVE,** KOMANDNI ŠTAB, HOLANDSKI BATALJON UN-A **I MAJOR PIETER BOERING,** KOMANDNI ŠTAB, HOLANDSKI BATALJON UN-A.

Na drugom sastanku, održanom istog dana u 23,00 časa u istom hotelu, pukovnik Karemans obavijestio je generala Mladića i ostale prisutne (oficire Glavnog Štaba VRS i predstavnika izbjeglih civila Nesiba Mandžića) o okupljenoj masi naroda i humanitarnoj krizi koja prijeti izbjeglim u Potočarima. Tom prilikom general Mladić je rekao da Bošnjaci treba sami da odluče hoće li ostati u enklavi ili žele otići (i kamo), a da će provjeriti da li se među "vojno sposobnim" muškarcima u Potočarima nalaze ratni zločinci. Izričito je zahtijevao da pripadnici 28. divizije Armije BiH iz enklave Srebrenica polože oružje. Oficiri Holandskog bataljona, ne znajući u

tim momentima gdje se nalaze ove snage, o tome su obavijestili generala Mladića na trećem sastanku, održanom 12. jula u 10,00 časova u navedenom hotelu u Bratuncu, uz konstataciju da nisu uspjeli stupiti u kontakt s pripadnicima 28. divizije Armije BiH. Na ovom, trećem sastanku bila su prisutna i tri predstavnika izbjeglih (Nesib Mandžić, Ćamila Osmanović i Ibrahim Nuhanović). I pored datog obavještenja i istovjetnog objašnjenja predstavnika izbjeglih (da ne znaju gdje se nalazi 28. divizija i da sa njenim pripadnicima iste nisu stupili u kontakt), general Mladić je ponovio svoj zahtjev za razoružanje uz obećanje da će obezbijediti prevoz svih civila iz enklave Srebrenica, s tim da će prethodno izdvojiti muškarce od 17 do 70 godina radi provjere njihovog eventualnog učešća u ranijim ratnim zločinima.

LOKACIJA: HOTEL FONTANA, OKO 23:00, 11. JULA 1995. (Nova TV / Izvod iz V000-1921) GENERAL RATKO MLADIĆ (1), PUKOVNIK RADISLAV JANKOVIĆ (1 i 2), PETAR UŠČUMLIĆ, PREVODILAC VRS (3), POR. PUKOVNIK THOMAS KARREMANS (1 i 4), NESIB MANDŽIĆ, PREDSTAVNIKA IZBJEGLIH CIVILA (2 i 5), MAJOR PIETER BOERING (3) i GENERAL RADISLAV KRSTIĆ, NAČELNIK STOŽERA DRINSKOG KORPUSA. (UNICT FOR THE FORMER YUGOSLAVIA IT-09-92-T)

LOKACIJA: HOTEL FONTANA, OKO 10:00, 12. JULA 1995. (Nova TV / Izvod iz V000-1921)
PRISUTNI: **LT. COLONEL THOMAS KARREMANS, MAJOR PIETER BOERING, ĆAMILA OMANOVIĆ, IBRO NUHANOVIĆ, NESIB MANDŽIĆ,** PREDSTAVNICI IZBJEGLIH CIVILA, **GENERAL RATKO MLADIĆ, GENERAL RADISLAV KRSTIĆ, PUKOVNIK RADISLAV JANKOVIĆ, POR. PUKOVNIK SVETOZAR KOSORIĆ, PUKOVNIK MILOVAN MILUTINOVIĆ,** NAČELNIK UREDA ZA INFORMIRANJE I ODNOSE S MEDIJIMA GLAVNOG STOŽERA VRS, **POR. PUKOVNIK VUJADIN POPOVIĆ,** NAČELNIK BEZBJEDNOSTI DRINSKOG KORPUSA, **PETAR UŠČUMLIĆ,** PREVODITELJ VRS, **DRAGOMIR VASIĆ,** NAČELNIK SJB ZVORNIK, **MUP, SRBISLAV DAVIDOVIĆ,** PREDSJEDNIK IZVRŠNOG ODBORA OPŠTINE BRATUNAC, **LJUBIŠA SIMIĆ,** PREDSJEDNIK SKUPŠTINE OPŠTINE BRATUNAC, **SRBISLAV DAVIDOVIĆ,** PREDSJEDNIK IZVRŠNOG ODBORA OPĆINE BRATUNAC i **MIROSLAV DERONJIĆ,** CIVILNI POVJERENIK ZA SRPSKU OPĆINU SREBRENICA. (UNICT FOR THE FORMER YUGOSLAVIA IT-09-92-T)

Predstavnici međunarodnih humanitarnih organizacija iz Srebrenice uputili su 12. jula 1995. godine svojim centralama izvještaj u kome navode da humanitarna situacija u jutarnjim časovima toga dana "gora nego ikada dosada", da nedostaje hrana, lijekovi i odjeća, da se, po njihovoj procjeni, oko 30.000 lica nalazi u i oko baze Holandskog bataljona, dok se oko 8000 ljudi pokušava probiti iz Gornjih Potočara do baze UNPROFOR-a. Izričito je navedeno da se među okupljenim stanovništvom ne nalazi nijedan naoružani vojnik Armije Bosne i Hercegovine.

U ranim jutarnjim časovima (od 6 do 7 časova) 12. jula u bazu Ujedinjenih nacija u Potočarima ušle su specijalne jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova RS (Četa specijalne policije za antiteroristička dejstva sa Jahorine, Prva četa posebne jedinice policije Centra javne bezbjednosti Zvornik, dijelovi Drugog specijalnog odreda iz Šekovića i jedinica sa psima iz Sarajeva), dijelovi Bratunačke brigade i jedinice vojne policije Bratunačke brigade Vojske Republike Srpske, radi "održavanja reda", pronalaženja i izdvajanja "vojno sposobnih" muškaraca u skladu sa usmenom naredbom generala Ratka Mladića sa sastanka u hotelu "Fontana" u Bratuncu 11/12. jula, kada je, uz ostalo, dogovorena i evakuacija izbjeglih civila iz Potočara na teritoriju pod kontrolom Armije BiH u pravcu Tuzle uz naredno odvajanje "vojno sposobnih" muškaraca.

Izdvajanje je unijelo dodatni strah, neizvjesnost i uznemirenost. Zapravo, dovelo je do traumatskog stanja zbog prisustva navedenih jedinica, njihovih radnji i ponašanja kao i zbog prisustva jakih snaga VRS oko kruga baze Holandskog bataljona.

Tako se prije podne 12. jula situacija u Potočarima pogoršavala. Tada se, u pratnji visokih oficira Glavnog štaba i televizijskih ekipa, pojavio general Ratko Mladić, koji je, na prvi pogled, pružio izvjesnu nadu okupljenom narodu (podjelom slatkiša djeci; taj dan je dijeljen i hljeb), obećavajući da će izbjegli biti prevezeni tamo gdje žele.

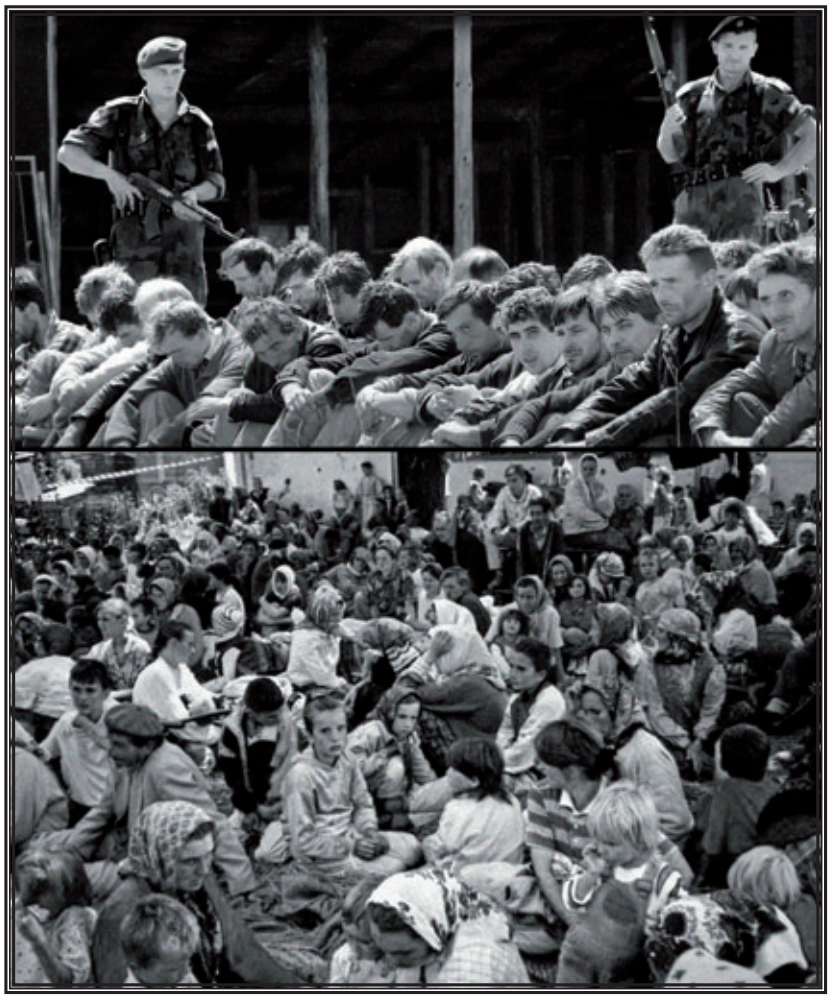
GENERAL RATKO MLADIĆ U KONTAKTU SA IZBJEGLIM CIVILIMA U POTOČARIMA, 12.07.1995. (WTN-Reuters Footage)

UN

SREBRENICA – SIGURNA ZONA? PROCES RAZDVAJANJA LICA 11.07.1995. (Jon Jones | Credit: Sygma via Getty Image)

Teški uslovi u Potočarima 12. jula, postali su još gori zbog terora, vrijeđanja i zlostavljanja prilikom razdvajanja "vojno sposobnih" muškaraca i sporadičnih ubistava iza Fabrike cinka, kod potoka i iza "bijele kuće". Kako je prolazio dan, ionako teški uslovi postali su još teži i za izbjegle i pripadnike Holandskog bataljona. Teror se povećao u toku noći. Vojnici su izvlačiji i odvodili ljude iz gomile. Čuli su se krici, zapomaganja, jauci i plotuni. Tokom noći i rano idućeg jutra proširile su se priče o silovanju i ubistvima, pa je masu zahvatio sve veći strah. Pojedini izbjegli vidjeli su zlostavljanja, silovanja i ubijanja, a neki su naišli na ubijene. Nekoliko civila izvršilo je samoubistvo vješanjem.

RAZDVAJANJE VOJNO SPOSOBNIH I VOJNO NESPOSOBNIH IZBJEGLIH CIVILA U POTOČARIMA, 12.07.1995. (Reuters Footage)

Bili su tako nesnosni uslovi, strah, panika i ogorčenje među izbjeglim da su za sve vrijeme boravka u Potočarima jedva čekali da što prije, bilo čim i bilo kako, pobjegnu iz ovog mjesta. Isto raspoloženje vladalo je i među pripadnicima Holandskog bataljona UN.

Rano ujutro 12. jula 1995. godine komanda Drinskog korpusa je uputila naređenje svim svojim jedinicama i Ministarstvu odbrane o mobilizaciji svih prevoznih sredstava i njihovom okupljanju na fudbalskom stadionu u Bratuncu istog dana do 16.30 časova.

Oko podne 12. jula počeli su da pristižu u Potočare autobusi i kamioni za prevoz žena, djece i staraca u pravcu Tuzle. Izbjegli su odmah nagrnuli da se ukrcaju, iako većina nije ni znala kuda ide.

Dolazak velikog broja autobusa i kamiona u Potočare bio je prema utvrđenom planu Glavnog štaba VRS.

Ukrcavanje u autobuse izvršeno je u prisustvu i pod kontrolom pripadnika specijalnih jedinica policije i Vojske Republike Srpske i uz pomoć pripadnika Holandskog bataljona.

U toku toga dana evakuisano je na teritoriju pod kontrolom ABiH oko 8.500 lica. Evakuacija je obustavljena u toku noći, a nastavljena u jutarnjim časovima 13. jula 1995. godine.

Komandant Glavnog štaba VRS, izvjestan broj oficira ovog štaba, komande Drinskog korpusa i predstavnik Bratunačke brigade viđani su 12. i 13. jula u bazi Holandskog bataljona u Potočarima.

Prilikom prevoza autobusi i kamioni bili su pretrpani, a vrijeme neizdrživo vruće. Prvi konvoj vozila pratili su pripadnici Holandskog bataljona i usput, do Tišće, nije bilo razdvajanja "vojno sposobnih" muškaraca. Kasnije su pripadnici Vojske Republike Srpske spriječili ovu pratnju, uz nasilno oduzimanje vozila, pa je u nastavku evakuacije, na različitim mjestima, a najčešće u Tišći, vršeno razdvajanje. Nakon stizanja u Tišću izbjegli su nastavili pješke prema Kladnju, nekoliko kilometara kroz "ničiju zemlju", između srpskih i bošnjačkih linija.

Potpuna evakuacija izbjeglih Bošnjaka civila iz Potočara i realizacija dogovora od 11. i 12. jula, završena je 13. jula do 20 časova.

Na aerodrom u Dubravama smjestilo se oko 22.000 ovih izbjeglih lica dok se više hiljada smjestilo na druga mjesta i kod rodbine i prijatelja.

Strah i haotično stanje u enklavi uopšte i Potočarima, posebno uz navedene pojave i okolnosti, doveli su do ovog masovnog bježanja civilnog stanovništva iz "zaštićene zone" Srebrenica, što je, inače bila, karakteristika pojava mnogih ranijih događaja i osvajanja teritorija.

DAF

TRANSPORT VOZILIMA UN-a RAZDVOJENIH STARIJIH OSOBA, ŽENA I DJECE IZ POTOČARA, 12.07.1995. (Reuters Footage)

Najdramatičnije je 12. i 13. jula u Potočarima, bilo sistematsko razdvajanje "vojno sposobnih" muškaraca od porodica. Ovo je počelo od jutra 12. jula, nakon ulaska navedenih jedinica policije i VRS. Izdvojeni su držani na zasebnim mjestima (ispred Fabrike cinka i u "bijeloj kući"). Bolna je činjenica da je među njima bilo dosta vojno nesposobnih i maloljetnika. Razdvajanje je nastavljeno i za vrijeme ukrcavanja u vozila i u toku evakuacije.

Razdvojeni su prethodno, u Potočarima, morali ostaviti sve svoje stvari ispred "bijele kuće", a potom su držani u krajnje nepovoljnim uslovima.

RAZBACANE I OSTAVLJENE STVARI IZBJEGLIH LICA ISPRED BIJELE KUĆE U POTOČARIMA, 13.07.1995. (Reuters Footage)

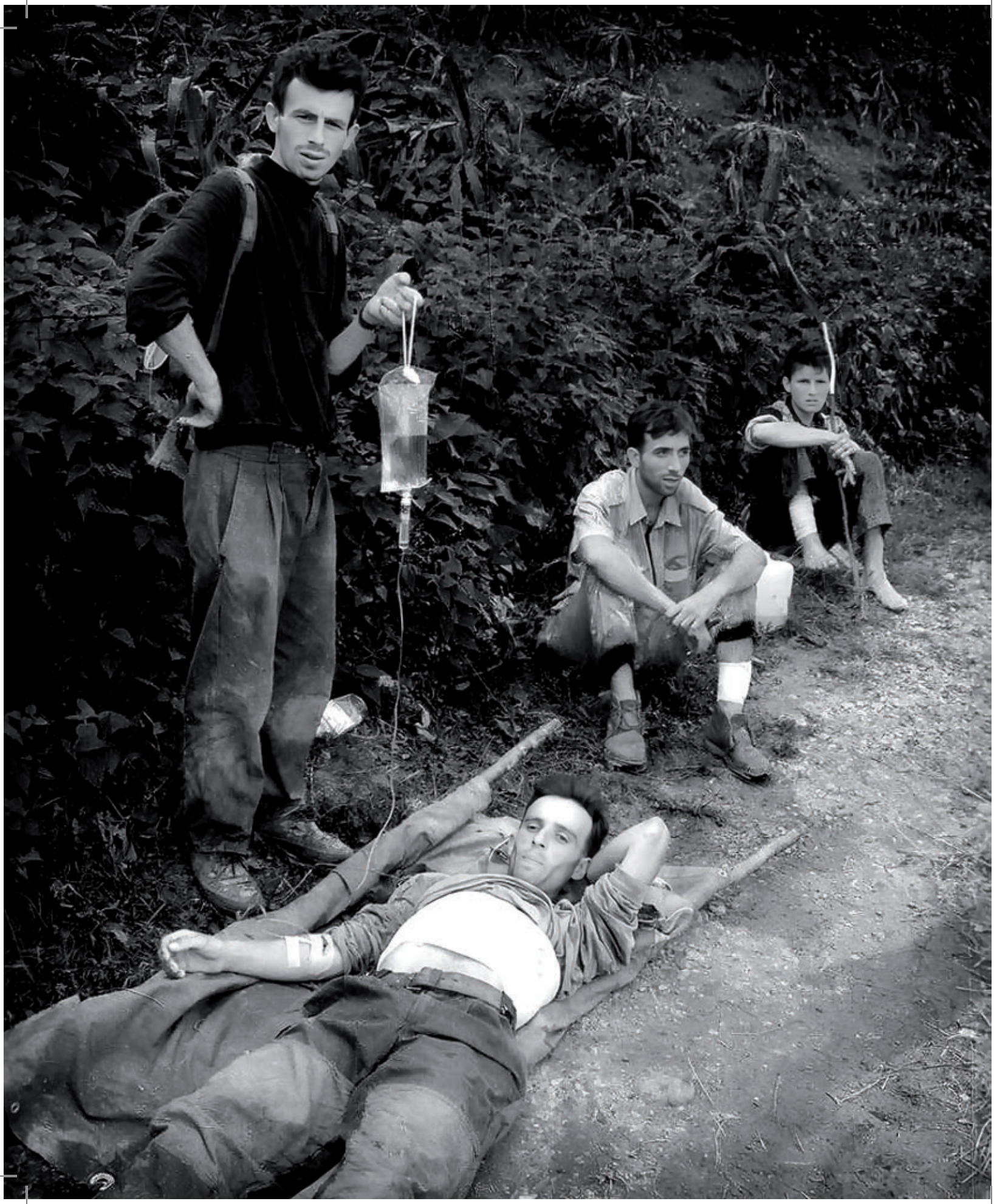
U blizini "bijele kuće", iza zgrade "Transporta" i u blizini potoka u navedenim danima vršena su sporadična ubijanja, u šta su se uvjerili pripadnici Holandskog bataljona UN, o čemu su obavijestili pukovnika Jozefa Kingorija, vojnog posmatrača UN za područje Srebrenice. Čuo je pucnje i pokušao ispitati šta se događa, ali su ga u tome spriječili pripadnici VRS, o čemu su svjedočili u Haškom tribunalu pripadnici ovih snaga.

Razdvojeni "vojno sposobni" Bošnjaci u Potočarima (njih najmanje 1.000) odvezeni su iz Potočara na druga mjesta zatočenja u Bratuncu, 12. i 13. jula, gdje su dovođeni i zarobljenici iz mješovite kolone u šumi, a odatle na mjesta pogubljenja. Iza njih ostala je velika gomila ličnih stvari i dokumenata koji su spaljeni kasno uveče 13. jula 1995. godine, pa priče o provjeri i traženju ratnih zločinaca gube smisao.

Međunarodni komitet Crvenog krsta iz baze u Potočarima 16. jula evakuisao je 87 ranjenika u Bratunac, gdje je takođe izvršeno izdvajanje "vojno sposobnih". Izdvojena su 23 ranjenika, koji su potom postali ratni zarobljenici. Odatle su odvedeni i njihova sudbina postala je neizvjesna (A/8, paragrafi 31-59, 126-131, 135-136, 140-141, 145, 157, 160 i 209-295; B/16, 22, 44-45, 49-50, 53, 65a, 65b, 66-69, 72-73, 75, 80, 83, 88, 91-92, 109 i 226).

BIJELA KUĆA U POTOČARIMA. [Fotografija preuzeta sa video snimka o Potočarima – 65ter# 22283 — (UNICT FOR THE FORMER YU-09-92-T)]

b) U mješovitoj koloni

Jedan broj stanovnika (između 10.000 i 15.000) nakon zauzimanja Srebrenice okupio se u selima Jaglić i Šušnjari, tražeći spas prema teritoriji pod kontrolom Armije RBiH. Oko jedne trećine muškaraca bili su vojnici iz 28. divizije Armije RBiH, iako svi nisu bili naoružani. Čelo kolone činile su jedinice 28. divizije, nakon njih kretali su se civili, među kojima je bio manji broj žena, djece i staraca pomiješanih sa vojnicima. Na začelju kolone nalazio se Samostalni bataljon 28. divizije.

Čelo kolone je 12. jula 1995. u 00.30 krenulo iz Šušnjara preko Jaglića i Buljima ka Kameničkom Brdu. U toku noći je zbog slabe vidljivosti, straha od mina i panike došlo do prekida kolone i kretanje je bilo zaustavljeno. Prekinuta kolona je ponovo nastavila kretanje tek nakon svitanja.

VRS je iz raznih pravaca granatirala kolonu, koja je, prema propisima VRS, u čemu su bili saglasni vojni vještaci optužbe i odbrane u procesu protiv generala Krstića, "predstavljala legitimni vojni cilj".

Glavnina kolone je u popodnevnim satima nastavila kretanje, pri čemu je kasnije prva grupa prešla saobraćajnicu Konjević Polje-Nova Kasaba. VRS je oko 18.00 časova tačno locirala poziciju izbjeglih na Kameničkom Brdu (iznad sela Pobuđe), gdje je veći dio kolone uspio stići. Kolona izbjeglih, predvođena opštinskim rukovodstvom sa ranjenicima u prednjem dijelu, oko 20.00 časova je krenula i spuštala se sa Kameničkog Brda ka Krajinovičkom potoku. Nakon što je prešlo samo nekoliko desetina ljudi iz kolone preko tog potoka, pojavili su se vojnici Vojske Republike Srpske. Oni su dolazili kolskim putem iz pravca Kravice, kamionima i oklopnim transporterima (među kojima je bilo i jedno vozilo bijele boje sa oznakama UNPROFOR-a, pozivajući preko razglasa Bošnjake da se predaju.

U poslijepodnevnim i ranim večernjim časovima snage VRS i MUP zarobile su veći broj ljudi sa začelja kolone u rejonu Ravni Buljim. VRS je koristila razne načine, uključujući i opremu Ujedinjenih nacija i Crvenog krsta, kako bi obmanula učesnike kolone, uz obećanje da će im štititi živote, zatim da će biti prebačeni u Tuzlu i da im se garantuje bezbjednost, te da su

LIJEVO: **RANJENICI IZ KOLENE KOJA SE KRETALA PREMA SAOBRAĆAJNICI KONJEVIĆ POLJE-NOVA KASABA.** (Foto: Ahmed Bajrić)

UNPROFOR i Crveni krst zaduženi za njihovo prebacivanje za Tuzlu. Broj zarobljenih je 12. jula iznosio oko 1.000 osoba. Prilikom zarobljavanja VRS je od zarobljenih oduzimala ličnu imovinu, a neke od njih i na licu mjesta likvidirala.

Jedinice Drinskog korpusa su 12. jula preduzimale "sve mere u cilju sprečavanja iznenađenja, angažovanjem jedinica na izvršenju zadatka KRIVAJA-95", planski izvršavajući sve borbene zadatke. Na procijenjenim pravcima jedinice Vojske i MUP Republike Srpske organizovale su "zasedna dejstva u cilju uništenja" pripadnika kolone koja je pokušavala "proboj iz enklave prema Tuzli". Pripadnici kolone pokušavali su da se izvuku "sa ženama i djecom prema Ravnom Buljimu i Konjević polju", gdje su naišli na "minsko polje".

Na blokiranju i zarobljavanju izbjeglih iz Srebrenice Republika Srpska je angažovala i specijalne jedinice policije. Tako je u rejonu sela Brežanci-Bokčin Potok u 15.55 časova bio blokiran veći broj izbjeglih. U tim aktivnostima su, prema naredbi koju posjeduje Komisija, trebalo da učestvuju i neke manje jedinice policije iz Republike Srpske Krajine i Republike Srbije. Međutim, analizom cjelokupne dokumentacije ne dolazi se do pouzdanih dokaza o učešću tih jedinica u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995.

SPECIJALNE JEDINICE POLICIJE RS-a U REJONU SELA BREŽANCI-BOKČIN POTOK U AKCIJI BLOKIRANJA VEĆEG BROJA IZBJEGLIH LICA IZ SREBRENICE, 12.07.1995. (getty images)

DIO SNAGA VRS PROSLAVLJA USPJEŠNO OKONČANJE AKCIJE ZAROBLJAVANJA IZBJEGLIH LICA IZ SREBRENICE U NOVOJ KASABI, 13.07.1995. (getty images)

Drugo mjesto zarobljavanja bilo je u rejonu presijecanja kolone u podnožju Kameničkog Brda i zaseoka Krajinovići u selu Pobuđe (A/8, paragrafi 60-63; B/66-77).

Razbijene grupe iz kolone 13. jula 1995. u 01,00 čas su nastavile kretanje prema putnoj komunikaciji Konjević Polje-Nova Kasaba i uspjele preći put pred samo svitanje. Prelaz preko navedene komunikacije vatrom su sprečavali pripadnici Vojske Republike Srpske. Posljednje veće grupe prešle su asfaltni put u Svililima oko 06 časova, nakon čega je dalji prelazak ceste bio nemoguć, jer je VRS na tom mjestu postavila jake snage.

U jutarnjim časovima na širem prostoru sela Pobuđe između putne komunikacije Bratunac-Konjević Polje-Nova Kasaba blokirano je oko 8.000 ljudi.

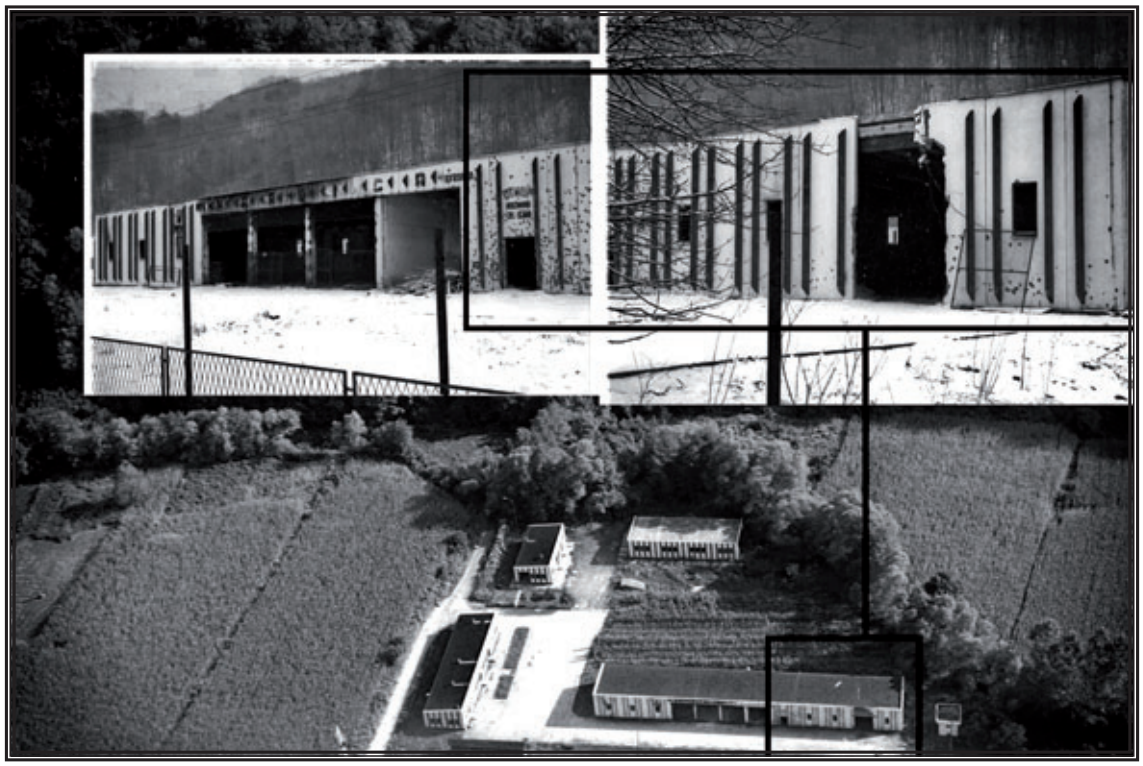
U toku dana je do 17.30 zarobljeno najmanje 6.000 muškaraca, koji su raspoređeni na nekoliko lokacija. Najveći broj zarobljenih odvođen je na sabirna mjesta u Novoj Kasabi, gdje je zatočeno između 1.500-3.000 ljudi, i u selu Sandići na jednoj poljani, gdje je bilo zatočeno između 1.000-4.000 ljudi.

Jedan broj zarobljenih kod Nove Kasabe i Konjević Polja ubijeni su na obali Jadra ujutro 13. jula 1995.

Istog dana u poslijepodnevnim časovima (oko 16 časova) VRS je u tri autobusa dovezla grupu zarobljenih Bošnjaka i strijeljala u Cerskoj. Najmanje je strijeljano 149 lica, starosne dobi od 14 do 50 godina, od čega je 147 lica nosilo civilnu odjeću. Najmanje 48 je bilo povezano žicom, tako što su im ruke svezane s leđa.

Nekoliko zarobljenih na putnoj komunikaciji Kravica-Milići (Konjević Polje, Pervani, Lolići...) ubijeno je na licu mjesta.

Kasno poslije podne 13. jula 1995. više od 1.000 zarobljenih u selu Sandići odvedeno je u Kravicu i zatvoreno u skladište Osnovne organizacije kooperanata "Kravica" (zemljoradnička zadruga). Nakon što se desio incident u kome je jedan zarobljenik ubio jednog policajca, čiji su se pripadnici "snaga MUP razbjesnili i oko 18,00 sati počeli likvidirati zarobljenike" (zoljama, ručnim bacačima, ručnim bombama i puščanim mecima).

SKLADISTE U KRAVICI (ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA) **ZAPADNI I ISTOCNI DIJELOVI.** (65TER# 22436 – UNICT FOR THE FORMER YU-09-92-T)

SKLADISTE U KRAVICI, FOTOGRAFIJA IZ BLIZINE EGZEKUCIJE NA LZ-02 (video snimka Zorana Petrovića, Studio B, koja pokazuje leševe ispred skladista u Kravici – 65ter# 22363)**; UVJERLJIVI DOKAZI O IZVRŠENIM UBISTVIMA NA DATOM PROSTORU; PRONAĐENI OSTACI ČAHURA OD STRELJIVA, LIČNE STVARI I DOKUMENTI UBIJENIH.** (UNICT FOR THE FORMER YU-09-92-T)

VRS je oko 16 časova po planini Udrč tačno locirala okupljenu masu, gdje se nalazilo 5.000 ljudi, po kojima je otvarala artiljerijsku vatru. Kolona je nastavila kretanje prema selu Kamenica i dalje prema Tuzli.

U selu Glodi kolona je zaustavljena zbog toga što je VRS u rejonu Velja glava postavila zasjedu, vjerovatno očekujući da će kolona ići preko Capardi ka Tuzli, tj. najkraćim putem.

Jedinice 1. bratunačke brigade su napadale i dio ljudstva iz presječene kolone u Pobuđu, koji je pokušao naći spas u Žepi, postavljajući zasjede u rejonu Bračan i Podravanje (A/8, paragrafi 66, 171, 196, 201-207; B/78-121).

VRS je 14. jula 1995. postavila zasjedu na objektu Velja glava i razbila kolonu. Nakon toga, kolona se vratila i krenula prema Mlađevcu. Čelo kolone se zaustavilo u Jošanica Gaju i čekalo da se kolona prikupi, gdje je ostala do 16 časova, nakon čega je nastavljeno kretanje. VRS je u rejonu sela Marčići – Snagovo postavila jaku zasjedu, kombinovanu sa tenkovima i transporterima, koju su podržavale specijalne snage MUP. U tom sukobu zarobljen je Komandir jedne jedinice, koja je bila sastavljena od specijalaca. U 16 časova kolona (oko 5.000 ljudi) nastavila je dalje kretanje prema Tuzli. Na kolonu je otvorena artiljerijska vatra sa objekta Velja glava, te sa Kula grada iznad Zvornika.

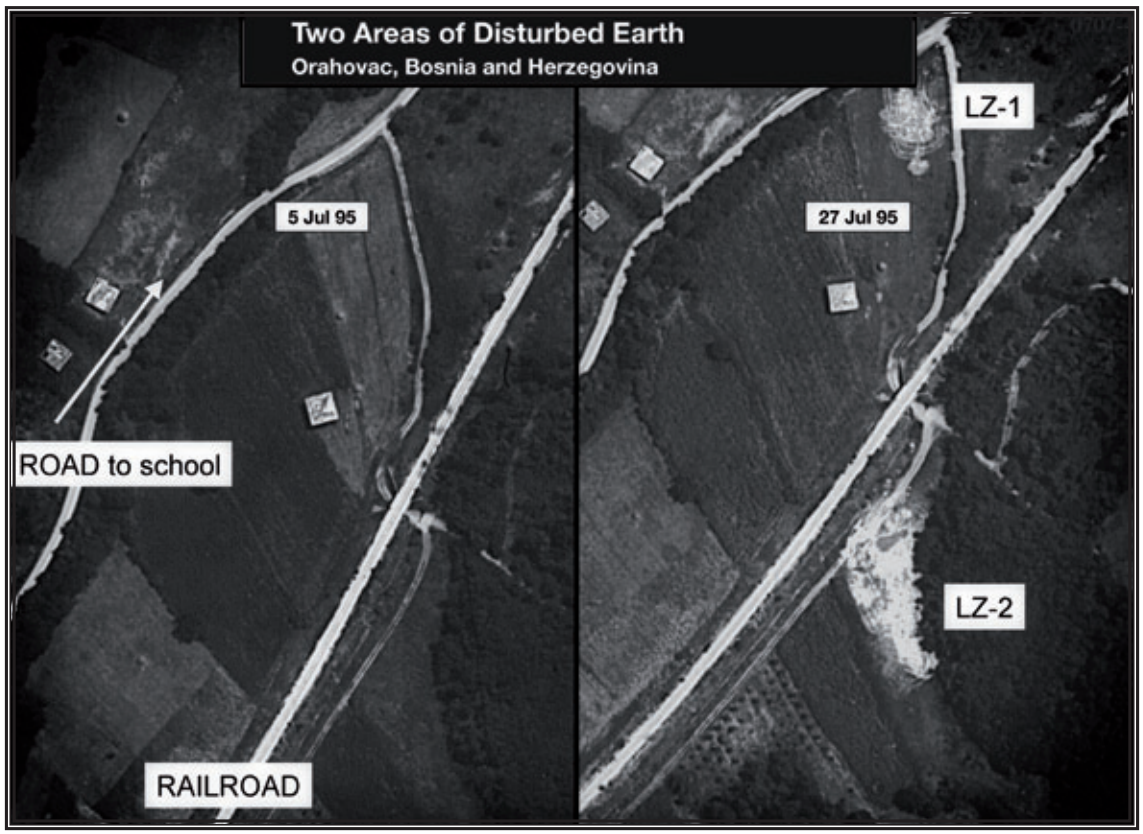

ZASJEDA VOSKE RS U REJONU SELA MARČIĆI - SNAGOVO. 14.07.1995. (getty images)

Zarobljeni komandir je posredstvom motorole uspostavio kontakt sa majorom Obrenovićem iz Zvorničke brigade Vojske Republike Srpske, nakon čega je prestalo djelovanje artiljerije.

U toku noći 14. na 15. jul 1995. kolona se sa nešto više od 4.000 ljudi kretala prema putnoj komunikaciji Zvornik-Tuzla. Nakon napravljenog prolaza u rejonu sela Marčići čelu kolone su počeli pristizati i oni koji su se uspjeli probiti iz okruženja na prostoru Konjević Polja i Nove Kasabe.

Oružane snage Republike Srpske, a posebno 1. milićka i 1. bratunačka brigada, te Samostalni bataljon Skelani, 14. jula vršile su "pretres terena" i zarobljavale veći broj Bošnjaka. U selu Liješanj je, pored drugih mjesta, zarobljeno 6-7 Bošnjaka. Presječeni dio kolone na području Pobuđa, Konjević Polja, Cerske, Kamenice, Džafinog Kamena, Snagova, Marčića i Han Pogleda (prevoj između Vlasenice i Han Pijeska) bio je sve vrijeme meta progona, hapšenja i likvidacije od strane pripadnika policije i vojske Republike Srpske.

AVIO SNIMAK POD NASLOVOM "DVA PODRUČJA POREMEĆENOG TLA, ORAHOVAC" OD 5.7.1995. I 27.7.1995. GODINE SA KOMENTARIMA ZA OTKRIVANJE MASOVNIH GROBNICA. (LZ-1 i LZ-2 – (UNICT FOR THE FORMER YUGOSLAVIA IT-09-92-T))

U toku 14. jula 1995. iz Bratunca je u Zvornik prevezeno 2.000-2.500 muškaraca. Zarobljenici su zatočeni u salu osnovne škole u Grbavcima (kod Orahovca) i u drugim školama. U Grbavcima je, po nekim procjenama, bilo oko 1.000 zatočenih. Oni su iz Grbavaca prevoženi kamionima do stratišta u Orahovcu. Svi su prethodno povezani po očima. Za pogubljenje korištene su dvije livade. Ubijeni su odmah zatrpavani u masovne grobnice, koje je kasnije VRS prekopala i prenijela tijela na druge lokacije (Lazeta 1 i Lazeta 2, a zatim ista tijela još jednom premjestila na cesti za Hodžiće).

Istoga dana VRS je 1.500-2.000 zarobljenika iz Bratunca prevezla do Petkovaca i zatočila u sali osnovne škole. Zarobljenicima su žicom vezali ruke na leđima, natjerali ih da izuju cipele i kamionima ih prevozili do brane Petkovci. VRS je zatočenike strijeljala u grupi od 5 do 10 ljudi (dva zatočenika su preživjela strijeljanja).

Jedan broj zarobljenika je 14. jula iz Bratunca prevezen autobusima u Pilicu (u salu osnovne škole), gdje su zadržani dvije noći (A/8, paragrafi 220-221, 226-228 i 233; B/121-143).

U toku noći 14. na 15. jul 1995. glavnina kolone sa ranjenicima, nastavila je dalje prema Crnom Vrhu i prešla put Zvornik-Tuzla. U jutarnjim časovima ona je prešla asfaltni put u rejonu Crni Vrh i uputila se ka lokalitetu Križevačke njive, gdje je izvršeno prikupljanje kolone.

Kolona je u jutarnjim satima 15. jula prešla komunikaciju Zvornik-Caparde i do tada nije imala borbeni dodir sa prednjim linijama Vojske Republike Srpske, s obzirim na udaljenost 3-4 km od Baljkovice. Drugi dio kolone je u to vrijeme bio još ispod Udrča i kretao se prema Kamenici i dalje prema Tuzli.

Za "čišćenje" i "pretres terena" od 15. jula 1995. bio je zadužen komadant Bratunačke brigade Vidoje Blagojević. Pod njegovu komandu stavljene su sve jedinice koje su bile zadužene za "čišćenje" terena. Te su jedinice u narednim danima vršile "pretres terena". Dio kolone se kretao prema Kravici i Konjević Polju, radi prebacivanja u rejon planine Udrč, a zatim prema Tuzli i Živinicama. U toku 15. jula više takvih grupa se predalo pripadnicima Vojske Republike Srpske.

Prva zvornička pješadijska brigada je "sa pridodatim ojačanjima" vršila pripreme za blokiranje i okruženje "neprijateljskih vojnika" koji su se kretali od sela Planinci ka Križevićima. Također su i 1. milićka i Samostalni pješadijski bataljon Skelani dijelom snaga vršili "pretres terena radi otkrivanja zaostalih neprijateljskih grupa".

Snage Vojske Republike Srpske su, radi sprečavanja prolaska grupe, blokirale širi rejon Crnog Vrha i Planinaca, djelimično rejon Kamenice i Glođansko brdo. U rejonu Pandurice, Planinaca, Crnog Vrha, Kamenice i Glođanskog brda nalazilo se oko 3.000 ljudi.

U zoni odgovornosti 1. zvorničke brigade 15. jula 1995. bilo je ogromnih problema sa ukopavanjem, strijeljanjem i čuvanjem zatvorenika "koje tek treba strijeljati". Dragan Obrenović, koji je znao da se vodi operacija ubijanja, te drugi oficiri odvodili su ljude "gdje oni hoće". Pri tome nisu zapisivali ništa što se odnosilo na aktivnosti "oko operacije ubijanja", dajući smjernice da se o tome ne govori preko radija.

Visoki oficir Zvorničke brigade je obavijestio Komandu Drinskog korpusa da mu dodatno opterećenje predstavlja veliki broj zarobljenika razmještenih po školama u zoni brigade, kao i obaveze obezbjeđenja i asanacije terena, jer su mu sve snage bile angažovane i nije imao rezervi.

U razgovoru sa jednim generalom iz Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, Obrenović je predložio da se kolona propusti. Međutim, taj general to nije odobrio i naredio je da kolonu zaustavi i uništi, s čim se usaglasio i savjetnik ministra unutrašnjih poslova (ime nepoznato), tražeći da svim raspoloživim snagama, uključujući i avijaciju, pobiju sve ljude u koloni.

Visoki oficir Centra javne bezbjednosti Zvornik upoznao je Obrenovića sa stanjem u Bratuncu u vezi sa velikim brojem zarobljenih Bošnjaka i ukazao na činjenicu da je time stvorena opasna situacija. Tim prije, jer zbog nedovoljnog prostora neke grupe zarobljenika nisu imali gdje smjestiti, te su noć proveli u autobusima, pri čemu su se uznemirili i počeli da ljuljaju autobuse.

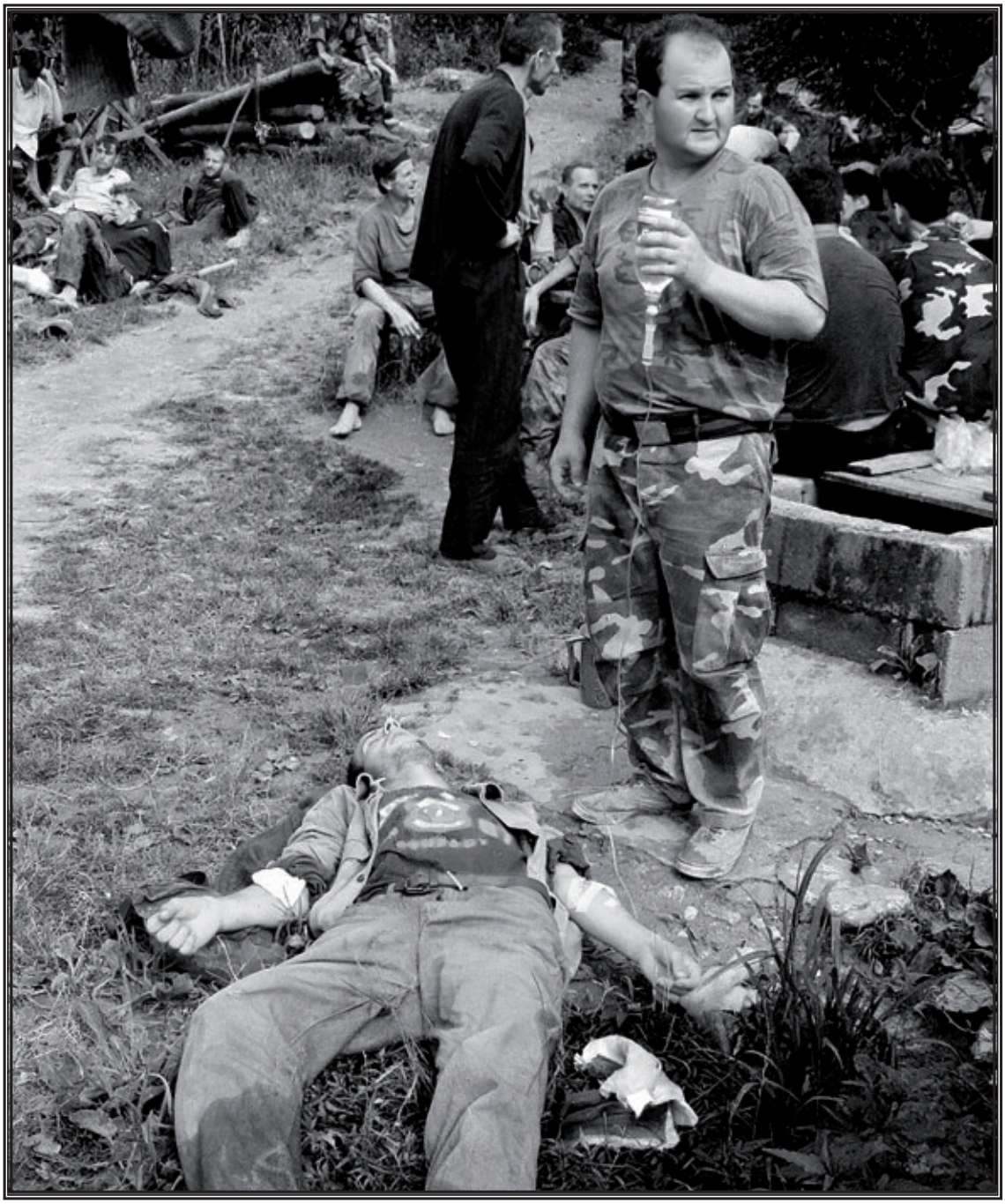
Prilikom prelaska linija na putu Konjević Polje zarobljen je veliki broj Bošnjaka.

Tog je dana Sekretarijat Ministarstva odbrane Zvornik, na osnovu zahtjeva Komande Drinskog korpusa, Str. pov. broj: 05/1-241, od 15. jula 1995. "i ukazane potrebe", izdao naređenje za mobilizaciju svih vojno sposobnih obveznika sa teritorija opštine Vlasenica, Milići, Skelani, Bratunac, Šekovići, sa ciljem pretresa terena i uništenja kolone.

Osim vojske, i policijske snage Republike Srpske su, bile aktivno uključene u hapšenje i privođenje.

Čelo kolone se 15. jula 1995 (u 17.15 časova) sukobilo sa jedinicama Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske u selu Marčići na pravcu kretanja kolone. Tada je prvi put došlo do direktnog sukoba između čela kolone i zasjede koju su postavile snage MUP Republike Srpske, čije su jedinice, posebno Centar javne bezbjednosti Zvornik, zajedno sa vojskom, bile raspoređene na prostoru od Srebrenice do Tuzle. Na obje strane je bilo žrtava.

Jedinice Drinskog korpusa, posebno 1. bratunačka i 1. milićka brigada, te Samostalni bataljon Skelani, vršile su zarobljavanje i likvidaciju izbjeglih Bošnjaka, što, između ostalog, potvrđuje visoki oficir u Prijedlogu upućenom Komandi korpusa, koji je višeg oficira predložio za komandanta svih snaga koje obavljaju te poslove.

SUSRET DIJELA IZBJEGLIČKE KOLONE IZ SREBRENICE SA BORCIMA 2. KORPUSA ARMIJE BIH U BLIZINI BALJKOVCA, 16.07.1995.

Kolona je u toku noći 15. na 16. jul 1995. bezbjedno prošla dio puta Križevačke njive – Baljkovica, gdje se sakrila u jednom potoku, čekajući ishod borbi na Baljkovici, koje su u to vrijeme vodile snage 2. korpusa Armije RBiH iz Tuzle i jedna grupa naoružanih vojnika koji su se kretali na čelu kolone.

Jedinice iz sastava Zvorničke brigade, osim što su u rejonu Baljkovice na borbenim linijama izvršile pojačanja u ljudstvu i naoružanju, organizovale su i zasjede na više mjesta.

U rejonu Marčići-Crni Vrh oružane snage Republike Srpske su angažovale 500 vojnika i policajaca kako bi zaustavili prekinuti dio kolone (oko 2.500 ljudi), koji se iz pravca Glodi kretao prema Marčićima.

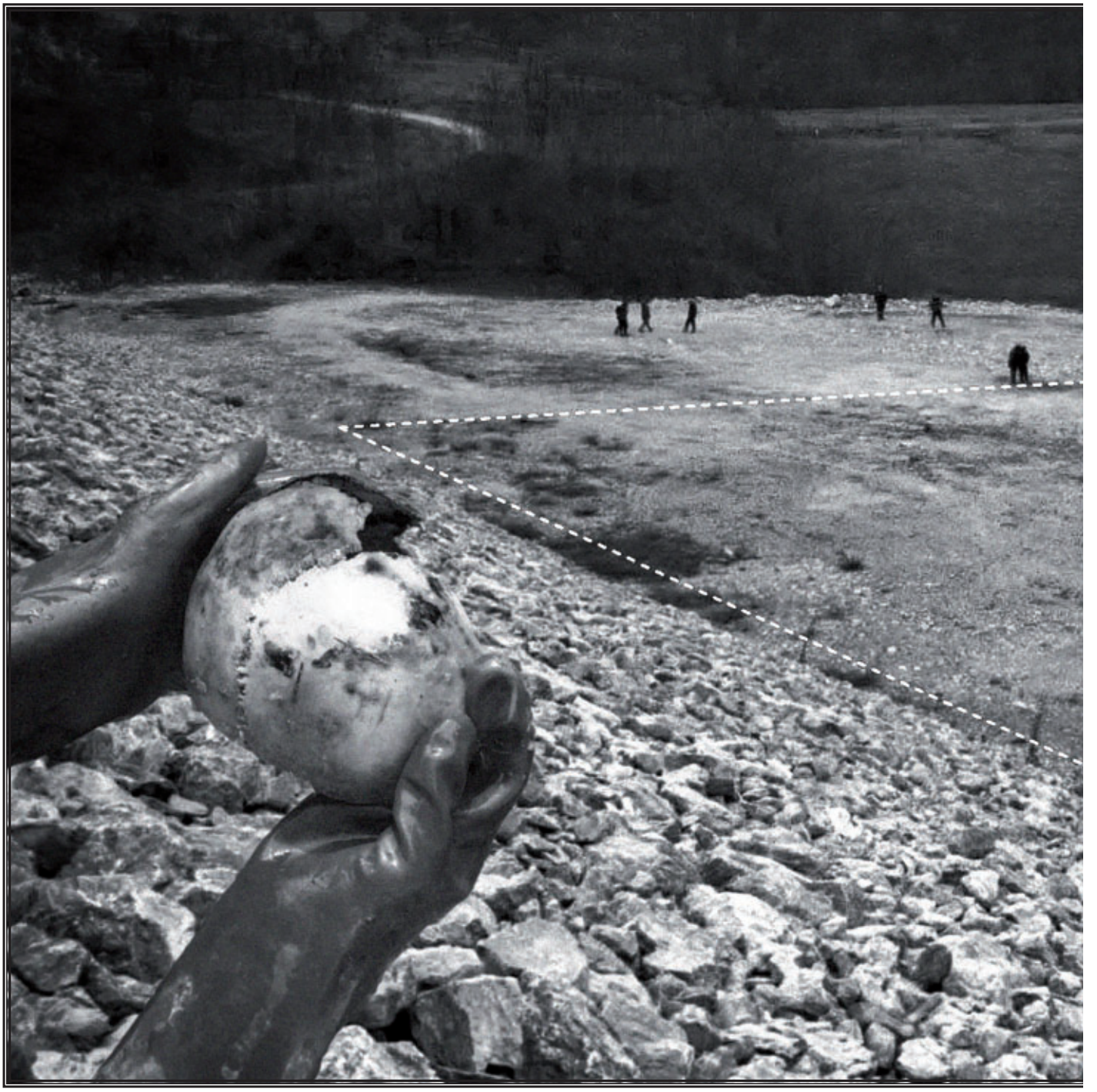
I jedinice Bratunačke brigade su 15. jula 1995, po naređenju Komande Drinskog korpusa, Str. pov. br. 01/4-157-5, od 13. jula 1995, vršile "pretres terena", pri čemu je dio snaga upućen u rejon Zvorničke brigade (60 vojnih obveznika). Dana 15. jula 1995. oko 11 časova visoki oficir je obavijestio generala Krstića "da ima još 3.500 "'paketa'", koje je morao razdijeliti, za što, kako navodi, nije imao rješenja.

Obrenović je u razgovoru sa dvojicom visokih oficira saznao o pogubljenim Bošnjacima na mnogim mjestima, a posebno u Kravici. On je bio siguran da su svi prisutni znali za plan egzekucije prognanika iz Srebrenice. U tom vremenu u Zvornik su stigli i vojnici iz Bratunca, koji su kasnije učestvovali u egzekucijama.

Obrenović je upoznao komandu Zvorničke brigade o zarobljenim Bošnjacima i operaciji ubijanja u kojoj su učestvovali visoki oficiri (A/8, paragrafi 165, 192 i 226-227; B/144-173).

Dijelovi iz 28. divizije Armije RBiH uz sadejstvo i artiljerijsku podršku jedinica 2. korpusa Armije RBiH iz Tuzle, u jutarnjim časovima (oko 8) 16. jula 1995. izveli su napad, probili linije Vojske Republike Srpske i spojili se sa čelom kolone u širem rejonu Baljkovice, gdje su vođene žestoke borbe. Nakon toga, preko sredstava veze, uslijedili su pregovori između 2. korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine i Zvorničke brigade Vojske Republike Srpske.

Komanda Zvorničke brigade je "ceneći situaciju" izgubila tri rova, samovoljno otvorio koridor "civilnom stanovništvu, koga je bilo oko 5.000 hiljada sa protivničkom stranom", i usaglasila "tehniku evakuacije", zahtijevajući "oslobađanje zarobljenog policajca i svojih nestalih boraca". Vjerovatno je, po njoj "među civilima izašao i određeni broj vojnika, ali sve što je prošlo je nenaoružano".

BRANA U PETKOVCIMA (KARAKAJ) – POGLED NA PODRUČJE BRANE I PROSTOR MASOVNE GROBNICE. OZNAČENO MJESTO (X) PREDSTAVLJA PRONAĐENI OSTATAK LJUDSKE LOBANJE SAKUPLJENE NA BRANI. (UNICT FOR THE FORMER YUGOSLAVIA IT-09-92-T)

Dogovoreni koridor koji je bio otvoren (od 14 do 17 časova) za kolonu u rejonu Baljkovice potpuno je 16. jula (između 17 i 18 časova) zatvoren.

Šesnaestog jula 1995, prema utvrđenom obrascu, ubijeno je između 1.000 do 1.200 ljudi, koji su 14. jula 1995. odvezeni u Pilicu. Strijeljanja su izvršena na Vojnoj ekonomiji Branjevo.

Istoga dana (oko 15 časova) izvršena još jedna egzekucija zarobljenih. Tada je grupa pristiglih vojnika iz Bratunačke brigade Vojske Republike Srpske izvela zatočene iz Doma kulture u Pilici i likvidirala oko 500 ljudi.

Takođe je oko 16. jula 1995. VRS izvršila i likvidaciju više stotina zarobljenih (oko 500) u Kozluku.

U rejonu Pobuđa je 16. jula 1995. bilo oko 2.000 izbjeglih koji su se krili po šumama (A/8 paragrafi 234-253; B/174-197).

Srpske snage su i 17. jula 1995. nastavile akciju zarobljavanja Bošnjaka. Vršeći "pretres terena", VRS je tog dana zarobila više civila, među kojima je bilo i četvero maloljetne djece (od osam do četrnaest godina), koji su zatvoreni u vojnički pritvor u Bratuncu (B/198-207).

Jedinice 1. bratunačke lake pješadijske brigade (3. i 4. pješadijski bataljon) i mobilisano ljudstvo iz radne obaveze, te policijske snage, 18. jula 1995. vršili su "pretres terena" u rejonu Pobuđe, Glogova, Hrančići, Konjević Polje, te s obje strane komunikacije Milići-Drinjača. Malobrojne grupe su pokušavale da se izvuku iz rejona Pobuđa, Konjević Polja u pravcu Cerske i Kušlata prema Tuzli.

Komadat Zvorničke brigade izdao je, nakon pogibije jednog njenog vojnika, koji je "pokušao da privede neke zarobljenike u toku operacije pretresa", 18. jula naredbu da zarobljene u njenoj zoni odgovornosti treba likvidirati, kako se ne bi rizikovalo "njihovim hvatanjem". Tako su, u skladu sa tom naredbom, svi oni koji su prilikom "pretresa terena" pronađeni ubijeni na licu mjesta sve do 21. jula 1995, kada je komanda promijenila navedenu naredbu.

VRS je 18. jula 1995. radila na pronalaženju, hapšenju i likvidaciji Bošnjaka. U ranim jutarnjim časovima jedna grupa od 200 lica predala se na prostoru između Nove Kasabe i Konjević Polja.

Tada se u širem rejonu Pobuđa krilo oko 500 ljudi, koji su pokušavali da se izvuku prema Žepi, zatim Srbiji ili preko Udrča u Tuzlu.

Jedinice 1. zvorničke brigade su organizovale blokadu i uništenje zaostalih grupa, kao i "pretres terena", sa pridodatim jedinicama na pravcu Baljkovica – Ćetino Brdo – Crni Vrh – Perunika – Lisina. Pretres terena u rejonu sela Kamenica vršile su jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova.

U rejonu Planinci – Baljkovica VRS je 18. jula 1995. u jutarnjim časovima likvidirala 20 lica. Na lokacijama Crni Vrh – Potočani – Planinci – Baljkovica bilo je u okruženju oko 150 lica. (B/208-226).

U toku dana 19. jula 1995. Vojska i snage MUP-a Republike Srpske nastavili su sa pretresom i blokadom terena radi blokiranja i uništenja zaostalih bošnjačkih grupa. Na području zone odgovornosti Zvorničke brigade prilikom pretresa terena likvidirano je 13, a uhapšena su 2 Bošnjaka.

Sve raspoložive snage MUP Republike Srpske koje su se nalazile u zoni Centra javne bezbjednosti Zvornik izvršile su pretres terena u rejonu Kamenica, Jošanica, Liplje, Džafin Kamen i Crni Vrh do Snagova. Tom prilikom je ubijeno 8 Bošnjaka. Tada se u rejonu ispod stare ceste kod Snagova krilo "još oko 200 muslimana naoružanih automaskim i lovačkim puškama". Tog jutra je "oko 50 muslimana napalo liniju Zvorničke brigade u rejonu Pandurice, u namjeri da se probiju na muslimansku teritoriju. Tom prilokom jedan borac VRS je poginuo, a jedan je teško ranjen". Centar javne bezbjednosti Zvornik je planirao da sljedećeg dana svim raspoloživim snagama opkoli i uništi obje navedene grupe.

JEDINICA VOJSKE RS NA ZADATKU ČIŠĆENJU TERENA. (Reuters Footage)

Bratunačka brigada Vojske Republike Srpske vršila je pretres terena na području Gornji Potočari, Blječeve, Čizmića, Lehovića, Bacute i putne komunikacije Glogova – Konjević Polje (B/227-231).

Manje grupe Bošnjaka su se i poslije 19. jula 1995. danima i mjesecima krile po šumama, pokušavajući da se probiju do Tuzle (B/232-260).

Jedan broj zarobljenih ranjenika (50) prevezen je u bolnicu Bratunac. Druga grupa zarobljenih odvedena je u logor Batkovići (kod Bijeljine), oni su kasnije, uglavnom, razmijenjeni.

Jedan broj Bošnjaka je uspio da pređe u Srbiju (Ljubovija i Bajina Bašta), odakle je njih 38 vraćeno u Republiku Srpsku. Neki od njih odvedeni su u logor Batkovići, gdje su razmjenjeni. Za najveći broj vraćenih do sada nije utvrđena sudbina.

U Žepu je do 17. jula "stigao 201 vojnik" ("jako su iscrpljeni, ima ih dosta lakše ranjenih"). Do 28. jula u Žepu je iz Srebrenice pristiglo još 500 ljudi.

Izvjestan broj učesnika mješovite kolone je stradao na razne načine, kao što su: ranjavanje, pojedinačna samoubistva, utapanja u rijeci Drini prilikom pokušaja prelaska u Srbiju, iscrpljenost i dr.

RANJENICI UNUTAR MJEŠOVITE KOLONE KOJA SE KRETALA PREMA TUZLI, 15.07.1995.

PREDSTAVNICI FEDERALNE KOMISIJE ZA NESTALE, PREDSTAVNICI OHR-a I DIPLOMATSKI PREDSTAVNICI SA SJEDIŠTEM U SARAJEVU, POSJETILI SU ODREĐENE LOKALITETE MASOVNIH GROBNICA O KOJIMA JE SAZNANJA DOBILA FEDERALNA KOMISIJA SOPSTVENIM ISTRAŽIVANJIMA. (Reuters)

MASOVNA GROBNICA/MASS GRAVE
SNAGOVO - HODŽIĆI
PRIMARNA/PRIMARY - GRBAVCI
HZ-05/001- 57 SLUČAJEVA/CASES
SEKUNDARNA/SECONDARY
JULI/JULY 1995. GODINE/YEAR
10.07. - 20.07.1998. GODINE/YEAR
CO - 429
CO - 173

II.
MASOVNE GROBNICE

Jedno od najvažnijih pitanja u radu Komisije bilo je pitanje otkrivanja do sada nepoznatih lokacija masovnih grobnica srebreničkih žrtava.

Vrlo rano u radu Komisije počelo se raspravljati o metodologiji i strategiji koja će se koristiti u pribavljanju informacija o ovom vrlo osjetljivom i bolnom pitanju. Mišljenja su brzo usaglašena te je dogovorena strategija inkorporirana kako Opšti tako i u Operativni plan rada Komisije.

Imajući u vidu političko okruženje pomenuto u Uvodu ovog izvještaja i druge prikupljene materijale dokaze, Komisija je došla do zaključka da se većina relevantnih i provjerenih informacija o ovom pitanju može dobiti od involviranih subjekata Republike Srpske (Ministarstvo odbrane, Vojska Republike Srpske, Ministarstvo unutrašnjih poslova i druge institucije).

Prve aktivnosti na istraživanju novih lokacija masovnih grobnica otpočele su upućivanjem službenih pisanih zahtjeva za pružanje informacija i ostvarivanjem neposrednih kontakata sa nadležnim Vladinim ministarstvima i službama:

- Ministarstvu unutrašnjih poslova RS,
- Ministarstvu odbrane RS,
- Glavnom štabu i VRS,
- Obavještajno bezbjedosnoj službi RS,
- Republičkoj upravi civilne zaštite RS,
- Kancelariji za traženje zarobljenih i nestalih lica RS i drugim.

I van Republike Srpske upućeni su zahtjevi i ostvareni kontakti sa:

- Federalnom komisijom za traženje nestalih lica,
- Kantonalnim tužilaštvom u Tuzli,
- Kancelarijom Haškog tribunala (ICTY),
- Međunarodnom komisijom za traženje nestalih osoba/lica (ICMP).

Zahtjevi su se prvenstveno odnosili na broj ekshumiranih i identifikovanih posmrtnih ostataka te na broj do sada obrađenih grobnica koje su u vezi sa događajima u Srebrenici '95.

U očekivanju odgovora na pomenute službene dopise, članovi Komisije su održali sastanke na najvišem nivou sa predstavnicima ICTY (u Hagu), SFOR i EUPM. Od ovih organizacija je traženo da pruže sve raspoložive informacije o novim lokacijama potencijalnih masovnih grobnica koristeći sve ljudske i druge kapacitete koji im stoje na raspolaganju.

Da bi se dao što je moguće detaljniji uvid u veličinu i kompleksnost ovog problema, Komisija je odlučila da prikupi podatke vezane za broj identifikovanih i sahranjenih žrtava kao i za broj i tip grobnica koje su otkrivene prije formiranja Komisije.

U tom smislu, predstavnici Haškog tribunala (ICTY) informisali su članove Komisije prilikom njihove posjete Hagu 17. 02. 2004, da je u periodu kada je ICTY vršio ekshumacije sa svojim timovima (od 1996. i 1998. do 2000) ukupno obrađeno 26 masovnih grobnica u kojima su nađena lica nastradala u događajima u i oko Srebrenice.

Takođe, rečeno je da su, kada je ICTY prekinuo sopstveni program ekshumacija na terenu 2000. godine, sve informacije o lokacijama masovnih grobnica proslijeđene na dalju obradu Federalnoj komisiji za traženje nestalih.

Od tog perioda do 2003. godine, Federalna komisija za traženje nestalih je obavila ekshumacije više desetina grobnica (prilog D/1).

Zbog velikog procenta sekundarnih grobnica i činjenice da se u njima nalaze uglavnom pomiješani posmrtni ostaci više lica, odnosno dijelovi tijela, nemoguće je sa sigurnošću reći koliko je lica do sada ekshumirano, bilo od strane ICTY ili Federalne komisije. Od ukupnog broja ekshumiranih tijela identifikovano je 1.332 lica (prilog D/2), od kojih je 980 sahranjeno u Memorijalnom centru u Potočarima (statistika Kantonalnog tužilaštva u Tuzli).

Komisija nije na osnovu raspoloživih podataka mogla utvrditi koliko je ekshumiranih grobnica bilo primarnog karaktera, a koliko sekundarnih i tercijarnih. Isto tako nismo mogli utvrditi koliko je ekshumirano cijelih tijela, a koliko skeletnih ostataka (vreća).

Poređenjem ovih podataka sa podacima o broju lica koja se još uvijek vode kao nestala (statistike MKCK, ICMP, ICTY, udruženja porodica nestalih iz Srebrenice, i drugi) došlo se do zaključka da postoji veliki broj grobnica koje do sada nisu otkrivene.

Uz navedene aktivnosti, preduzete u cilju otkrivanja novih lokacija masovnih grobnica, dugo vremena nijedna nova informacija nije podnesena Komisiji ni iz jednog od navedenih izvora.

U pokušaju da se dobije informacija od šire javnosti (prvenstveno iz Republike Srpske), odlučeno je da se uspostavi posebna telefonska linija za anonimno pružanje informacija, kako o lokacijama masovnih grobnica, tako i o ostalim događajima koji su se desili između 10. i 19. jula 1995. godine u Srebrenici. Komisija je radi toga u tom smislu pozvala premijera Republike Srpske, gospodina Dragana Mikerevića da da svoju ličnu podršku ovoj inicijativi, što je bilo od izuzetne važnosti s obzirom na političku atmosferu u javnosti RS, gdje se još uvijek odavanje informacija ovakve vrste smatra izdajom, a ne patriotskim činom.

Telefonska linija uspostavljena je 26. aprila 2004, nakon čega je Komisija putem medija uputila javni apel građanima za pružanje informacija. Još jedan apel javnosti, uputio je premijer Republike Srpske, koji je pozvao sve koji imaju podatke o lokacijama grobnica da ih dostave Komisiji. Kampanju je u više navrata podržao i predsjednik Republike Srpske Dragan Čavić. Uprkos pokušajima da se dopre do savjesti onih koji imaju saznanja o događajima u i oko Srebrenice između 10. i 19. jula 1995, ovaj projekat doživio je neuspjeh. Do danas, samo je nekoliko relevantnih informacija dobijeno ovim putem.

U svom Prvom preliminarnom izvještaju, od 14. aprila 2004, Komisija je naglasila činjenicu da se do tog datuma došlo u posjed tek malog broja, uglavnom već poznatih informacija o dešavanjima u Srebrenici, te da je u pitanju opstrukcija rada Komisije od strane nadležnih institucija vlasti.

Nakon podnošenja pomenutog izvještaja, visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, lord Pedi Ešdaun 16. aprila održao je konferenciju za štampu, tokom koje je najavljeno sljedeće:

- Smjena načelnika Generalštaba VRS i Šefa Vladinog Sekretarijata za odnose sa ICTY, koji su, prema mišljenju visokog predstavnika, bili odgovorni za opstrukciju rada Komisije;
- Upozoreni su ministar odbrane RS Milovan Stanković i ministar unutrašnjih poslova Zoran Đerić da moraju obezbijediti dostavljanje relevantnih informacija Komisiji (i to ne samo o lokacijama grobnica) prije podnošenja narednog mjesečnog izvještaja, 30. aprila 2004;
- Ponovo je zatraženo od Predsjednika Čavića i premijera Mikerevića da lično preuzmu odgovornost za rad i uspjeh Komisije, te da se preko svojih savjetnika (gospodina Čizmovića, savjetnika predsjednika Republike Srpske za pravna pitanja, i gospodina Simeunovića, savjetnika premijera za pitanja bezbjednosti) redovno informišu o radu Komisije.

Nakon ove intervencije visokog predstavnika za BiH, počele su pristizati informacije u vezi sa lokacijama masovnih grobnica kao i druga važna dokumentacija, što je rezultiralo znatnim napretkom u radu Komisije.

Nakon primanja prvih informacija o potencijalnim lokacijama masovnih grobnica, kako od organa Vlade RS (prilog D/4) tako i od svjedoka na terenu (**prilog – za ograničenu distribuciju** "**D**"), članovi Komisije koji su bili zaduženi za istraživanje ovog pitanja otpočeli su aktivnosti na provjeri vjerodostojnosti primljenih informacija te na utvrđivanju da li se zaista radi o novim, do sada nepoznatim, lokacijama. U slučajevima gdje su koordinate lokacija bile dostupne, ICTY je zamoljen da provjeri svoje podatke i obavijesti Komisiju da li je navedena grobnica njima već bila poznata.

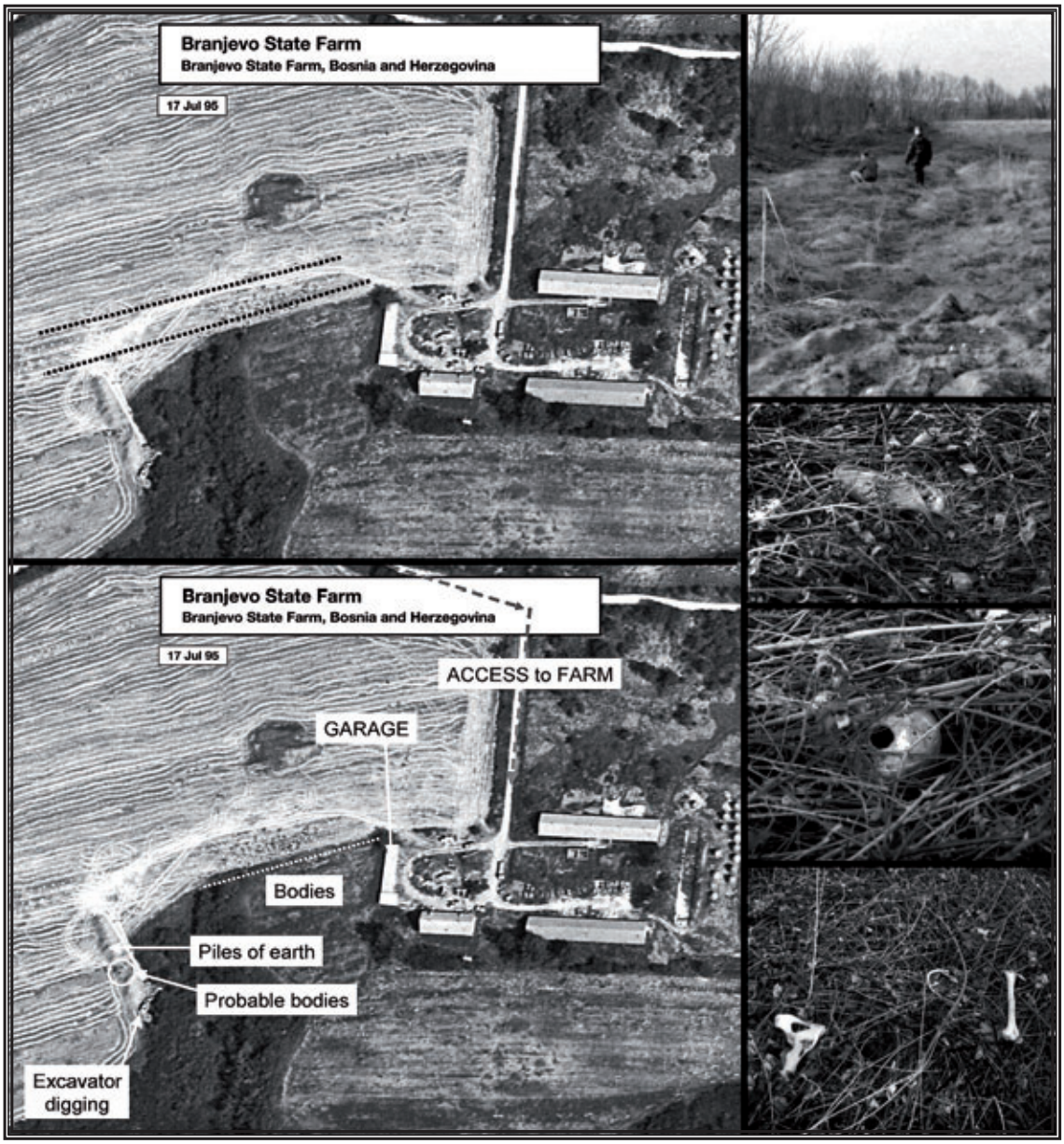
Uslijedila je serija predvizita potencijalnim grobnicama uz prisustvo i pomoć stručnjaka za ekshumacije i ispitivanje grobnica. Tokom pomenutih predvizita, primjenjivane su važeće procedure i propisi koje primjenjuju entitetske komisije za traženje nestalih lica.

Faza ispitivanja je okončana posjetama, provjerama i preliminarnim verifikacijama tri primarne i 29 sekundarnih i tercijarnih grobnica, što znači da je Komisija, koristeći informacije dobijene od zvaničnih organa i tijela vlade RS i svjedoka na terenu, prikupila informacije **o postojanju 32 (trideset dvije) do sada nepoznate i neobrađene masovne grobnice** sa tijelima Bošnjaka žrtava događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine. U knjizi priloga "D" ovog dijela Izvještaja (**povjerljivi dokumenti za ograničenu distribuciju**) dostavljamo sljedeću relevantnu dokumentaciju:

- zapisnike sa predvizita uz informacije i zabilješke primljene od MUP-a i Ministarstva odbrane RS;
- tabelarni pregled grobnica sa mikrolokacijama i fotodokumentaciju sa terena.

Imajući u vidu prethodna negativna iskustva sa izmještanjem grobnica, detaljno je razmatrano pitanje osiguranja lokacija do početka ekshumacija. Odgovornost za osiguranje lokacija koje su posjećene i za koje se vjeruje da su nove masovne grobnice preuzeo je MUP Republike Srpske.

Nakon što su predvizite obavljene na 29 lokaliteta (prilog D/5) i proces verifikovanja primljenih informacija priveden kraju, članovi Komisije, davaoci izvještaja u vezi s ovim

AVIO SNIMAK LOKALITETA EKONOMIJE BRANJEVO SA OBILJEŽJIMA ZGRADA I PRIPADAJUĆEG PODRUČJA OD 17.7.1995. DETALJI LJUDSKIH OSTATAKA PRONAĐENI PRILIKOM OBILASKA DATOG TERENA (dokumentacija ICTY)

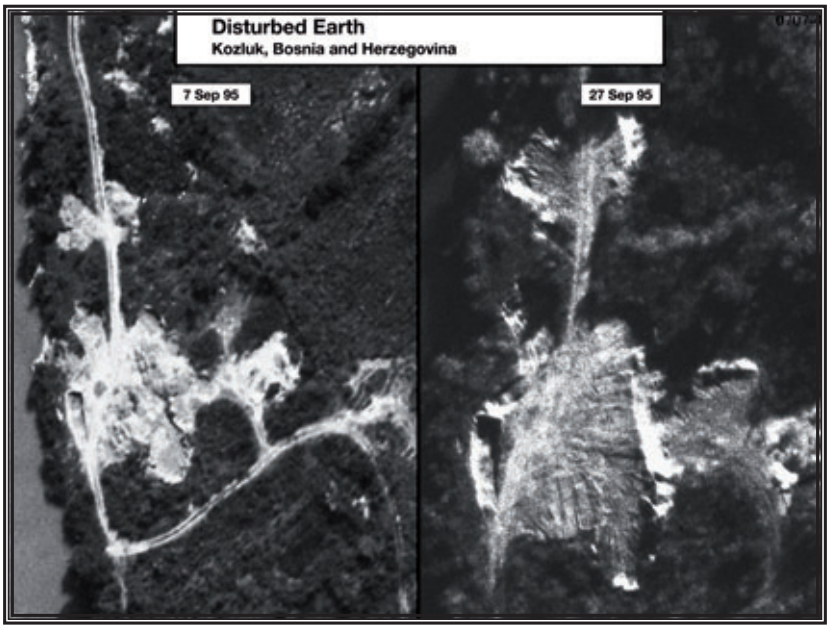
pitanjem, odlučili su da održe sastanak sa predsjedavajućim Federalne komisije za nestale osobe na kojem bi se utvrdilo postupanje sa ovim izuzetno povjerljivim informacijama.

Istovremeno, pojačan je medijski pritisak i pritisak šire javnosti u Federaciji, posebno udruženja porodica nestalih, na Federalnu komisiju za preuzimanje informacija o novootkrivenim grobnicama i njihovo poređenje sa informacijama o 23 grobnice za koje je navodno od ranije znala Federalna komisija.

Nakon obavljenih konsultacija i po odobrenju predsjednika Vlade Republike Srpske, 26. 05. 2004. u Sarajevu su dva člana Komisije i gospodin Amor Mašović održali sastanak, na kojem je dogovorena posjeta svim novootkrivenim lokalitetima.

Tako su 03.06.2004. predstavnici Federalne komisije za nestale, predstavnici OHR-a i predstavnik policije RS u pratnji dva člana Komisije za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995., posjetili sve lokalitete masovnih grobnica o kojima je saznanja dobila gore pomenuta Komisija sopstvenim istraživanjima.

Predstavnicima Federalne komisije, koja je jedini ovlašteni organ za obavljanje ekshumacija kad su u pitanju žrtve bošnjačke i hrvatske nacionalnosti, na samom je početku posjete predat dosije sa mapama, fotografijama, opisima mikrolokacija i koordinatama 28 grobnica.

AVIO SNIMAK LOKALITETA POD NAZIVOM "POREMEĆENO TLO, KOZLUK" 7 i 27. 09.1995. (dokumentacija ICTY)

Osim ovih 28 lokacija, isti dan locirane su još tri grobnice za koje dokumentacija nije bila pripremljena jer je informacija o njima primljena neposredno pred predvizitu (prilog D/6).

Komisija je raspolagala saznanjem o još jednoj primarnoj grobnici (jama) sa oko 80 tijela lica nestalih u događajima u i oko Srebrenice u drugoj polovini jula 1995. godine. Ova grobnica se nalazi u opštini Šekovići. Obzirom da i Federalna komisija raspolaže navedenim saznanjima, lociranje iste nije obavljeno.

Na kraju posjete, predsjedavajući Federalne komisije dao je preliminarnu ocjenu da je od posjećene 31 lokacije, osim lokacija potpuno nepoznatih Federalnoj komisiji, ali da će se svi primljeni podaci uporediti sa podacima Federalne komisije i pisani odgovor dostaviti na uvid. U pismu upućenom predsjedavajućem Komisije od 04. 06. 2004. godine, Amor Mašović je dostavio sljedeće informacije:

- 5 grobnica od 28 sa liste, bile su potpuno nepoznate Federalnoj komisiji, od kojih su 2 primarne grobnice, što je jako bitno u smislu dokaznog materijala o zločinu;
- 3 grobnice koje nisu bile na listi, a posjećene su tog dana, takođe su bile nepoznate Federalnoj komisiji;
- za 3 lokaliteta Federalna komisija je imala saznanja o širem regionu, ali ne i tačnim mikrolokacijama.

Osim ovih zaključaka, predsjedavajući Federalne komisije u ovom pismu kaže i sljedeće:

"Želim posebno naglasiti da činjenica da smo mi raspolagali saznanjima o nekim lokalitetima koji su navedeni u Vašoj listi, ni na koji način ne umanjuju napore koje Vi osobno kao i ostali članovi Komisije ulažete da biste došli do saznanja o masovnim grobnicama. Naprotiv, Vaša saznanja samo dodatno potvrđuju ono što smo mi dobili od naših izvora, te Vam na tome posebno zahvaljujemo".

Naša komisija raspolaže saznanjima o još nekoliko masovnih grobnica na području opština Bratunac, Srebrenica, Zvornik, Šekovići i Osmaci, a u kojima se također nalaze posmrtni ostaci srebreničkih žrtava.

Model koji smo jučer primijenili po mojem dubokom uvjerenju mogao bi poslužiti kao obrazac ne samo za našu buduću uspješnu saradnju već i za saradnju entitetskih komisija za nestale" (prilog D/7).

Takođe se kaže:

"U nastojanju da provjerimo i potvrdimo vjerodostojnost informacija koje ste nam dostavili, Federalna komisija će u narednom periodu od 2 nedjelje pristupiti ekshumaciji grobnice na lokalitetu Sandići te ćemo Vas o početku ekshumacije izvijestiti kako bi Vaši predstavnici mogli prisustvovati istoj".

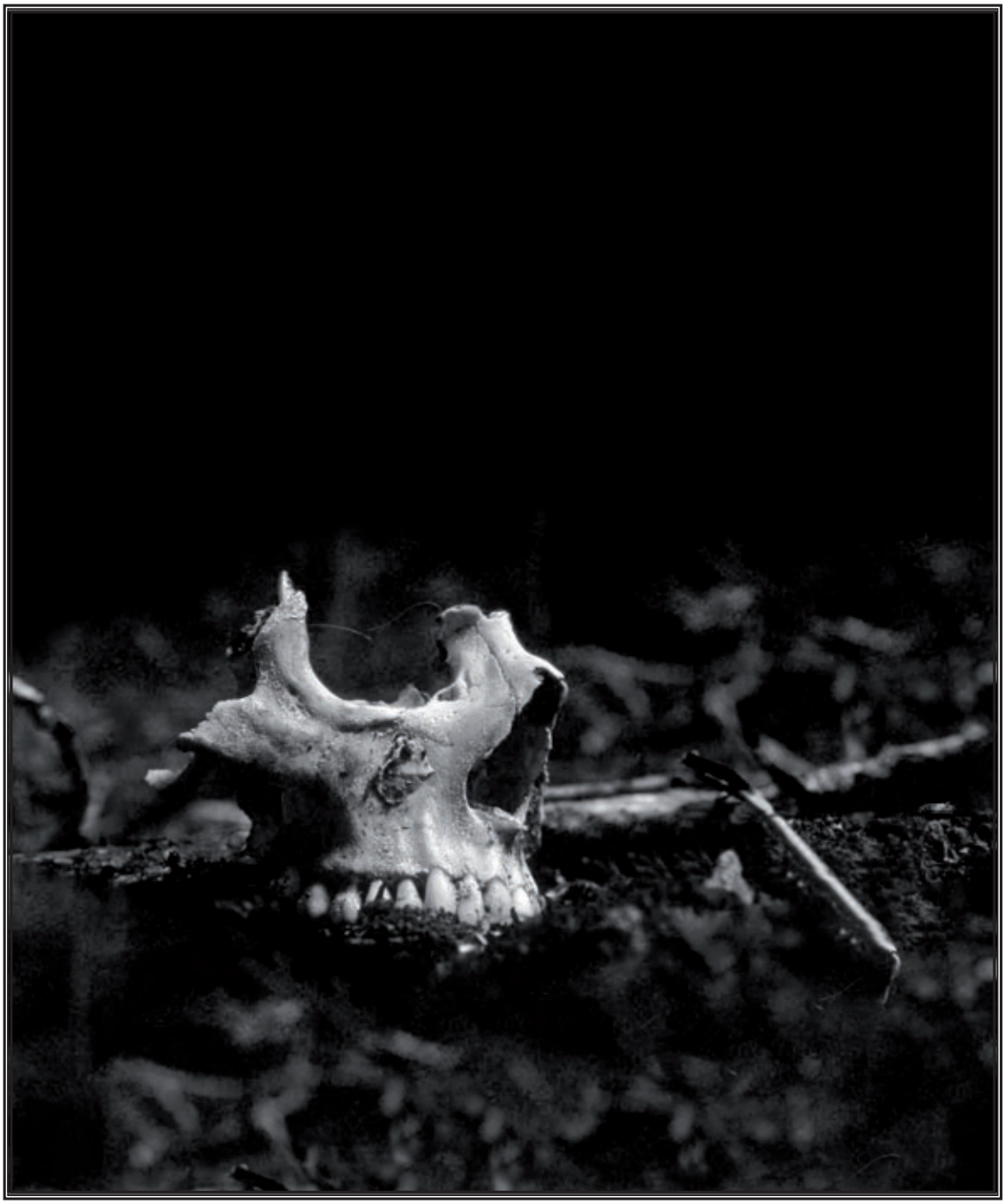
Prema mišljenju stručnjaka, uz trenutno stanje resursa na polju ekshumacija i identifikacija, obrada pomenutih lokacija će trajati mjesecima, a na početku radova će se čekati možda i nekoliko godina. Ovakvo mišljenje zasniva se na sljedećim činjenicama:

- veliki broj grobnica je smješten na lokalitetima teškim za rad;
- većina grobnica, tokom proteklih godina, prekrivana je velikom količinom smeća i drugog otpada;
- program ekshumacija u BiH za 2004. godinu već se odvija, a prioritet imaju lokacije iz 1992. godine;
- ograničeni su ljudski i drugi resursi potrebni za rad na grobnicama.

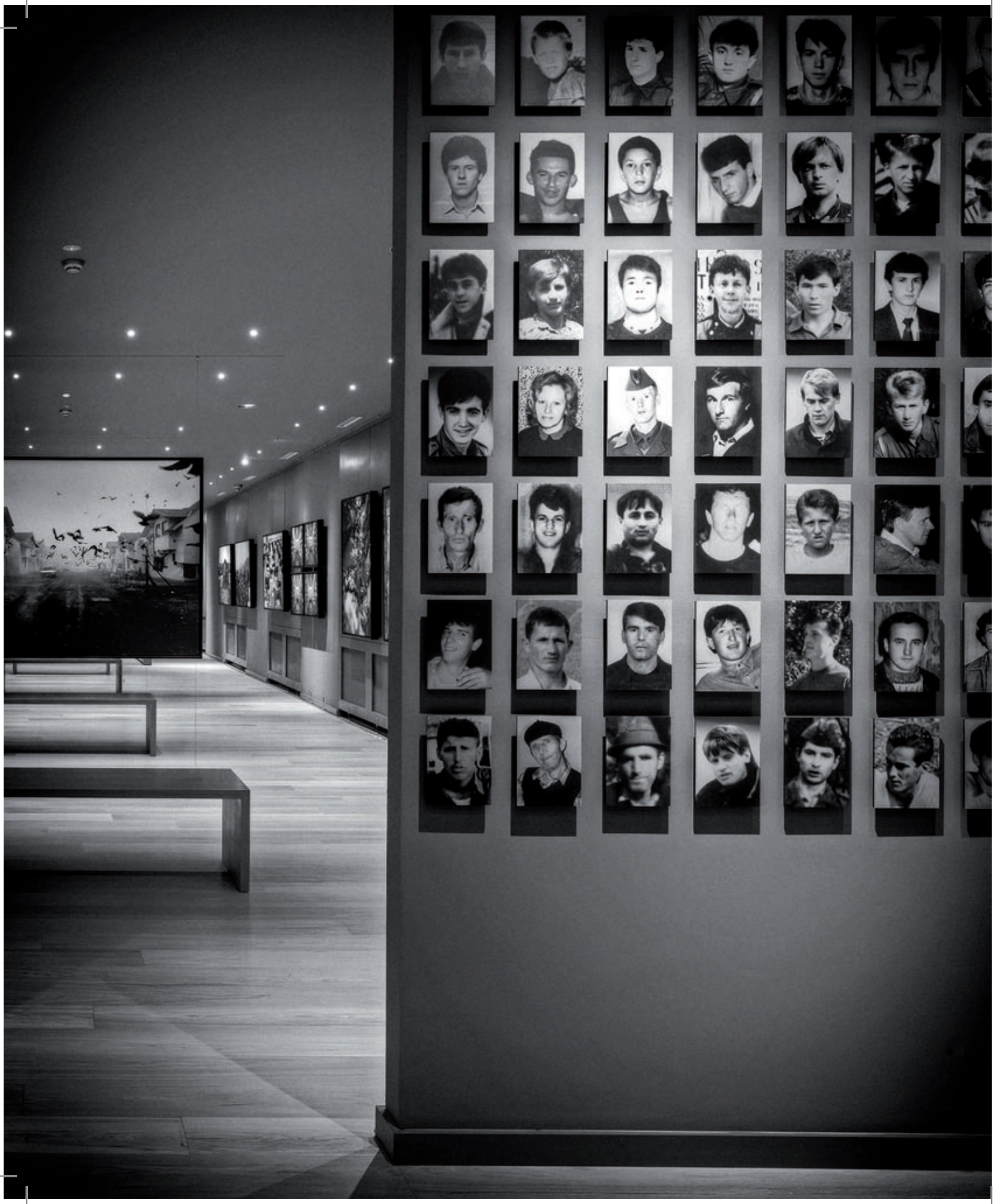
Važno je napomenuti da se svaka masovna grobnica tretira kao mjesto zločina i zato ekshumacija ne podrazumijeva samo iskopavanje posmrtnih ostataka. Potrebno je prisustvo velikog broja stručnjaka (tužioca, krim-tehničara, patologa, antropologa/arheologa itd.), manuelnih radnika i opreme (bageri, svjetla, ljestve itd.) da bi se posao pravilno obavio i rezultati bili verifikovani od strane nadležnog kantonalnog tužioca.

Na osnovu navedenog može se zaključiti da bez obezbjeđenja dodatnih finansijskih sredstava za rad i većeg broja lokalnih stručnjaka (strane eksperte, npr. forenzičke antropologe, forenzičke arheologe i dr, trenutno obezbjeđuje ICMP) radovi na novootkrivenim lokacijama masovnih grobnica koji su u vezi sa događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995., neće početi u dogledno vrijeme. Takođe, bez dodatnih sredstava za finansiranje procesa DNK analize, u dogledno vrijeme neće biti moguće utvrditi ni broj ni identitet žrtava otkopanih iz ovih masovnih grobnica.

Sa aspekta rada Komisije, a u smislu utvrđivanja broja tijela osoba koja se trenutno nalaze u pomenutim grobnicama, ubrzanje procesa ekshumacija i identifikacija jeste krucijalno pitanje. Tačna ocjena o broju tijela ili dijelova tijela koja se nalaze u svakoj od pomenutih grobnica, neće biti moguća prije nego što se odave ekshumacije na svim lokacijama, uzmu uzorci kostiju sa otkopanih posmrtnih ostataka, izdvoje DNK profili i unesu u bazu podataka ICMP u okviru DNK programa identifikacija.

OSTATAK DIJELA LJUDSKE LOBANJE NA POVRŠINI TRASE PUTA OD SREBRENICE PREMA TUZLI. (getty images)

III.
UTVRĐIVANJE SUDBINE LICA ZA KOJIMA SE JOŠ UVIJEK TRAGA

Drugi zadatak u okviru mandata Komisije bio je sačinjavanje što je moguće tačnije liste sa imenima lica nestalih tokom događaja u Srebrenici 10. i 19. jula 1995.

Poseban naglasak je dat na utvrđivanje sudbine 1.849 lica koja koja su navedena u Odluci Doma za ljudska prava BiH, od 03. 03. 2003., povodom koje je Vlada RS i osnovala Komisiju.

U pokušaju da se pribavi što više podataka o ovim licima, uspostavljen je kontakt sa nadležnim institucijama i organizacijama u BiH (spisak institucija u Analizi aplikacija podnesenih Domu za ljudska prava i Ustavnom sudu) (prilog F).

Komisija je bila svjesna činjenice da postoji veliki broj spiskova sa imenima nestalih iz područja Srebrenice, te da ih je, zbog različitih podataka koje sadržavaju i različitog formata u kojem su rađene (spiskovi, baze podataka...), vrlo teško konsolidovati i proizvesti jedinstvenu listu u datom vremenskom roku. Takođe se postavio problem istovjetnih ili sličnih imena članova porodica koje je, bez provjera ličnih dokumenata, teško verifikovati. Komisija je naknadno došla do saznanja da su iz gorenavedenih razloga slični projekti u prošlosti napušteni ili obustavljeni.

Zbog svega navedenog, na jednoj od sjednica Komisije razmatran je podnesak jednog člana Komisije – prijedlog projekta za sačinjavanje nove liste lica za kojima se još uvijek traga, putem sopstvenih istraživanja na terenu. Prema tom projektu, timovi popisivača koje bi oformila Komisija išli bi na teren i uzimali/provjeravali podatke o nestalim licima, uzimali podatke o okolnostima nestanka i druge detalje o važnosti, te ih upoređivali sa podaci iz posljednjeg popisa stanovništva, 1991 godine. Prijedlog projekta je usvojen i prezentovan Vladi RS uz zahtjev za finansiranje.

Nakon što je visoki predstavnik donio odluku da se Završni izvještaj Komisije mora podnijeti do sredine jula 2004., došlo se do zaključka da projekat neće biti moguće okončati na vrijeme i da se zbog toga ne krene u njegovu realizaciju.

LIJEVO: **DIO PORTRETA NESTALIH SREBRENIČANA U SRCU EVROPE.** (Galerija 11/07/95, Sarajevo)

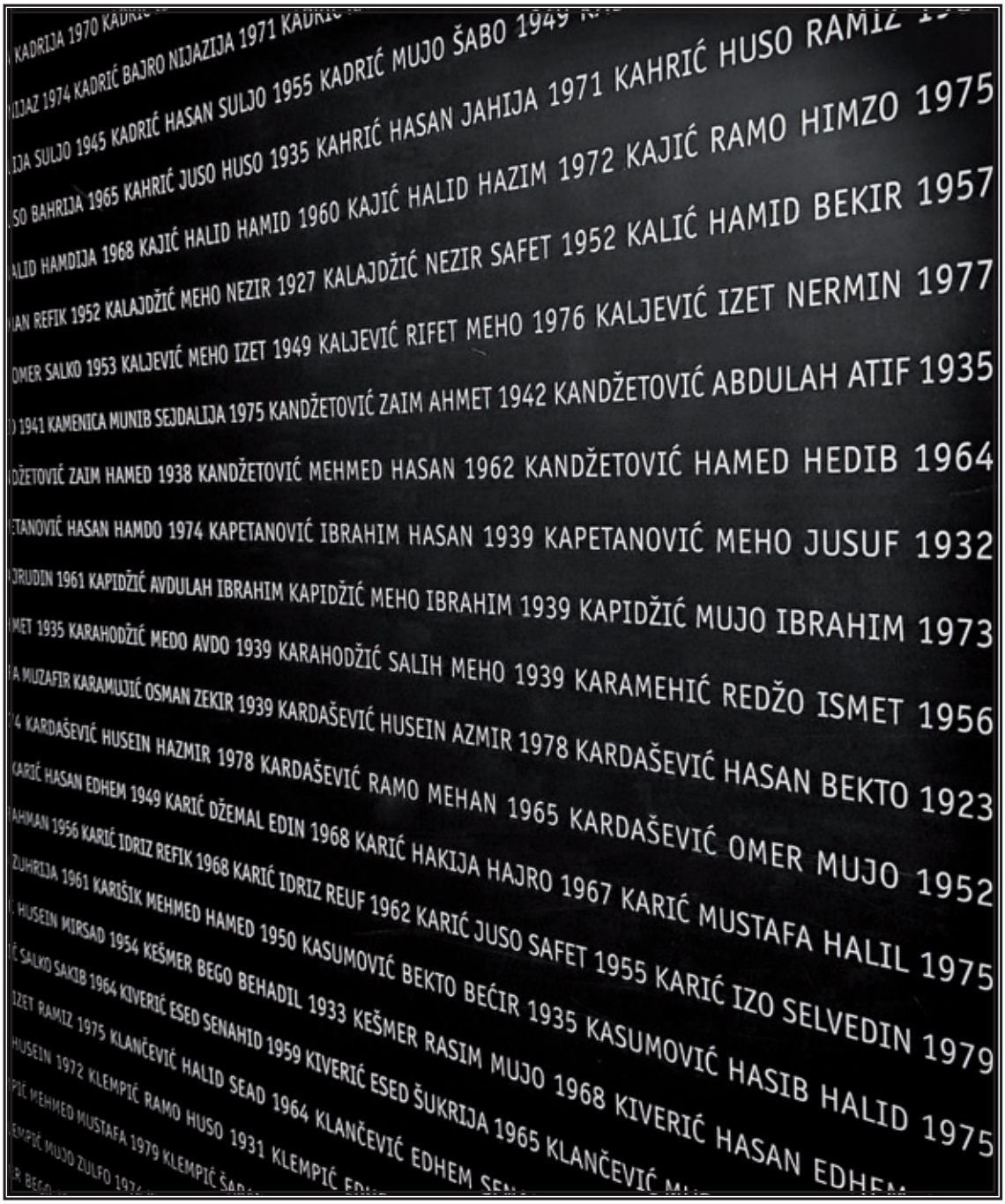
Aktivnosti su nastavljene održavanjem sastanka u Sarajevu između dva predstavnika Komisije sa predstavnicima udruženja porodica nestalih u Srebrenici, krajem januara 2004., kad se, između ostalog, raspravljalo i o broju i identitetu nestalih. Predstavnici udruženja su izjavili da porodice žele vidjeti napredak u radu Komisije i uvjeriti se u njene iskrene namjere da u ime RS dođe do istine o Srebrenici, prije nego udruženja dostave bilo kakve informacije u vezi s ovim pitanjem ili daju dozvolu drugim institucijama da to urade u njihovo ime.

Razmatrajući metodologiju prikupljanja podataka o nestalim licima, Komisija je došla do zaključka da najtačniju listu posjeduje Međunarodna komisija za nestale osobe (ICMP). Pomenuta lista je sačinjena u okviru ICMP programa prikupljanja uzorka krvi za DNK analizu od članova porodica nestalih. Svako lice od kog se uzima uzorak krvi, daje podatke kako o nestalom licu za čiju identifikaciju će se dati uzorak upotrijebiti, tako i o okolnostima i vremenu nestanka. Do dana podnošenja ovog izvještaja prikupljeni su podaci o 7.779 lica koja su nestala između 10. i 19. jula 1995. godine u Srebrenici, a koja su prijavili članovi porodice. Ovaj broj, nažalost, nije konačan budući da ICMP još uvijek prikuplja uzorke krvi i podatke, od porodica stradalih koje trenutno žive u zemljama EU. Neosporno je, dakle da će se nakon okončanja pomenutog projekta ICMP, povećati broj lica za kojima se još uvijek traga.

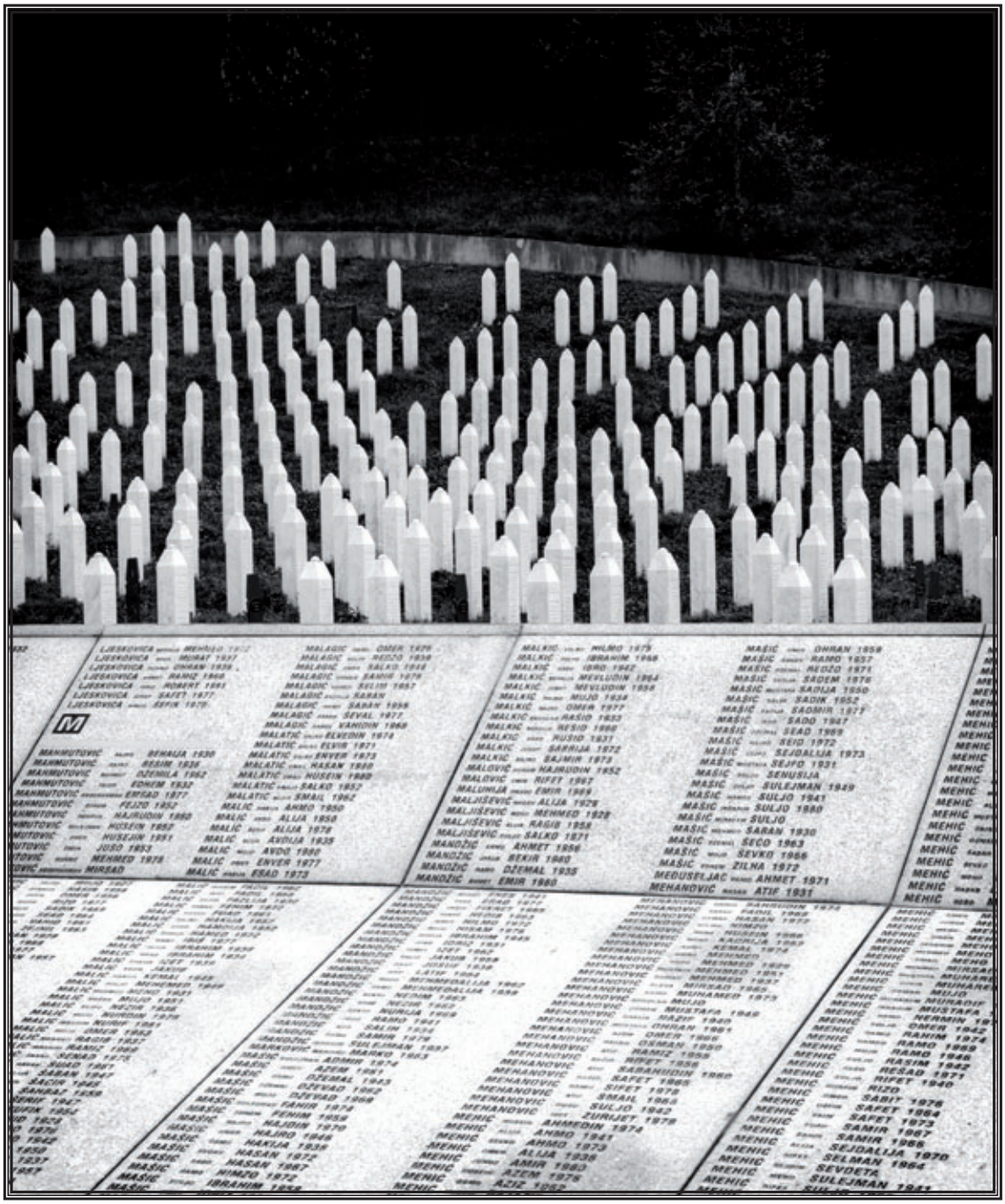
Zbog pravnih ograničenja u pogledu povjerljivosti podataka, ICMP nije mogao ustupiti Komisiji svoje podatke bez saglasnosti članova porodica nestalih ili njihovih predstavnika.

Na sljedećem sastanku članova Komisije i predstavnika udruženja porodica, održanom 25. 05. 2004, porodice su dale saglasnost da se podaci ICMP-a, o licima za kojima se još uvijek traga, daju na raspolaganje Komisiji u svrhu izrade Konačnog izvještaja. Međutim, do danas nismo dobili na korištenje navedene podatke (prilog F/2).

U vezi s ovim, Komisija smatra da je potrebno razjasniti i sljedeće: Prema podacima MKCK u BiH koji su dostavljeni Komisiji 17. 02. 2004. i 18. 05. 2004, broj prijavljenih lica za kojima se još uvijek traga je 6.450, (prilog F/1) dok se prema podacima ICMP još traga za 7.779 lica. Do razlike u podacima ove dvije međunarodne organizacije došlo je zato što je MKCK prihvatio zahtjeve za traženje samo od članova uže porodice, dok se u slučaju ICMP, DNK identifikacija može obaviti pomoću krvnih uzoraka uzetih i od članova šire porodice. Nažalost, zbog gorepomenutih pravila u prikupljanju podataka u obje organizacije, u slučajevima kada je cijela porodica nastradala, niko ne može prijaviti njihov nestanak!

DIO SPISKA STRADALIH I TRAŽENIH. (Galerija 11/07/95, Sarajevo)

DIO NAZNAČENIH PREZIMENA I IMENA STRADALIH TE SAHRANJENIH UNUTAR MEMORIJALNOG CENTRA U POTOČARIMA. (2014.)

Da bi se dobila približno tačna lista onih za kojima se još uvijek traga, zaključeno je da je potrebno dobiti tačne podatke o identitetu i broju do sada identifikovanih i sahranjenih žrtava iz Srebrenice '95, kao i o broju i identitetu identifikovanih koji čekaju na sahranu.

Nakon upućenog pismenog zahtjeva Kantonalnom tužilaštvu u Tuzli i sastanka održanog između dva člana Komisije i kantonalnog tužioca, Komisiji je stavljen na raspolaganje spisak 1.332 osobe koje su do sada identifikovane i za koje su izdate smrtovnice (prilog D/2). Većina ovih lica je već sahranjena u Memorijalnom centru u Potočarima. Prema podacima Projekta Identifikacija Podrinje (PIP) ICMP, koji su članovi Komisije posjetili u Tuzli 06.05.2004, identifikovano je još 900 lica nestalih u Srebrenici u julu '95. godine i čekaju na sahranu.

Sumirajući sve gorenavedene aktivnosti i saznanja, članovi Komisije su na jednoj od sjednica zaključili da će se postojeći podaci iz svih Komisiji dostupnih izvora iskoristiti i da će se komparativnom metodom pokušati doći do konačne liste nestalih lica iz događaja u Srebrenici jula '95, sa posebnim osvrtom na 1.849 lica za koja su aplikacije podnesene Domu za ljudska prava i Ustavnom sudu BiH.

Posao na upoređivanju podataka pomenutih 1.849 lica je okončan i rezultati su prezentovani u dokumentu priloga "Analiza aplikacija podnesenih Domu za ljudska prava i Ustavnom sudu BiH" (prilog F).

Napominjemo da se nastavlja posao na pripremi konačne liste lica sa područja Srebrenice za kojima se još uvijek traga. U tom smislu se očekuje dodatni priliv detaljnih podataka iz više izvora koji će se takođe unijeti u pomenutu bazu. Konačni nalaz Komisije u ovom pogledu će u formi adenduma biti dostavljen Vladi RS do sredine jula.

Mujkić
Zyad
1965
Srebrenica
OMEROVIĆ
MENSUR
5.02.1965.
OPE TCI
HASHNOVIC
ZAHID 1964
SREBRENICA

IV.
SPISAK I IDENTITET ŽRTAVA ZA KOJE SU PODNESENE APLIKACIJE DOMU ZA LJUDSKA PRAVA BiH

Komisija je u cilju pružanja odgovora na aplikacije podnesene Domu za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu i Ustavnom sudu BiH, a tiču se događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995, oformila bazu podataka kako bi se došlo do preciznijih informacija o sudbini lica koja su predmet aplikacija. Nakon uvida u prezentovanu dokumentaciju iz aplikacija i podataka iz do sada poznatih relevantnih evidencija a koje se tiču predmetnog područja i vremenskih događanja došlo se do sljedećih podataka:

BROJ PRIJAVA DOMU ZA LJUDSKA PRAVA BIH	1875
BROJ PRIJAVA USTAVNOM SUDU BIH	49
UKUPNO	1924
DOSTAVLJENO KOMISIJI S PRILOZIMA	1400

BROJ LICA KOJA SE POTRAŽUJU U APLIKACIJAMA	**1193**
od toga:	
BROJ LICA KOJA ULAZE U ZADNJI KRITERIJ KOMISIJE (10-19. JUL 1995. G.	1135
od toga sahranjeno:	237
od toga poznato, ali nije sahranjeno	56
vode se kao "NESTALA LICA"	842
BROJ LICA VAN ZADANOG KRITERIJA – PRIJE I NAKON <10-19. JULI 1995. GODINE>	51
od toka sahranjeno:	17
od toga poznato, ali nije sahranjeno	2
vode se kao "NESTALA LICA"	32
BROJ LICA ZA KOJE NEMA DOVOLJNO PODATAKA	3
od toga sahranjeno:	1
BROJ ŽIVIH LICA	4
UKUPNO:	1193
DO SADA SAHRANJENO:	255

LIJEVO: **PROTEST "ŽENA SREBRENICE" U TUZLI: TRAŽENJE NESTALIH.** (2011.)

Manji broj evidentiranih lica od broja prijava je iz razloga što je za jedno lice više lica podnijelo aplikacije (ima slučajeva da je pet prijava za istu osobu).

Kontrolom popisa predmeta i dostavljene dokumentacije ustanovljeno je da Komisiji nisu dostavljene sve aplikacije. Radi se o 540 prijava za koja je navedeno da su podnijete aplikacije, ali bez dovoljnih podataka (podnosilac i ime i prezime lica za koje je aplikacija podnesena) što nije dovoljno da se prepozna o kojoj se osobi radi.

Karakteristično je da su organizacijama koje vode spiskove nestalih lica prijavljeni različiti datumi nestanka za istu osobu, kao i različite lokacije nestanka, a u većini slučajeva nedostaju precizni podaci o datumu i mjestu rođenja, kao i adrese prebivališta.

Evidentirani su i slučajevi da se u aplikacijama navode okolnosti nestanka koje se odnose na juli 1995. godine, a u evidencijama su registrovani datumi nestanka prije tih događaja ili nakon njih. Komisija se u takvim slučajevima rukovodila podacima koji su bili bliži objektivnoj istini, ali ostavlja se mogućnost ispravki u slučajevima pružanja novih dokaza.

U četiri slučaja radi se o licima koja su živa.

Nedostaju precizniji podaci o ekshumiranim, identifikovanim i sahranjenim osobama, ili su djelimični što zahtjeva da Federalna komisija za nestala lica Institut za nestale osobe Komisiji na korišćenje dostave sve relevantne podatke kako bi se kompletirala saznanja o pojedinačnim slučajevima i okolnostima.

U obradi podataka korišćeni su različiti izvori:

- MKCK – missing persons on the territory of bosnia and herzegovina.
- MKCK – spisak lica koja su bila prijavljena nestala u srebreničkim događajima jula 1995., čiji su posmrtni ostaci pronađeni (prilog D/3a).
- MKCK – lista osoba za koje je mkck primio podatke o smrti, a čiji posmrtni podaci još uvijek nisu predani porodicama – srebrenica 1995.
- SPISAK – nestalih lica u 1995. g. sa područja opštine srebrenica
- UDRUŽENJE GRAĐANA "ŽENE SREBRENICE" – 2 spisaka s dopunama (preuzeto s interneta).
- POTVRDE Federalne komisije za nestale osobe, Sarajevo priložene uz aplikacije Doma za ljudska prava i Ustavnom sudu BiH.

- MKS U HAGU – KANCELARIJA TUŽIOCA – Srebrenica Missing, 2. May 2000.
- INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA – UNIVERZITET U SARAJEVU – ŽRTVE ZLOČINA U SREBRENICI (od 10. do 19. jula 1995. godine).
- KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA – LISTA IDENTIFIKOVANIH SREBRENICA – 1995. (prilog D/2).
- KNJIGA: Naser ORIĆ: "SREBRENICA svjedoči i optužuje", - SPISAK NESTALIH CIVILA NA POČETKU RATA 1992. GODINE PREMA EVIDENCIJI SLUŽBE ZA VEZE I INFORMACIJE U SREBRENICI (STR. 195-210), I SPISAK POGINULIH GRAĐANA U TOKU RATA PREMA EVIDENCIJI KOMISIJE ZA PRAĆENJE RATNIH STRADANJA (SPISKOM NISU OBUHVAĆENI POGINULI U EVIDENCIJI BOLNICE I CIVILNE ZAŠTITE) (str. 211-251).
- AOP GARNIZONIH POSLOVA TUZLA – SPISAK POGINULIH BORACA SA OPŠTINA SREBRENICA, VLASENICA, BRATUNAC I ZVORNIK
- SPISAK POGINULIG BORACA ARMIJE BIH.
- JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE "GRADSKA GROBLJA" VISOKO – SPISAK TIJELA PREDVIĐENIH ZA UKOP DANA 11. 07. 2003. GODINE U MEMORIJALNI CENTAR POTOČARI – SREBRENICA (preuzeto s Interneta).
- RATNA DOKUMENTACIJA OS SREBRENICE, 8. OG I 28. DIVIZIJE ARBIH.
- DOPIS OBS RS – POTVRDE POLICIJSKIH STANICA ZA KONTROLU PRELASKA DRŽAVNE GRANICE BRATUNAC IZ 1995. GODINE.
- POPIS LICA KOJI JE SAČINIO DUTCHBAT U POTOČARIMA (239 imena).
- SPISAK LICA U SABIRNOM CENTRU BATKOVIĆI.
- DRUGI DOPISI, TELEGRAMI I IZVJEŠTAJI.

U cilju što potpunijeg pružanja odgovora podnosiocima aplikacija, Komisija je svu pažnju poklonila istraživanju podataka o licima koja su predmet aplikacija naglašavajući da će podržavati nastavak istraživanja, kao i da će pažnju posvetiti istraživanju sudbina svih drugih lica koja nisu predmet aplikacija a koja se nalaze u spiskovima nestalih osoba ili bilo kojim drugim spiskovima koji se tiču događaja od 10. do 19. jula 1995. godine (prilog – F:).

ZAKLJUČCI

Nakon poteškoća u prvom periodu svoga rada, reagovanja i mjera Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu od 11. marta i 25. aprila 2004. godine stvoreni su optimalni uslovi za realizaciju zadataka Komisije.

Komisija je na osnovu vlastitih istraživanja događaja u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine cjelovitije sagledala navedene događaje i, pored ostalog, došla do sljedećih rezultata:

- prikupila značajnu dokumentaciju, informacije, saznanja i druge dokaze o događajima u i oko Srebrenice od 10.- 19. jula 1995. godine, uključujući i one koji do sada nisu bili poznati;
- utvrdila da je u periodu od 10.-19. jula 1995. godine likvidirano više hiljada Bošnjaka, na način koji predstavlja teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava, te da je izvršilac, pored ostalog, preduzeo mjere prikrivanja zločina premještanjem tijela;
- otkrila 32 nove – do sada nepoznate lokacije masovnih grobnica, od kojih su 4 primarne. Informacije o tim grobnicama dostavili su isključivo izvori iz Republike Srpske (organi Vlade i svjedoci na terenu) i prvi put su dobivene na takav način. Imajući to u vidu, smatramo da bi trebalo razmotriti primjenu istog modela u procesu otkrivanja sudbine "nestalih lica" u cijeloj Bosni i Hercegovini, bez obzira na njihovu nacionalnu i religijsku pripadnost;
- utvrdila i rekonstruisala učešće vojnih i policijskih jedinica, uključujući i specijalne jedinice MUP-a Republike Srpske;
- cjelovitije sagledala događaje u Potočarima, a posebno sudbinu mješovite kolone, te ostale događaje u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine;
- u cilju utvrđivanja broja i identiteta lica za koja su podnesene aplikacije Doma za ljudska prava, Komisija je kreirala bazu podataka u kojoj su komparirani podaci iz više izvora. Rezultati postignuti u ovom dijelu rada Komisije su značajni i novi. Ta metodologija primjenjivaće se i u pokušaju utvrđivanja konsolidovane liste svih lica za koja se još uvijek traga u vezi sa događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine.

Komisija bi postigla i značajnije rezultate istraživanja da je imala na raspolaganju i ostalu relevantnu dokumentaciju nadležnih institucija Republike Srpske, kao i saznanja i dokumentaciju organa Federacije Bosne i Hercegovine.

Opterećena veoma kratkim zadatim rokom, Komisija je od samog konstituisanja radila pod jakim medijskim pritiskom, što je dodatno opterećivalo njene i tako složene aktivnosti. Međutim, članovi Komisije su uspjeli da odole politizaciji predmeta istraživanje, kao i medijskim pritiscima. Inkrimisane informacije su u Izvještaju namjerno izostavljene.

Javnost Republike Srpske rezultate rada Komisije prezentirane u ovom Izvještaju mora posmatrati u svjetlu nedavne izjave Predsjednika Republike Srpske. Prihvatanje i suočavanje sa činjenicom da su neki pripadnici srpskog naroda počinili zločin u Srebrenici u julu 1995. godine može povoljno uticati na kreiranje uslova za istraživanje svih drugih zločina počinjenih na prostorima Bosne i Hercegovine i kažnjavanje počinilaca.

U Banja Luci 11. juni 2004.

KOMISIJA:

Milan Bogdanić, predsjednik
.....
Đorđe Stojaković, potpredsjednik
.....
Prof. dr. Smail Čekić, potpredsjednik
.....
Gordon Bacon, član
.....
Gojko Vukotić, član
.....
Milorad Ivošević, član
.....
Željko Vujadinović, član
.....

NAPOMENA: Potpisana i ovjerena originalna kopija ove poslednje stranice ***Događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995.,*** nalazi se na stranici 188 ove knjige.

SULJO
OMEROVIĆ
ŠABAN
OMEROVIĆ
ŠEFIK
OMEROVIĆ
RAMO
RAMIĆ
IZET
AHMETOVIĆ
MAHMUT
KRDŽIĆ
ENES
SMAJIĆ
SULEJMAN
OMEROVIĆ
RIZO
PARIĆ
ŠEFIK
PARIĆ
AHMO
AHMETOVIĆ
ALIJA
AVDIĆ
FADIL
AVDIĆ
ŠAKIB
SULJIĆ
NINO
ĆATIĆ
JUSUF
TEPIĆ
EDHEM
VRANKOVINA
DŽEVAD
TEPIĆ
ABDULAH
TEPIĆ
ASIM
TEPIĆ

PRILOZI

ovdje nisu uvršteni brojni i raznovrsni relaventni dokumenti i druga saznanja, uključujući i fotodokumentaciju i spiskove „nestalih“ lica, koje zbog brojnosti i obima, nije bilo moguće uvrstiti u sastav ovog Izvještaja.

LIJEVO: **ĆILIM U FUNKCIJI OZNAČAVANJA NESTALIH CIVILA NA PUTU OD SREBRENICE DO TUZLE.** (2011.)

AIDA ŠEHOVIĆ, UMJETNICA BH. KORIJENA S ADRESOM STANOVANJA I DJELOVANJA U NEW YORKU, PODIGLA JE NA JEDAN DAN – 11. JULA – „NOMADSKI SPOMENIK“, KAKO GA AUTORICA NAZIVA, U SARAJEVU, SJEDIŠTU UJEDINJENIH NARODA, TUZLI, DEN HAAGU, STOCKHOLMU, BURLINGTONU, ISTANBULU, NEW YORKU, TORONTU, GENEVI, BOSTONU, CHICAGU, ZURICHU... I KAD SE SVAKOG 11. JULA RAZIĐU SVI ONI KOJI BUDU DOŠLI DA UČESTVUJU U OVOM PROJEKTU, IZA NJIH ĆE OSTATI 8.372 FILDŽANA KOJI PODSJEĆAJU NA ŽRTVE GENOCIDA U SREBRENICI. I U SVAKOM OD FILDŽANA SIMBOLIČNO ĆE IH ČEKATI NEPOPIJENA KAFA. AUTORICA DODAJE, KAKO JE SMISAO OKUPLJANJA LJUDI OKO OVOG PROJEKTA, OSIM ODAVANJA POČASTI ŽRTVAMA, I SLANJE PORUKE KOJA PREDSTAVLJA „TOTALNU SUPROTNOST SVEMU ONOME ŠTO SVAKI GENOCID IMA ZA CILJ, A TO JE POTPUNO BRISANJE, ZABORAV I UNIŠTENJE GRUPE LJUDI NA OSNOVU NJIHOVE ETNIČKE, RELIGIOZNE ILI NACIONALNE PRIPADNOSTI“. (Al Jazeera / Getty Images)

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VLADA REPUBLIKE SRPSKE
KOMISIJA ZA ISTRAŽIVANJE DOGAĐAJA U I OKO SREBRENICE OD 10. DO 19. JULA 1995..

DODATAK IZVJEŠTAJU OD 11. JUNA 2004. O DOGAĐAJIMA U I OKO SREBRENICE

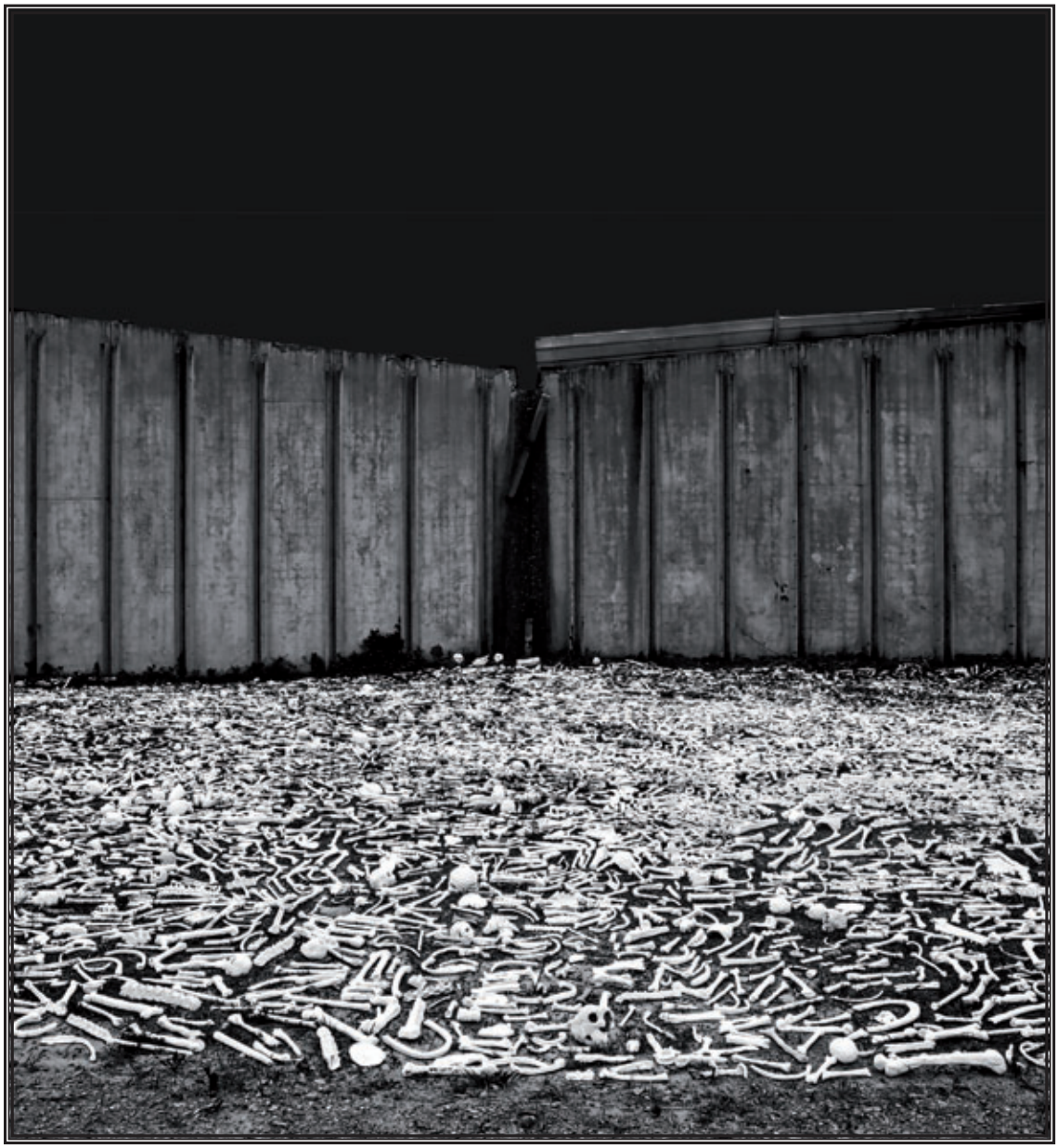
OD 10. DO 19. JULA 1995.

Banja Luka, 15. oktobar 2004.

NAPOMENA:

• Komisija dostavlja Izvještaj Vladi Republike Srpske, kao osnivaču, na usvajanje i dalji postupak.

• Prilozi uz Izvještaj sadrže i dokumentaciju od interesa za organe gonjenja i pravosudne organe, pa Komisija nema nadležnosti za objavljivanje istih. Ovo se ne odnosi na spiskove nestalih lica.

DVANAEST TONA MATERIJALA ODNOSNO 100.000 KERAMIČKIH KOSTIJU DOPREMLJENO JE U SREBRENICU GDJE IH JE DOČEKALO OKO 120 VOLONTERA IZ VIŠE OD 20 ZEMALJA NA SVOJEVRSNU UMJETNIČKU AKCIJU. "MILIJUN KOSTIJU/OBIČNI HEROJI", PARTNERSKI JE PROJEKT CENTRA ZA POSTKONFLIKTNA INSTRAŽIVANJA IZ BOSNE I HERCEGOVINE I UMJETNOSTI REVOLUCIJE IZ USA, NASTAO KAO ZAJEDNIČKI NAPOR DA SE POSTAVKA KERAMIČKIH KOSTIJU KOJA JE 2013. GODINE BILA POSTAVLJENA U WASHINGTONU POSTAVI ZA 20. GODIŠNJICU SREBRENIČKOG GENOCIDA U MEMORIJALNOM MUZEJU, ISPRED ZLOGLASNE FABRIKE AKUMULATORA U POTOČARIMA. (AA)

SADRŽAJ

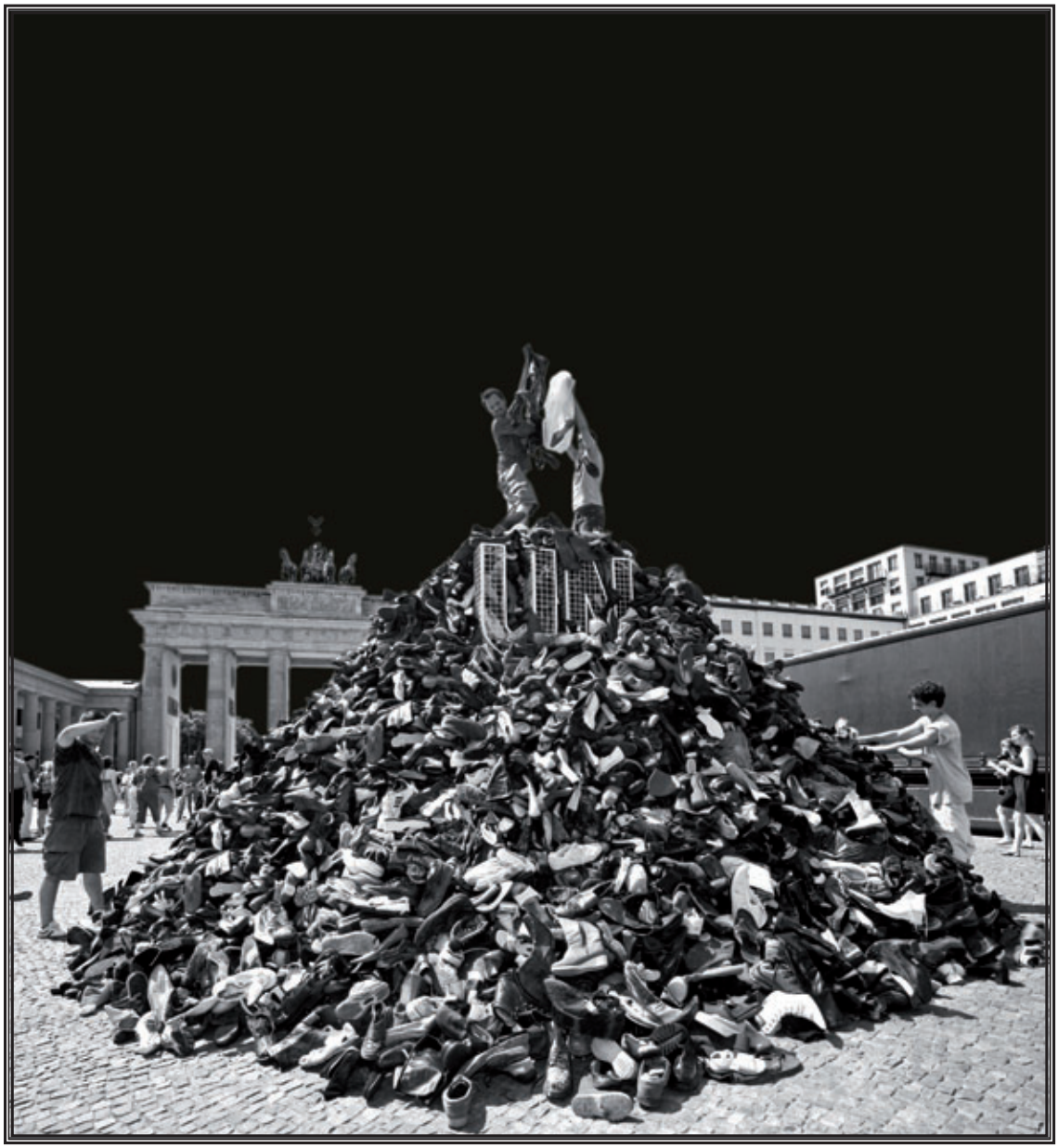
UVOD

I.
POTENCIJALNE MASOVNE GROBNICE

II.
SPISKOVI NESTALIH LICA
a) Aktivnosti u vezi sa primljenim informacijama o nestalim licima (kratke napomene)
b) Uporedni spiskovi
c) Analiza spiskova

III.
PREPORUKE

IV.
PRILOZI
a) Administrativna akta i drugi materijali
b) Dokumentacija različite provenijencije
c) Fotodokumentacija potencijalnih masovnih grobnica
d) Uporedni spiskovi nestalih lica (sa prilozima)
e) Izvorni spiskovi

POVODOM 15 GODINA OD STRADANJA U SREBRENICI, U BERLINU JE POKRENUT PROJEKAT "STUB SRAMA", KOJIM JE PREDVIĐENO DA SE NA 16.744 KOMADA CIPELA IMPLEMENTIRA KONTRUKCIJA SLOVA "U" I "N", KAO SIMBOL ZA ŽRTVE SREBRENICE. UMJETNIČKI PROJEKT SE ODVIJA U ORGANIZACIJI DRUŠTVA ZA POLITIČKU LJEPOTU I DRUŠTVA ZA UGROŽENE NARODE U BERLINU. PO PRVI PUT JE U BERLINU 11. 07. 2010. URAĐENA INSTALACIJA SAKUPLJENIH CIPELA IZ CIJELE BIH I DIJASPORE, ČIME JE PREZENTACIJA OVOG PROJEKTA ZVANIČNO POČELA U EVROPI. PREZENTACIJA OVOG PROJEKTA JE OBIŠLA NEKOLIKO GLAVNIH GRADOVA EU. (Al Jazeera)

UVOD

Na 87. sjednici Vlade Republike Srpske, održanoj dana 16.07.2004. godine, a na osnovu pisma visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Pedija Eždauna od 15.07.2004. godine, donesen je Zaključak (u prilogu) kojim se do 15.10.2004. produžava rok za završetak rada Komisije za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine (u daljem tekstu Komisija).

Osnovni razlog donošenja ovakvog zaključka jeste ostvareni kontinuirani rad i aktivan odnos Komisije sa vlastima Republike Srpske, što je za posljedicu imalo pristizanje novih dokumenata i informacija, za čiju je potpuniju analnizu i ocjenu trebalo još vremena.

Istovremeno, glavni tužilac Haškog triunala Karla del Ponte, ocjenjujući izuzetno značajnim rad Komisije, sugerisala je da se Komisiji da više vremena, prvenstveno za ispitivanje indicija u vezi sa postojećom dokumentacijom za koju se pretpostavljalo da se nalazila u Beogradu.

Ove inicijative podržala je i Komisija za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine.

U ovu svrhu predsjednik9 i 10 Republike Srpske Dragan Čavić i Vlada Republike Srpske obezbijedili su svu potrebnu političku i finansijsku podršku.

Predsjednik Čavić je nakon objavljivanja Izvještaja od 11.06.2004, u svom javnom televizijskom nastupu, pozivajući se na nalaze Komisije, upoznao narod Republike Srpske sa obimom počinjenih zločina (tekst govora u prilogu).*[1]

---

[1] Vidjeti fusnotu br. 12 na stranicama 9 u ovoj publikaciji.

• •

Komisija je, u cilju što cjelovitijeg istraživanja događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine, u periodu od 11. juna 2004. godine prikupila obimnu dokumentaciju različite provenijencije Republike Srpske, uključujući i izvjesna dokumenta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, kao i jedan broj dnevnih, sedmičnih, mjesečnih i godišnjih izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova i njegovih organa, manji broj dokumenata iz Federacije Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore, kao i iz Haškog tribunala.

Posredstvom Ministarstva inostranih poslova Bosne i Hercegovine upućeni su zahtjevi i ostvareni kontakti sa nadležnim ministarstvima i službama u Srbiji i Crnoj Gori u vezi sa potrebnom dokumentacijom i drugim materijalnim dokazima od interesa za rad Komisije.

Javna podrška radu Komisije predsjednika Republike Srbije Borisa Tadića, koju je iskazao u razgovorima sa predsjednikom Republike Srpske Draganom Čavićem, potvrđena je konkretnim koracima: ustupanjem određenih dokumenata i informacija koje je Komisija zatražila od Ministarstva unutrašnjih poslova, Bezbjednosno-informativne agencije Republike Srbije i Ministarstva odbrane Srbije i Crne Gore.

Ministarstvo odbrane Republike Srpske, u skladu sa preuzetim obavezama koje se tiču saradnje sa Haškim tribunalom, dostavilo je dio dokumentacije Vrhovne komande i Predsjedništva Republike Srpske Haškom tribunalu. Komisija je izvršila uvid i u tu dokumentaciju.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Vlade Republike Srpske usvojilo je sugestije Komisije u vezi s pitanjem organizacije i načina vođenja intervjua sa licima koja su potencijalni izvori podataka. U tu svrhu formiran je istražni tim MUP-a Republike Srpske, koji čine dvojica inspektora srpske i jedan bošnjačke nacionalnosti. Cjelokupnu aktivnost vođenja intervjua prate predstavnici Policijske misije Evropske unije (EUPM). Komisiji su sukcesivno dostavljani rezultati obavljenih intervjua i druga dokumenta, iz kojih je vidljivo da su učinjeni znatni pomaci u pravcu profesionalnijeg istraživanja i dokumentovanja ovih događaja.

Osim toga, MUP je dostavio Komisiji fotodokumentaciju u vezi sa lokacijama tri potencijalne masovne grobnice i službenu zabilješku o mjestu sahrane jednog nestalog lica.

Lokalni organi policije organizovano sprovode mjere i aktivnosti na planu obezbjeđenja i zaštite lica mjesta potencijalnih masovnih grobnica.

Jedan od prioriteta rada Komisije u ovom vremenu bio je izrada konsolidovanog spiska lica za kojima se još uvijek traga, lica nestalih u događajima u i oko Srebrenice u vremenu iz mandata Komisije, kao i svih drugih lica koja se navode na bilo kojem spisku ili drugom izvoru podataka kao nestala u ovim događajima.

• •

Svu raspoloživu relevantnu dokumentaciju, informacije, činjenice, podatke i druga saznanja Komisija je analizirala i donijela odgovarajuće zaključke. Sva ta dokumentacija i drugi dokazi potvrđuju i dopunjuju rezultate istraživanja Komisije prezentovane u Izvještaju od 11. juna 2004.

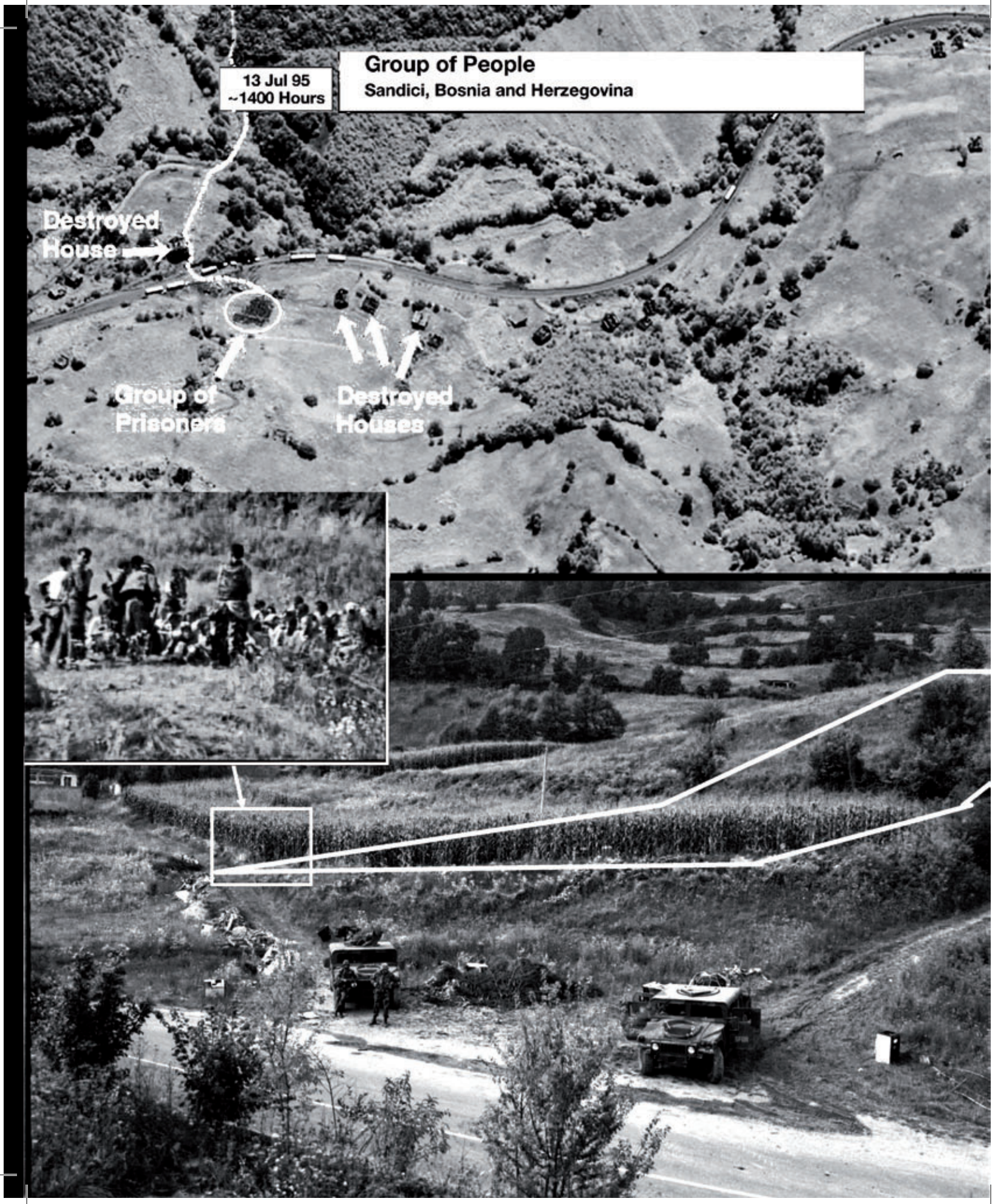
Komisija je upotpunila saznanja i o potencijalnim masovnim grobnicama.

Od brojnih ustanova, organizacija (međunarodnih i lokalnih), udruženja i organa vlasti iz oba entiteta prikupljeni su izuzetno značajni podaci o nestalim licima.

Na kraju, Komisija je dala i odgovarajuće preporuke.

• •

Ovaj Dodatak čini sastavni dio Izvještaja DOGAĐAJI U I OKO SREBRENICE OD 10. DO 19. JULA 1995, objavljenog 11. juna 2004. godine.

13 Jul 95
~1400 Hours
Group of People
Sandici, Bosnia and Herzegovina
Destroyed House
Group of Prisoners
Destroyed Houses

I.
POTENCIJALNE MASOVNE GROBNICE

Nakon što je dostavljen Izvještaj u junu, Komisija je nastavila sa pokušajima da pribavi dodatne informacije o mogućim grobnicama.

U skladu sa usvojenom metodologijom i organizacijom rada na ovom pitanju, a na osnovu fotodokumentacije i drugih informacija koje je dostavio MUP Republike Srpske, locirane su tri masovne grobnice u vezi sa događajima iz mandata Komisije (fotodokumentacija u prilogu).

Na osnovu informacija koje je dostavila Komisija, Federalna komisija za nestale osobe izvršila je iskopavanje na tri lokacije, od kojih su se dvije odnosile na Srebrenicu 1995.

U Sandićima, na jednoj od lokacija koje su se odnosile na Srebrenicu, ekshumirano je 17 tijela iz primarne grobnice.

U Kazanima je pronađeno jedno tijelo u blizini lokacije na koju je ukazala Komisija. Međutim, i pored toga što posmrtni ostaci nisu nađeni na mikrolokaciji na koju je ukazao svjedok, nađene su životinjske kosti što potvrđuje prvobitnu informaciju da su na vrhu, zajedno sa ljudskim tijelima zakopane i životinje. Izjave su dala tri svjedoka koji su ustvrdili da su vidjeli kosti koje vire iz zemlje na lokaciji u Kazanima nakon jula 1995. Istrage se nastavljaju u cilju utvrđivanja na koji način su tijela nestala, i ako su uklonjena, gdje je lokacija sekundarne grobnice (izjave svjedoka u prilogu).

Federalna komisija za nestala lica takođe je izvršila iskopavanje u blizini Pelemiša na osnovu informacija koje je dostavila Komisija. Za navedenu lokaciju se vjerovalo da potiče iz 1992. i da je od važnosti i za ICTY. Ova informacija se pokazala tačnom i na osnovu nje je ekshumirano 9 kompletnih tijela i 44 dijelova tijela.

Komisija nije imala mandat da vrši otkopavanje potencijalnih grobnica, ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka. Sve informacije u vezi sa tim proslijeđene su Federalnoj komisiji za nestala lica, radi provjere informacija i preduzimanja daljih aktivnosti.

LIJEVO GORE: AVIO SNIMAK PODRUČJA SANDIĆA SA NAZNAČENIM PODACIMA.
ISPOD: SNIMAK SA ZEMLJE (LIVADA NA SUPROTNOJ STRANI) I DIO FOTOGRAFIJE 57 SKINUTE SA PETROVICEVOG VIDEA (65TER# 22500) NA KOJEM SE VIDI LOKACIJA SA CIVILNIM IZBJEGLICAMA IZ SREBRENICE. BIJELOM LINIJOM JE OZNAČENA MOGUĆA POVRŠINA PRIMARNE GROBNICE. (ICTY)

R. broj	Prezime i ime	Ime oca	JMBG	Datum rođenja
1281	CVRK RAMIZ	HASAN	2103959183121	21.03.1959
1282	CVRK REŠID	OSMAN		01.01.1932
1283	CVRK SELIM	ĆAMIL	3110938181358	31.10.1938
1284	CVRK ŠAHA	ARIF		13.05.1919

Č

1285	ČAKANOVIĆ ADIS	ĆAZIM	201974183183	02.01.1974
1286	ČAKANOVIĆ ĆAZIM	HILMO	710938183152	07.10.1938
1287	ČAKANOVIĆ HAZIM	ĆAZIM	2703964183129	27.03.1964
1288	ČAKANOVIĆ IRFAN	MEHMEDALIJA	1609949183147	16.09.1949
1289	ČAKANOVIĆ MEHMEDALIJA	HAKIJA	1702923183122	17.02.1923
1290	ČAKANOVIĆ SALEM	SULEJMEN	1902960183123	19.02.1960
1291	ČAKAR RAMIZ	ĆAMIL	1204945133641	12.04.1945
1292	ČAKIŠIĆ ŠERIF	MUŠAN	802925183732	08.02.1925
1293	ČAMDŽIĆ AHMET	HASAN	1112959183127	11.12.1959
1294	ČAMDŽIĆ BEKTO	MEHMED		00/00/0000
1295	ČAMDŽIĆ BEŠIR	HASAN	1404922000000	14.04.1922
1296	ČAMDŽIĆ ENIZ	JUHO	1702964183129	17.02.1964
1297	ČAMDŽIĆ HABIB	HASAN	1102976183127	11.02.1976
1298	ČAMDŽIĆ HAMED	HASAN	812961183124	08.12.1961
1299	ČAMDŽIĆ HUSEJN	SULEJMAN	1003954183133	10.03.1954
1300	ČAMDŽIĆ IBRO	MUSTAFA		20.04.1934
1301	ČAMDŽIĆ MURADIF	ALIJA	2704959183737	27.04.1959
1302	ČAMDŽIĆ NIJAZ	HUSO	3010978183138	30.10.1978
1303	ČAMDŽIĆ RAMIZ	HASAN	303968183136	03.03.1968
1304	ČAMDŽIĆ REŠID	MUSTAFA	1510971183138	15.10.1971
1305	ČAMDŽIĆ SAMIR	JUHO	1104976183138	11.04.1976
1306	ČAMDŽIĆ ŠUKRIJA	JUHO		25.01.1966
1307	ČAMDŽIĆ ZUHDO	JUSO	1305940183129	13.05.1940
1308	ČANO HAMED	BAJRO	1701961183931	17.01.1961
1309	ČANO NERMIN	BAJRO	2709975183943	27.09.1975
1310	ČANO RAMIZ	BAJRO	2405953131533	24.05.1953
1311	ČARDAKOVIĆ ALDŽAD	IBRO	1311978171426	13.11.1978
1312	ČARDAKOVIĆ ASHAT	IBRO	1207975171423	12.07.1975
1313	ČARDAKOVIĆ BEHADIL	HRUSTEM	3008961183121	30.08.1961
1314	ČARDAKOVIĆ IRFAN	IBRO	2103974171423	21.03.1974
1315	ČARDAKOVIĆ RASIM	HUSO		19.08.1930
1316	ČAVČIĆ HALIL	ĆAMIL		00/00/0000
1317	ČAVKUŠIĆ HASIB	NURKO		02.05.1944
1318	ČAVKUŠIĆ IBRAHIM	NURKO	804950133653	08.04.1950
1319	ČAVKUŠIĆ ISMET	IBRAHIM	612972133642	06.12.1972
1320	ČAVKUŠIĆ ISMET	MUJO	2206937133647	22.06.1937
1321	ČAVKUŠIĆ SABIT	RAMIZ	17079601813	17.07.1960
1322	ČAVKUŠIĆ ŠEVKO	ADEM		12.04.1964
1323	ČEDIĆ MURAT	OSMAN	1608946172172	16.08.1946
1324	ČEHAJIĆ ALJO	AHMET		01.01.1951
1325	ČEHAJIĆ ĆAZIM	ABID		00.00.1957
1326	ČEHAJIĆ HASIB	ALJO	2705951183734	27.05.1951
1327	ČEHAJIĆ IZET	ALJO		08.03.1978
1328	ČEHAJIĆ MURAT	AHMET	306957183737	03.06.1957
1329	ČEHIĆ NURIJA	ISMET	2204954181369	22.04.1954
1330	ČELEBIĆ BEGO	MUSTAFA	1203945183731	12.03.1945
1331	ČELEBIĆ ERMIN	SELIM	601977183743	06.01.1977
1332	ČELEBIĆ HAJRUDIN	BEGO	2307976000000	23.07.1976
1333	ČELEBIĆ IBIŠ	RIZVO	1201938183758	12.01.1938
1334	ČELEBIĆ NEDŽAD			01.01.1964
1335	ČELEBIĆ REDŽO	MEHMED	1702935183772	17.02.1935
1336	ČELIK HUSO	HASAN	1109941133644	11.09.1941
1337	ČELIKOVIĆ IBRAHIM	SULJO	805953181356	08.05.1953
1338	ČELIKOVIĆ MEHO	MUJO	1705948183738	17.05.1948
1339	ČELIKOVIĆ MIRSAD	ŠABAN	2310974183358	23.10.1974
1340	ČELIKOVIĆ RAMO	SULJO	1009956000000	10.09.1956
1341	ČELIKOVIĆ SULEJMAN	SULJO	1705964181354	17.05.1964
1342	ČELIKOVIĆ ŠABAN	OSMAN	1507949183735	15.07.1949
1343	ČENGIĆ MIRALEM	ŠEVKO	202929183128	02.02.1929
1344	ČEVIĆ MIRZET	FIKRET	1612978000000	16.12.1978
1345	ČEVIĆ NEVZET	FIKRET	701981774548	07.01.1981
1346	ČEVIĆ REŠO	MEHMED	102933181356	01.02.1933
1347	ČIKARIĆ AZMIR	FAHRUDIN	2810976000000	28.10.1976
1348	ČIKARIĆ BESIM	SALIH	804947183909	08.04.1947
1349	ČIKARIĆ ELVIR	NUSRET	2011977000000	20.11.1977
1350	ČIKARIĆ HABIB	HASAN	201934000000	02.01.1934
1351	ČIKARIĆ HAJRUDIN	MUHAMED	1203973000000	12.03.1973
1352	ČIKARIĆ HARIZ	SALIH	2302952000000	23.02.1952
1353	ČIKARIĆ ISMAIL	HUSO		12.02.1935
1354	ČIKARIĆ NUSRET	ZULFO		16.04.1955
1355	ČIKARIĆ RIFET	UZEIR	1704962	17.04.1962
1356	ČIKARIĆ SEAD	BESIM	1409969183918	14.09.1969
1357	ČIKARIĆ SENAD	MUHAMED	2508963183926	25.08.1963
1358	ČIKARIĆ UZEIR	HASAN	1611928183893	16.11.1928
1359	ČIVIĆ AHMEDIN	ŠUKRIJA	2004976183129	20.04.1976

R. broj	Prezime i ime	Ime oca	JMBG	Datu
1361	ČIVIĆ BEKTO	AHMO	906934183125	09.
1362	ČIVIĆ DAUT	RAŠID	2702964183122	27.
1363	ČIVIĆ ELVIR	NURIJA	2003975181355	20.
1364	ČIVIĆ EMIR	RAŠID	102976183131	01.
1365	ČIVIĆ FADIL	SALIH		25.
1366	ČIVIĆ HAMED	IBRAHIM		01.
1367	ČIVIĆ HAMZA	HIMZO	1209954183122	12.
1368	ČIVIĆ HEDIB	ZUHDO	1410943183136	14.
1369	ČIVIĆ HIDIN	IDRIZ	1401960183124	14.
1370	ČIVIĆ HUSEIN	OSMAN	1904946183121	19.
1371	ČIVIĆ IBRAHIM	SADO	508914000000	05.
1372	ČIVIĆ IDRIZ	ALIJA	1010934183141	10.
1373	ČIVIĆ IDRIZ	ZAJIM	405920183123	04.
1374	ČIVIĆ KADRIJA	ŠUKRIJA	1401968183131	14.
1375	ČIVIĆ MEHMEDALIJA	MEHAN	1903936183127	19.
1376	ČIVIĆ MUAMER	MUSTAFA	1101976183150	11.
1377	ČIVIĆ MUJO	ŠEVKET	1002976188159	10.
1378	ČIVIĆ MUSTAFA	MEMIŠ	105972000000	01.
1379	ČIVIĆ MUSTAFA	ZUHDO	2407932183129	24.
1380	ČIVIĆ NAZIF	IBRAHIM		20.
1381	ČIVIĆ NAZIF	OSMO	710953171503	07.
1382	ČIVIĆ NURIJA	HUSEIN	1006955000000	10.
1383	ČIVIĆ OMER	MUSTAFA	3010962183138	30.
1384	ČIVIĆ RAMO	EDHEM	2310949183129	23.
1385	ČIVIĆ RAŠID	AHMO	1703929183139	17.
1386	ČIVIĆ SABRIJA	ZAJIM		01.
1387	ČIVIĆ SAFET	IDRIZ	1001959183155	10.
1388	ČIVIĆ SAFET	MEHAN	1411941183127	14.
1389	ČIVIĆ SENUSIJA	SULJO	1505961181354	15.
1390	ČIVIĆ SULJO	MIRALEM		01.
1391	ČIVIĆ ŠUKRIJA	IBRAHIM	304946183120	03.
1392	ČIVIĆ ZIJAD	MEHMEDALIJA	301966183152	03.
1393	ČIZMIĆ MEHO	SALKO	708936183738	07.
1394	ČIZMIĆ MERSAD	AŠIM	2310975183730	23.
1395	ČIZMIĆ ŠEVKO	SALKO	406931183733	04.
1396	ČOČIĆ IBRAHIM	ŠEĆAN	1505933183139	15.
1397	ČOČIĆ ŠEĆAN	IBRAHIM	103963183120	01.
1398	ČOČIĆ VAHDET	ŠEMSO	701967183189	07.
1399	ČOHADAREVIĆ SELMO	IBRAHIM	308942	03.
1400	ČOHADAREVIĆ ŠAĆIR	OSMAN	15119271813	15.
1401	ČOKEROVIĆ ELVIR	FEJZO	405976181360	04.
1402	ČOKEROVIĆ FEJZET	FEJZO	208955181352	02.
1403	ČOKEROVIĆ NEDŽAD	MUJO	1404969181352	14.
1404	ČOKEROVIĆ NIJAZ	MUJO	805963181378	08.
1405	ČOKEROVIĆ RIFET	MUJO	1205974181368	12.
1406	ČOKEROVIĆ ZIJAD	FEJZET		21.
1407	ĆOMIĆ AZEM	SALIH	2303956181356	23.
1408	ĆOMIĆ BAHRUDIN	BAJRO	1404974181352	14.
1409	ĆOMIĆ BAJRO	SALIH	2606951181350	26.
1410	ĆOMIĆ MEHO	ŠABAN		00/
1411	ĆOMIĆ MIRFET	SULEJMAN	1607979000000	16.
1412	ĆOMIĆ MIRZET	SULJO	2002978181368	20.
1413	ĆOMIĆ MUJO	OSMAN	104958181353	01.
1414	ĆOMIĆ NUSRET	ALIJA		20.
1415	ĆOMIĆ OMER	OSMAN	1507946181359	15.
1416	ĆOMIĆ SALIH	SMAJO		01.
1417	ĆOMIĆ SUAD	MEHMEDALIJA	1512968181356	15.
1418	ĆOMIĆ SULEJMAN	MUJO	1512939181355	15.
1419	ĆOMIĆ ŠABAN	MEHO	304926181350	03.

Ć

1420	ĆATIĆ BEKIR	AHMO	1204939183130	12.
1421	ĆATIĆ FARUK	ŠEMSO	401978183136	04.
1422	ĆATIĆ JUNUZ	HUSEJIN	2606942183138	26.
1423	ĆATIĆ MEFAIL	MUSTAFA	1809969183126	18.
1424	ĆATIĆ MEHMEDALIJA	OMER	210940181350	02.
1425	ĆATIĆ NIHAD	JUNUZ	2908969183136	29.
1426	ĆATIĆ OMER	RAMO	801957181352	08.
1427	ĆATIĆ SABRIJA	ZAJKO	2704954180861	27.
1428	ĆATIĆ ŠEMSO	OSMAN	3112954183126	31.
1429	ĆEMO ALJO	SALIH	19049281831	02.
1430	ĆEMO REMZIJA	ALJO	11089561831	11.
1431	ĆERIMOVIĆ AVDIJA	MUSTAFA	111946183748	01.
1432	ĆERIMOVIĆ FADIL	MUMIN	1206969183731	12.
1433	ĆERIMOVIĆ HUSO	RAHMAN	1512963183733	15.
1434	ĆERIMOVIĆ MEHO	ADEM	2411959183748	24.
1435	ĆERIMOVIĆ MUJO	MUSTAFA	1204938000000	12.
1436	ĆERIMOVIĆ NEZIR	ŠABAN	13119361837	13.
1437	ĆERIMOVIĆ OMER	ADEM	2803957183746	28.
1438	ĆERIMOVIĆ OSMAN	MUSTAFA	20039391837	20.
1439	ĆERIMOVIĆ RAHMAN	HUSO		01.

II.
SPISKOVI NESTALIH LICA

a) Aktivnosti u vezi sa primljenim informacijama o nestalim licima (kratke napomene)

Ovaj dio Izvještaja predstavlja sažet pregled primljenih informacija u vezi sa licima koja su prijavljena kao nestala, kao i o primijenjenoj metodologiji, radi izrade spiskova, uz propratno objašnjenje svakog pojedinačnog spiska.

Organizacije (lokalne i međunarodne), ustanove i udruženja pokušali su sačiniti potpune spiskove, pri čemu su naišli na brojne poteškoće. U pokušaju da ostvari najbolje rezultate, Komisija je angažovala stručni tim koji se bavio samo ovim problemom.

Važno je naglasiti da spiskovi koji su rezultat istraživanja Komisije nisu konačni. S jedne strane, rodbina i poznanici nestalih lica i dalje šalju informacije koje prije nisu bile dostavljene, uvećavajući tako brojno stanje u spiskovima, dok su s druge strane otkrivani dupli unosi istih podataka, što opet umanjuje broj nestalih lica. Ovaj rad će nastaviti Institut za nestala lica Bosne i Hercegovine, što je navedeno u Zakonu o nestalim licima.

Ovi spiskovi ne pokazuju niti, uistinu, mogu pokazati tačan datum i mjesto nestanka, a nikako ne razmatraju način i uzrok smrti.

Podaci su prikupljeni iz preko trideset spiskova i drugih izvora. U Bazu podataka uneseni su podaci za preko 150.000 imena.

Iz tih podataka ustanovljeno je da se 13.569 različitih imena pojavljuje u izvorima. Konstatovan je i određeni broj duplih unosa, kao i lica koja su navedena kao nestala ali ne potpadaju pod mandat Komisije, što je prezentovano u uporednim spiskovima.

Metodama komparacije i analize Komisija je sačinila pet uporednih spiskova, u kojima su, prema utvrđenim kriterijumima, obuhvaćena sva lica koja se pominju u raspoloživim izvorima, bez obzira na to da li su predmet istraživanja Komisije ili nisu:

LIJEVO: **DIO PRELIMINARNOG SPISKA NESTALIH I UBIJENIH U SREBRENICI 1995.** (Komisija)

Spisak A-1. U ovome spisku navedeno je 7.108 imena, za koja je prijavljeno da su nestala između 10. i 19. jula 1995.

Spisak A-2. U ovome spisku navedeno je 698 imena za koja je prijavljeno da su nestala u julu 1995., a kao rezultat događaja koji su se desili prije, za vrijeme i poslije perioda od 10. do 19. jula 1995.

Spisak B. U ovome spisku navedeno je 936 imena, o kojima postoje neusaglašeni podaci, uglavnom, u vezi sa datumom nestanka, koji se različito navode – najmanje jedan unutar predmetnog perioda (od 10. do 19. jula 1995.), a ostali van jula 1995. Stoga je neophodno preduzeti provjere radi tačnog utvrđivanja datuma nestanka. Pored toga, pojavljuje se i izvjestan broj drugih složenih slučajeva koji, takođe, zahtijevaju provjeru.

Spisak C-1. U ovome spisku navedeno je 4.556 imena, čiji je datum nestanka ili smrti izvan mandata Komisije i uopšte van jula 1995. U ovom spisku, takođe, navedena su i ona imena koja su zabilježena više puta, uglavnom iz razloga što su ih kao nestala prijavila različita lica.

Spisak C-2. U ovome spisku navedeno je 271 ime, koje je prijavljeno kao nestalo, ali je s vremenom ustanovljeno da su ta lica živa ili su umrla prirodnom smrću ili pod okolnostima koje su izvan mandata Komisije.

Podaci o broju nestalih lica, zasnovani na upoređivanju i analizi dostupnih izvora, kreću se od 7.000 do 8.000.

Na osnovu ekshumiranih tijela, prema najnovijim podacima Međunarodnog komiteta Crvenog krsta (MKCK) od 08. oktobra 2004. godine, identifikovana su 1.482, od kojih je sahranjeno 1.300 lica, što je i navedeno u svakom od spiskova.

Od svih dostavljenih spiskova prijavljenih lica kao nestalih, Komisija je koristila četiri spiska kao glavna. Kao dodatak urađena je i statistička provjera imena da bi se utvrdilo na koliko se od ova četiri glavna spiska svako lice pojavljuje, pri čemu su kao kontrolni korišćeni i svi ostali spiskovi i dokumentacija.

Važno je napomenuti da se svako lice čije se ime pojavljuje na preko trideset spiskova ili drugoj dokumentaciji nalazi na jednom od spiskova koji je sačinila sama Komisija.

b) Uporedni spiskovi

U mandatu Komisije kao jedan od prioritetnih njenih zadataka zacrtano je davanje odgovora na aplikacije porodica nestalih lica, što je realizovano u prvom dijelu rada Komisije i prikazano u Izvještaju od 11.6.2004. Tom prilikom naglašeno je da će u daljem radu Komisija posvetiti pažnju ispitivanju sudbina svih drugih lica koja nisu bila predmet aplikacija a koja se nalaze u spiskovima nestalih lica ili bilo kojim drugim izvorima koji se odnose na događaje u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995.

U nastavku rada Komisija je koncentrisala aktivnost na izradu uporednih spiskova. Uporedni spiskovi bazirani su na komparaciji i analizi preko 30 različitih dostupnih spiskova nestalih/poginulih/identifikovanih/sahranjenih, uglavnom Bošnjaka, ali i drugih koji se vezuju za šire područje Srebrenice tokom cijelog rata 1992-1995, kao i na obradu i analizu raspoložive dokumentacije. (Umjesto termina nestala lica, koji je validan u pravnoj praksi, Komisija je u Izvještaju dostavljenom 11.06.2004. koristila sintagmu lica za kojima se još uvijek traga.)

Zatraženi su svi spiskovi za koje je Komisija znala da postoje. Komisiji do kraja njenog rada nisu dostavljeni spiskovi Federalne komisije za traženje nestalih i matičnih ureda SO Bratunac i Milići.

Analizirani spiskovi urađeni su prvenstveno na osnovu izjava članova porodica nestalih lica i kao takvi nemaju težinu empirijskih ispitivanja i provjere. U manjem broju slučajeva prijave su podnijela lica koja nisu članovi porodica. Takve spiskove preuzele su odgovarajuće međunarodne i lokalne organizacije, u najvećem broju slučajeva – bez dopunske provjere njihove vjerodostojnosti. MKCK u nekoliko navrata ažurirao je svoj spisak, tako da su neka imena kasnije izostavljena zbog činjenice da je utvrđeno da je određeno lice živo ili mu je sudbina utvrđena na drugi način. Spisak poginulih vojnika Armije BiH i spisak AOP Tuzla sastavljeni su na osnovu službenih podataka.

Prijave za pojedina nestala lica razlikuju se, kako po broju i sadržaju, tako i u pouzdanosti podataka. U pojedinim slučajevima, za jedno lice više članova porodice odvojeno je dalo odgovarajuće podatke koji se razlikuju; s druge strane, za pojedina lica postoji samo jedna prijava.

Imena nekih lica nalaze se samo na jednom spisku, dok se druga imena nalaze na više spiskova, što je utvrđeno komparacijom podataka. Neki spiskovi Komisiji su dostavljeno u cjelini (većina tih spiskova odnosi se na kompletni period od 1992. do 1995), a neki u izvodima (ti izvodi odnose se na juli 1995).

Broj imena na pojedinim spiskovima znatno se razlikuje.

Prilikom analize dostupnih spiskova uočeno je i sljedeće:

1. nepotpunost podataka (nepostojanje jedinstvenog matičnog broja – JMB-jedino je spisak poginulih Armije BiH posjedovao JMB, u nekim slučajevima netačne) i drugih ličnih podataka, kao i datuma i mjesta nestanka:

RB	PREZIME	IME	IME OCA	DATUM RODENJA	MJESTO RODENJA	DATUM NESTANKA	DATUM POGIBIJE	MJESTO NESTANKA	MJESTO POGIBIJE	OPSTINA RODENJA
1	Abdurahmanović	Hajrudin	Šefko	15.5.1945	Radovčići	13.7.1995		Potočari		Srebrenica
2	Abdurahmanović	Idriz	Fehim	1.1.1933	Radovčići	11.07.1995		Potočari		Srebrenica
3	Abdurahmanović	Ismet	Nezir	11.11.1941	Radovčići	12.7.1995		Konjević Polje		Srebrenica
4	Abdurahmanović	Ismet	Nezir	1.1.1937	Radovčići	11.07.1995		Potočari		Srebrenica
5	Abdurahmanović	Izet	Junuz	24.3.1961	Dugo Polje	12.7.1995		Konjević Polje		Srebrenica
6	Abdurahmanović	Izet	Junuz	00.00.1966	Radovčići	12.7.1995		Potočari		Srebrenica
7	Abdurahmanović	Junuz	Hrusto	19.4.1939	Radovčići	12.7.1995		Konjević Polje		Srebrenica
8	Abdurahmanović	Kemal	Juso		Zalužje	12.7.1995		Kamenica		Bratunac
9	Abdurahmanović	Mahmud	Nezir	3.1.1960	Srebrenica	12.7.1995		Srebrenica		Srebrenica
10	Abdurahmanović	Mehmedalija	Juso	1.1.1954	Zalužje	12.7.1995		Srebrenica		Bratunac
11	Abdurahmanović	Mirzet	Junuz	2.1.1966	Radovčići	12.7.1995		Proboj		Srebrenica
12	Abdurahmanović	Mirzet	Junuz	5.1.1966	Radovčići	11.07.1995		Potočari		Srebrenica
13	Abdurahmanović	Nisad	Ismet	11.11.1973	Radovčići	12.7.1995		Konjević Polje		Srebrenica
14	Abdurahmanović	Nisad	Ismet	1.1.1974	Radovčići	11.07.1995		šuma		Srebrenica
15	Abdurahmanović	Sakib	Idriz	00.00.1955	Poljak	11.7.1995		Potočari		Srebrenica
16	Abidović	Esed	Ibrahim	9.5.1955	Pahljevići	12.7.1995		Srebrenica-Tuzla		Zvornik
17	Abidović	Fikret	Farid	7.10.1977	Pahljevići	12.7.1995		Buljin		Zvornik
18	Abidović	Ibrahim	Rašid	1.1.1936	Pahljevići	12.7.1995		Srebrenica-Tuzla		Zvornik
19	Abidović	Ragib	Šaban	1.1.1933	Pahljevići	12.7.1995		Srebrenica-Tuzla		Zvornik
20	Abidović	Rasim	Šaban	5.9.1940	Pahljevići	12.7.1995		Srebrenica-Tuzla		Zvornik
21	Ademović	Abid	Ramo	1.1.1936	Novo Selo	12.7.1995		Srebrenica-Tuzla		Zvornik
22	Ademović	Abid	Šećan	15.3.1935	Šušnjari	17.7.1995		Konjević Polje		Srebrenica
23	Ademović	Adem	Bekto	11.11.1975	Bulogovina	12.7.1995		Konjević Polje		Srebrenica
24	Ademović	Adem	Bekto	5.1.1977	Bulogovina	11.07.1995		Kamenica kod Kravice		Srebrenica
25	Ademović	Adem	Mehmed	11.11.1976	Vrsinje	12.7.1995				Vlasenica
26	Ademović	Adem	Osmo	00.00.1967	Vrsinje	13.7.1995		Konjević polje		Vlasenica
27	Ademović	Adnan	Avdo	22.2.1975	Dugo Polje	22.2.1995		Konjević Polje		Srebrenica
28	Ademović	Ahmet	Šarija	11.11.1961	Šušnjari	17.7.1995		Konjević Polje		Srebrenica
29	Ademović	Alija	Halil	28.3.1948	D.Vrsinje	12.7.1995		Konjević Polje		Vlasenica
30	Ademović	Alija		1.1.1951	Vrsinje	13.7.1995				Vlasenica

TABELA 1: POČETAK SPISKA "UDRUŽENJA MAJKE ENKLAVA SREBRENICA I ŽEPA", SARAJEVO.

2. različitost podataka za isto lice gdje podaci postoje (lično ime ili prezime, ime oca, datum i mjesto rođenja, mjesto prebivališta, status i zanimanje tokom rata, datum i mjesto nestanka);

R. BR.	PREZIME	IME	IME OCA	DATUM RODENJA	MJESTO RODENJA	OPŠTINA RODENJA	DATUM NESTANKA	DATUM POGIBIJE	MJESTO NESTANKA	MJESTO POGIBIJE
1	ABDURAHMANOVIĆ	HAJRUDIN	ŠEFKO	15.05.1945	RADOVČIĆI	SREBRENICA	13.07.1995		POTOČARI	
2	ABDURAHMANOVIĆ	IDRIZ	FEHIM	01.01.1933	RADOVČIĆI	SREBRENICA	11.07.1995		POTOČARI	
3	ABDURAHMANOVIĆ	ISMET	NEZIR	16.10.1937	RADOVČIĆI	SREBRENICA	11.07.1995		POTOČARI	
4	ABDURAHMANOVIĆ	IZET	JUNUZ	01.01.1964	RADOVČIĆI	SREBRENICA	12.07.1995		POTOČARI	

903	AVDIĆ	ZULFO	SMAIL	01.01.1980	LJEŠKOVIK	SREBRENICA	11.07.1995		PUT SREBR-TUZLA
904	AVDURAHMANOVIĆ	HAJRUDIN	ŠEVKO	06.10.1945	BADOVČIĆI	SREBRENICA	12.07.1995		PUT SREBR-TUZLA
905	AVDURAHMANOVIĆ	MEHMEDALIJA	HUSO	08.05.1953	ZALUŽJE	BRATUNAC		12.07.1995	BALJKOVICA

TABELA 2: POČETAK SPISKA 2 "UDRUŽENJA MAJKE ENKLAVA SREBRENICA I ŽEPA", SARAJEVO.

3. promjena identiteta, što predstavlja posebnu teškoću prilikom analize [npr. *Čelebić (Rašid) Hazim*, rođen 10.10.1971. u Cerskoj, Vlasenica, nalazi se na spisku "Žrtve srebreničke apokalipse" i AOP-a Tuzla, evidentiran je na spisku MKCK – utvrđeno da je promijenio identitet u *Pavlović Srećko*, koji sada živi u Novom Sadu (*dokumentacija u prilogu*)];

U vezi sa promjenom identiteta, prilikom analize podataka nešto je drugačija priroda slučaja, primjera radi, *Špiodić Hašime – Jugović Hašime*, za koju su svi navedeni podaci u spiskovima identični. Međutim, u zavisnosti od prezimena, navedeno lice u spiskovima je evidentirano kao dva lica.

ŽRTVE ZLOČINA U SREBRENICI
(od 10. do 19. jula 1995.)

Rb	Broj upitnika	Prezime	Ime oca	Ime	Spol	Datum rođenja	Nacionalnost	Datum izvršenja zločina
3340	4302	Jugović	Hamed	Ševko	muški	26.09.1966	Bošnjak	12.07.1995
3341	6223	Jugović	Meho	Edib	muški	25.08.1976	Bošnjak	12.07.1995
3342	BAZ-912229/1	Jugović	Hurem	Ramo	muški		Nepoznato	13.07.1995
3343	BAZ-905505/1	Jugović	Bego	Hašima	ženski	18.02.1973	Nepoznato	13.07.1995
3344	408	Jugović	Avdo	Bego	muški	09.01.1950	Bošnjak	14.07.1995
3345	591	Jukić	Mehmed	Mehmedalija	muški	27.07.1971	Bošnjak	12.07.1995
3346	403	Jukić	Hadžo	Irfan	muški	14.04.1958	Bošnjak	12.07.1995
7041	693	Špiodić	Hasib	Nedad	muški	01.07.1957	Bošnjak	13.07.1995
7042	BAZ-104405/4	Špiodić	Idriz	Refik	muški	08.07.1966	Nepoznato	13.07.1995
7043	BAZ-912598/1	Špiodić	Idriz	Rifet	muški	03.02.1966	Nepoznato	13.07.1995
7044	BAZ-905277/1	Špiodić	Bego	Hašima	ženski	18.02.1973	Nepoznato	14.07.1995
7045	BAZ-913170/3	Špiodić	Alija	Hajrudin	muški	16.01.1978	Nepoznato	18.07.1995

TABELA 3: SPISAK INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA ...., SARAJEVO.

4. štamparske greške, nekada od odlučujuće važnosti za obradu podataka, posebno kada je isto lice u pitanju:

ime	pol	npol	dan_r	mj_r	god_r	mb	naselje_r	naznas_r	ulica	k_broj
AAMENICAMUJOŠABAN	1	M	08	10	929	183128	148598	SREBRENICA	BORKOVIĆI	59 2
AAMETONIC BEĆIRA AMIR	1	M	00	00	000	000000	148016	FOJHAR	KUTLIČKA RIJEKA	24 3
AAMETOVHĆMUNENAĐMRJUUPDKČL	2	Ž	03	10	951	188157	716774	BARE	BORKOVIĆI	65 2
AAMETOVIC AHMC HAJRA	2	Ž	09	07	965	000000	148407	PODGAJ	PODGAJ	31 2
KAMEHICA MUHAMED MINAS	1	M	15	03	967	183127	148598	SREBRENICA	PETRIČA	22 2
KAMEHICAŠABANAMEVLUDIN	1	M	02	08	962	183131	148598	SREBRENICA	BORKOVIĆI	2
KAMENACA RRMIZ MEVEUDIW	1	M	07	06	973	183125	148253	MILAČEVIĆI	JAGLIĆI 1	18 2
KAMENDCACUSERAZIVA	2	Ž	19	10	960	176421	148598	SREBRENICA	BORKOVIĆI	2
KAMENHCA IDRUB ĐEMAL	1	M	09	10	955	183122	148253	MILAČEVIĆI	JAGLIĆI 1	17 2

TABELA 4: POPIS STANOVNIŠTVA 1991. GODINE.

Utvrdivši kriterijume rada na uporednim spiskovima, među kojima je primarni bio prijava datuma i mjesta nestanka, Komisija je:

1. u Bazu podataka unijela sva imena koja se spominju u spiskovima i raspoloživoj dokumentaciji (analizirani su podaci za preko 150.000 imena);

2. pregledom cjelokupne dostupne dokumentacije i kontrolnih spiskova – gdje je to bilo moguće – upotpunila nedostajuće podatke ili dio njih za neka navedena lica;

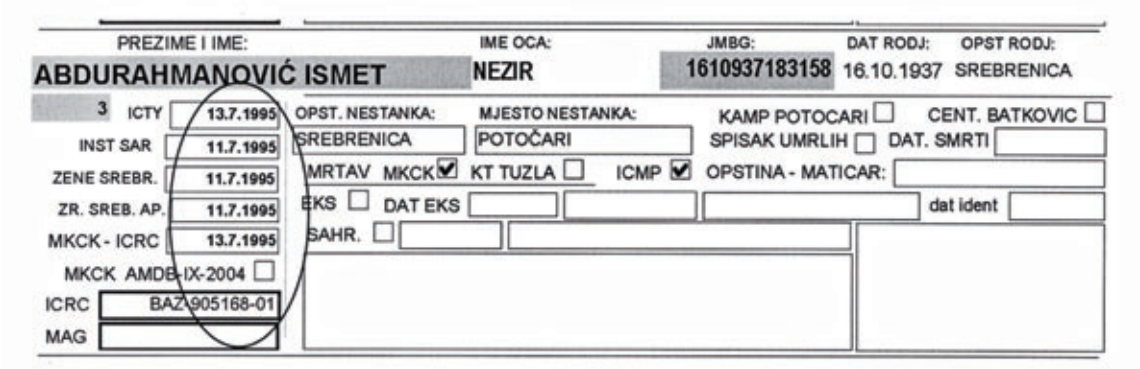
3. razvrstavši uporedne spiskove:

a) navela imena lica za koja se, prema prijavama porodica, može smatrati da se odnose na predmetni period, definisan u mandatu Komisije (10-19. jul 1995.). Imena su preuzeta sa spiska/spiskova u kojem/kojima je makar jednom naveden datum nestanka iz mandata Komisije a nije negiran podatkom iz nekog drugog spiska (*Spisak A-1*);

b) navela imena za koja je kao datum nestanka u nekom spisku/nekim spiskovima naveden datum iz predmetnog perioda (10 – 19. jul 1995), a u drugom spisku/drugim spiskovima – drugi datum iz jula 1995. (izvan predmetnog perioda od 10. do 19. jula 1995.) ili samo "juli 1995." (*Spisak A-2*);

c) navedena imena za koja je kao datum nestanka u pojedinom spisku/pojedinim spiskovima naveden datum iz predmetnog perioda (10 – 19. jul

1995), a u drugom spisku/drugim spiskovima – datum van jula 1995 (*Spisak B*);

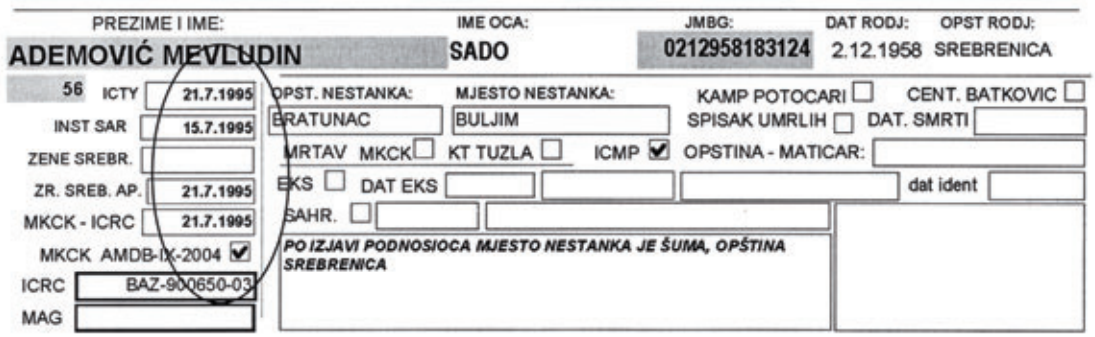

PREZIME I IME: ABDURAHMANOVIĆ ISMET | IME OCA: NEZIR | JMBG: 1610937183158 | DAT RODJ: 16.10.1937 | OPST RODJ: SREBRENICA

3 ICTY 13.7.1995 | INST SAR 11.7.1995 | ZENE SREBR. 11.7.1995 | ZR. SREB. AP. 11.7.1995 | MKCK - ICRC 13.7.1995 | MKCK AMDB-IX-2004 ☐ | ICRC BAZ-905168-01 | MAG

OPST. NESTANKA: SREBRENICA | MJESTO NESTANKA: POTOČARI | KAMP POTOCARI ☐ | CENT. BATKOVIC ☐ | SPISAK UMRLIH ☐ | DAT. SMRTI | MRTAV MKCK ☑ | KT TUZLA ☐ | ICMP ☑ | OPSTINA - MATICAR: | EKS ☐ | DAT EKS | dat ident | SAHR. ☐

SPISAK A-1

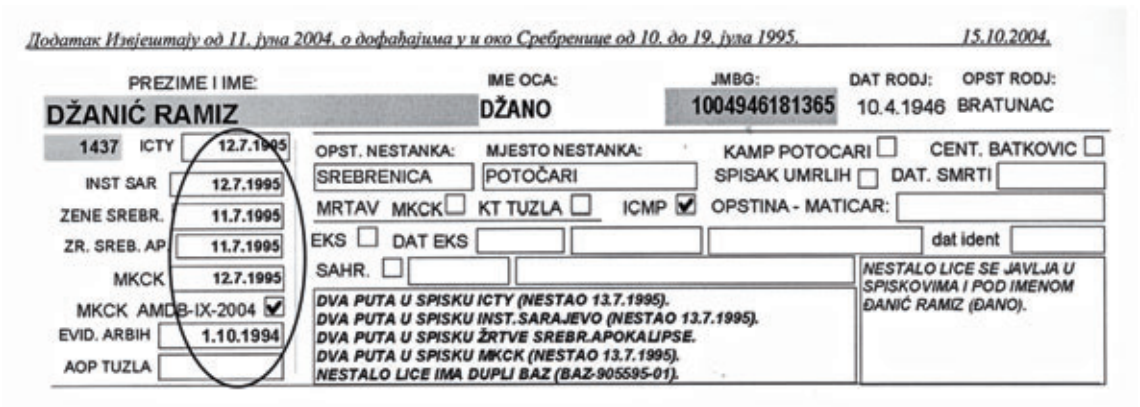
PREZIME I IME: ADEMOVIĆ MEVLUDIN | IME OCA: SADO | JMBG: 0212958183124 | DAT RODJ: 2.12.1958 | OPST RODJ: SREBRENICA

56 ICTY 21.7.1995 | INST SAR 15.7.1995 | ZENE SREBR. | ZR. SREB. AP. 21.7.1995 | MKCK - ICRC 21.7.1995 | MKCK AMDB-IX-2004 ☑ | ICRC BAZ-900650-03 | MAG

OPST. NESTANKA: BRATUNAC | MJESTO NESTANKA: BULJIM | KAMP POTOCARI ☐ | CENT. BATKOVIC ☐ | SPISAK UMRLIH ☐ | DAT. SMRTI | MRTAV MKCK ☐ | KT TUZLA ☐ | ICMP ☑ | OPSTINA - MATICAR: | EKS ☐ | DAT EKS | dat ident | SAHR. ☐

PO IZJAVI PODNOSIOCA MJESTO NESTANKA JE ŠUMA, OPŠTINA SREBRENICA

SPISAK A-2

Додатак Извјештају од 11. јуна 2004. о дофађајима у и око Сребренице од 10. до 19. јула 1995. *15.10.2004.*

PREZIME I IME: DŽANIĆ RAMIZ | IME OCA: DŽANO | JMBG: 1004946181365 | DAT RODJ: 10.4.1946 | OPST RODJ: BRATUNAC

1437 ICTY 12.7.1995 | INST SAR 12.7.1995 | ZENE SREBR. 11.7.1995 | ZR. SREB. AP 11.7.1995 | MKCK 12.7.1995 | MKCK AMDB-IX-2004 ☑ | EVID. ARBIH 1.10.1994 | AOP TUZLA

OPST. NESTANKA: SREBRENICA | MJESTO NESTANKA: POTOČARI | KAMP POTOCARI ☐ | CENT. BATKOVIC ☐ | SPISAK UMRLIH ☐ | DAT. SMRTI | MRTAV MKCK ☐ | KT TUZLA ☐ | ICMP ☑ | OPSTINA - MATICAR: | EKS ☐ | DAT EKS | dat ident | SAHR. ☐

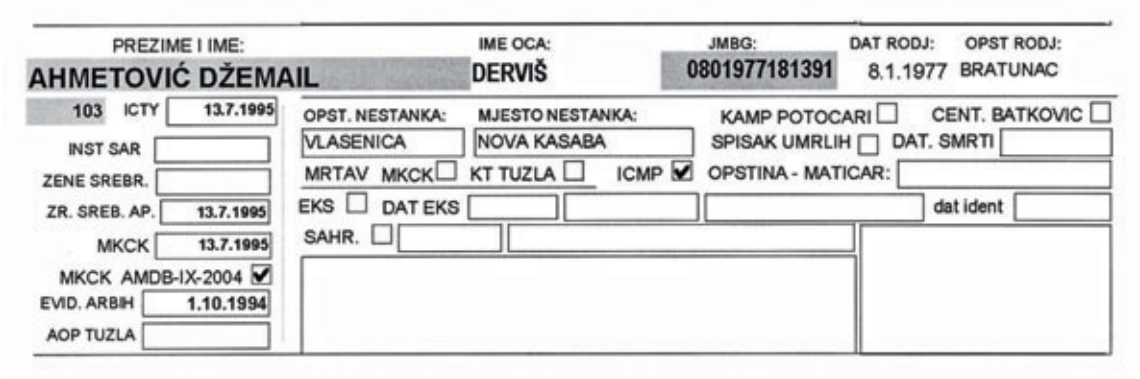
DVA PUTA U SPISKU ICTY (NESTAO 13.7.1995).
DVA PUTA U SPISKU INST.SARAJEVO (NESTAO 13.7.1995).
DVA PUTA U SPISKU ŽRTVE SREBR.APOKALIPSE.
DVA PUTA U SPISKU MKCK (NESTAO 13.7.1995).
NESTALO LICE IMA DUPLI BAZ (BAZ-905595-01).

NESTALO LICE SE JAVLJA U SPISKOVIMA I POD IMENOM ĐANIĆ RAMIZ (ĐANO).

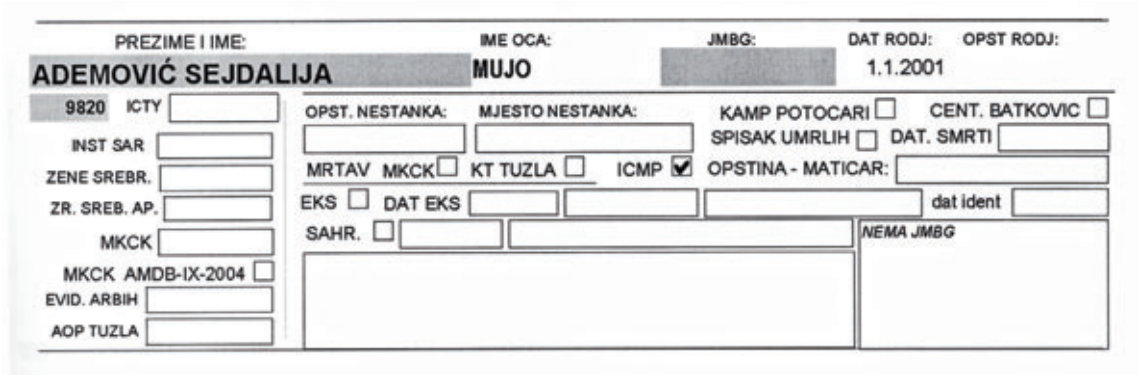
SPISAK B

Upoređivanjem podataka o datumu nestanka iz dostupnih spiskova, uočeni su slučajevi da se sa datumom iz jula 1995. navode i datumi van tog perioda. Pošto se radi o različitim datumima iz različitih izvora, za lica uvrštena u ovaj spisak treba sprovesti dodatno istraživanje.

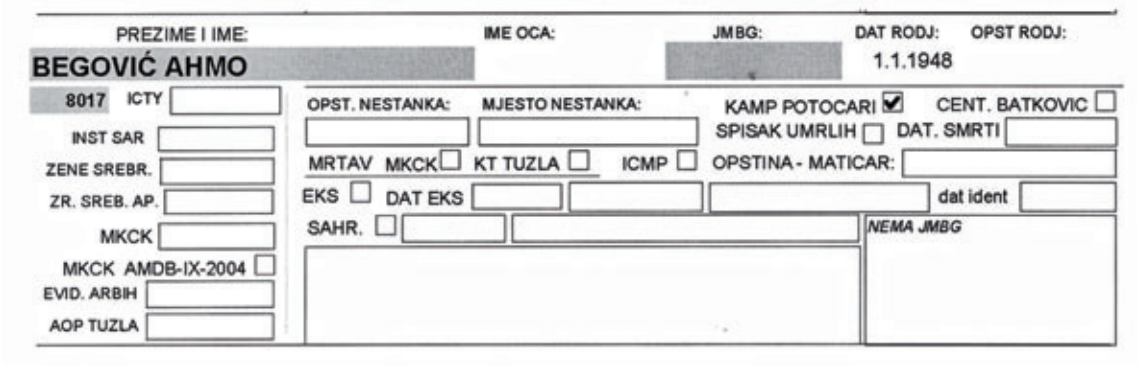
Posebno treba istaći podatke Armije BiH koji su dostavljeni Haškom tribunalu a koji po svom karakteru treba da imaju najveću pouzdanost i tačnost:

PREZIME I IME: AHMETOVIĆ DŽEMAIL
IME OCA: DERVIŠ
JMBG: 0801977181391
DAT RODJ: 8.1.1977
OPST RODJ: BRATUNAC
103 ICTY 13.7.1995
INST SAR
ZENE SREBR.
ZR. SREB. AP. 13.7.1995
MKCK 13.7.1995
MKCK AMDB-IX-2004
EVID. ARBIH 1.10.1994
AOP TUZLA
OPST. NESTANKA: VLASENICA
MJESTO NESTANKA: NOVA KASABA
KAMP POTOCARI
CENT. BATKOVIC
SPISAK UMRLIH
DAT. SMRTI
MRTAV MKCK KT TUZLA ICMP
OPSTINA - MATICAR:
EKS DAT EKS
dat ident
SAHR.

U ovaj spisak uvrštena su i imena lica koje navodi Međunarodna komisija za nestala lica (ICMP), a za koja nije naveden datum nestanka:

PREZIME I IME: ADEMOVIĆ SEJDALIJA
IME OCA: MUJO
JMBG:
DAT RODJ: 1.1.2001
OPST RODJ:
9820 ICTY
INST SAR
ZENE SREBR.
ZR. SREB. AP.
MKCK
MKCK AMDB-IX-2004
EVID. ARBIH
AOP TUZLA
OPST. NESTANKA:
MJESTO NESTANKA:
KAMP POTOCARI
CENT. BATKOVIC
SPISAK UMRLIH
DAT. SMRTI
MRTAV MKCK KT TUZLA ICMP
OPSTINA - MATICAR:
EKS DAT EKS
dat ident
SAHR.
NEMA JMBG

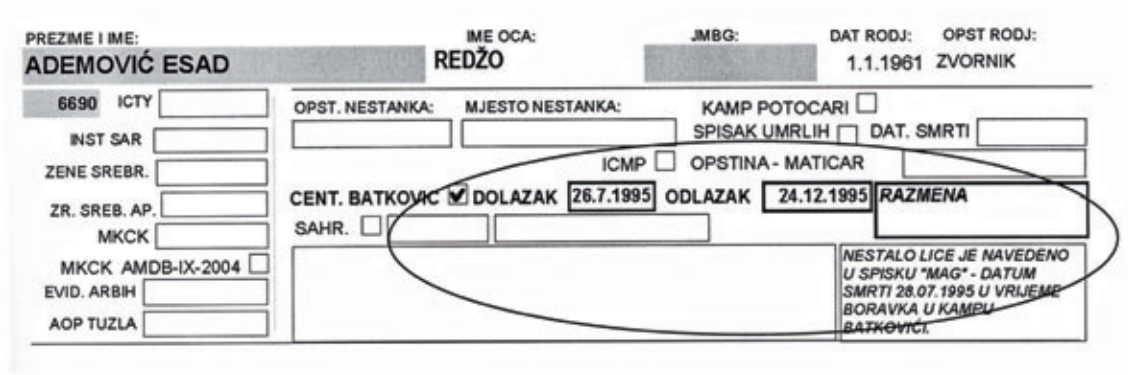
U vrijeme dok je jedan broj civila tražio zaštitu od UN-a u kampu Potočari, Holandski bataljon sačinio je spisak od 239 imena muškaraca. Na ovom spisku uvrštena su imena lica koja se ne nalaze na drugim listama traženja ili nestanka:

PREZIME I IME: BEGOVIĆ AHMO | IME OCA: | JMBG: | DAT RODJ: 1.1.1948 | OPST RODJ:
8017 ICTY | INST SAR | ZENE SREBR. | ZR. SREB. AP. | MKCK | MKCK AMDB-IX-2004 ☐ | EVID. ARBIH | AOP TUZLA
OPST. NESTANKA: | MJESTO NESTANKA: | KAMP POTOCARI ☑ | CENT. BATKOVIC ☐ | SPISAK UMRLIH ☐ | DAT. SMRTI
MRTAV MKCK ☐ | KT TUZLA ☐ | ICMP ☐ | OPSTINA - MATICAR:
EKS ☐ | DAT EKS | dat ident
SAHR. ☐
NEMA JMBG

d) navela imena za koja je kao datum nestanka naveden ili utvrđen neki datum prije 1995 (znači – 1992, 1993, 1994, kao tokom 1995 van mjeseca jula), (*Spisak C-1*):

PREZIME I IME: DŽAFIĆ HUSO | IME OCA: VEHBIJA | JMBG: 1204960181385 | DAT RODJ: 12.4.1960 | OPST RODJ: BRATUNAC
6579 ICTY | INST SAR | ZENE SREBR. | ZR. SREB. AP. 18.5.1992 | MKCK | MKCK AMDB-IX-2004 ☐ | EVID. ARBIH 21.5.1992 | AOP TUZLA
OPST. NESTANKA: | MJESTO NESTANKA: | KAMP POTOCARI ☐ | CENT. BATKOVIC ☐ | SPISAK UMRLIH ☐ | DAT. SMRTI
MRTAV MKCK ☐ | KT TUZLA ☐ | ICMP ☐ | OPSTINA - MATICAR:
EKS ☑ | DAT EKS | dat ident
SAHR. ☑ 21.5.1992 MRAVINJCI
U IZJAVI PODNOSIOC PRIJAVE TVRDI DA JE ŽRTVA STRADALA U NOVOJ KASABI 21.05.1992. GOD.(IZVOD IZ KNJIGE UMRLIH 1996.GOD RED.BR.33)-U KNJIZI MC POTOĆARI DATUM SAHRANE JE 20-9-2003.,MJESTO:MC POTOĆARI.

e) navela imena lica za koja je utvrđeno da su živa ili su umrla prirodnom smrću van predmetnog perioda a nalazila su se na spiskovima nestalih (*Spisak C-2*):

PREZIME I IME: ADEMOVIĆ ESAD | IME OCA: REDŽO | JMBG: | DAT RODJ: 1.1.1961 | OPST RODJ: ZVORNIK
6690 ICTY | INST SAR | ZENE SREBR. | ZR. SREB. AP. | MKCK | MKCK AMDB-IX-2004 ☐ | EVID. ARBIH | AOP TUZLA
OPST. NESTANKA: | MJESTO NESTANKA: | KAMP POTOCARI ☐ | SPISAK UMRLIH ☐ | DAT. SMRTI | ICMP ☐ | OPSTINA - MATICAR
CENT. BATKOVIC ☑ DOLAZAK 26.7.1995 ODLAZAK 24.12.1995 RAZMENA
SAHR. ☐
NESTALO LICE JE NAVEDENO U SPISKU "MAG" - DATUM SMRTI 28.07.1995 U VRIJEME BORAVKA U KAMPU BATKOVIĆI.

Komisija je kao predmet analize tretirala sva imena, bez obzira na to da li se prijavljeni datum nestanka nalazi u predmetnom periodu (10-19. juli 1995.) ili van njega, kao i na to da li su imena navedena u jednom ili više spiskova, uključujući i raspoloživu dokumentaciju.

Komisija posebno naglašava da uporedni spiskovi nisu rezultat njenog empirijskog rada, već isključivo komparacije i analize postojećih spiskova i raspoložive dokumentacije.

Za svaku korekciju u vezi sa konkretnim imenom u pojedinom spisku priložena je potrebna dokumentacija, izuzev u slučajevima kada se radi o očiglednim duplikatima.

Planom rada Komisije bila je predviđena i selektivna provjera podataka na terenu. Do 01.04.2004. bila su definisana dva projekta: 1. utvrđivanje identiteta žrtava iz "zaštićene zone" UN Srebrenica, od 10. do 19. jula 1995 (*prilog A/11 Uvoda Izvještaja od 11.06.2004.*). Komisija je definisala cilj i metodologiju realizacije projekata, nosioce i okvirna finansijska sredstva. Zbog ograničenog vremena, ovaj zadatak nije izvršen.

Komisija je potom odlučila da izvrši komparaciju i analizu postojećih spiskova koje su sačinile razne međunarodne i lokalne organizacije, ustanove i udruženja, kao i analizu raspoložive dokumentacije.

Komisija nije imala mandat da obavlja ekshumaciju i identifikaciju posmrtnih ostataka.

Komisija posebno naglašava da se na osnovu postojeće analize ne može precizno utvrditi broj nestalih lica u događajima oko Srebrenice jula 1995. Zbog toga, Komisija nije bila u mogućnosti da daje konačne rezultate, već značajnu komparaciju i analizu podataka iz sljedećih spiskova i drugih izvora:

1. DOM ZA LJUDSKA PRAVA BIH – **1.376** PRIJAVA.
2. APLIKACIJE USTAVNOM SUDU BIH – **46** APLIKACIJA.
3. SPISAK PRIJAVA DOMU ZA LJUDSKA PRAVA – **611** APLIKACIJA BEZ DODATNIH PODATAKA.
4. ICTY – MKS HAG – "SREBRENICA – MISSING PERSONS IN JULY 1995 – **7.481** IME.
5. MKCK – ANTEMORTEM DATEBASE.
6. LISTA LICA ZA KOJE JE ICRC – MKCK PRIMIO PODATKE O SMRTI, A ČIJI POSMRTNI OSTACI NISU PREDANI PORODICAMA – **330** IMENA.
7. MKCK, PRONAĐENA I IDENTIFIKOVANA LICA.
8. MKCK, POTVRDA O NESTANKU – PRILOŽENE POTVRDE O

nestanku uz pojedinačne aplikacije.

9. INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA ... UNIVERZITET U SARAJEVU – **7.332** imena.

10. SPISAK ICMP-A (međunarodna komisija za nestala lica) – "srebrenica *95" – **7.747** imena.

11. SPISAK UDRUŽENJA "ŽENE SREBRENICE" TUZLA – **7.167** imena.

12. "ŽRTVE SREBRENIČKE APOKALIPSE", Sarajevo 2002:
- poginuli i nestali 1992 - 95. godine – **12.090** imena.
- poginuli i nestali u julu 1995. godine – **7.981** ime.

13. SPISAK UDRUŽENJA GRAĐANA MAG, Sarajevo.

14. SPISAK PHR (ljekari za ljudska prava).

15. SPISAK SAHRANJENIH U POTOČARIMA, 11.07.2003, **149** imena.

16. SPISAK SAHRANJENIH U POTOČARIMA, 11.07.2004, **335** imena.

17. SREBRENICA – POTOČARI SPOMEN OBILJEŽJE I MEZARJE, srebrenica, septembar 2003. godine.

18. SPISAK SABIRNOG CENTRA BATKOVIĆI 1995. godine – **255** imena.

19. KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLA – pronađena i identifikovana lica – **1.332** imena.

20. SPISAK HOLANDSKOG BATALJONA UN-a U POTOČARIMA, **239** imena.

21. UDRUŽENJE MAJKE ENKLAVA SREBRENICA I ŽEPA, SARAJEVO
- **9.576** imena
- **10.569** imena.

22. FEDERALNA KOMISIJA ZA TRAŽENJE NESTALIH, SARAJEVO (samo priložene potvrde o nestanku uz pojedinačne aplikacije doma za ljudska prava).

23. OBS RS – potvrde policijskih stanica za kontrolu prelaska državne granice, Bratunac, 1995. godine.

24. IZVJEŠTAJI NADLEŽNIH ORGANA IZ SRBIJE I CRNE GORE – **799** imena.

25. MUP FEDERACIJE BIH – spisak pripadnika MUP-a srebrenica i žepa.

26. SO VLASENICA – spisak upisanih u matične knjige umrlih po sudskom rješenju.

27. SPISAK LICA KOJA SU UPISANA U MATIČNE KNJIGE

UMRLIH U PERIODU 1.1.2000 – 30.6.2000. GODINE, ZA OPŠTINU SREBRENICA.

28. ARMIJA BIH – SPISAK POGINULIH VOJNIKA ARMIJE BIH ROĐENIH U OPŠTINAMA SREBRENICA, ZVORNIK, ROGATICA I HAN PIJESAK, 1992 – 95. GODINE.

29. AOP TUZLA – SPISAK POGINULIH BORACA SA OPŠTINA SREBRENICA, VLASENICA, BRATUNAC I ZVORNIK – **1.099** IMENA.

30. NIJAZ MAŠIĆ, BRATUNAC – SPISAK POGINULIH I NESTALIH, TUZLA, 1996 – **3.156** IMENA.

31. NASER ORIĆ, SREBRENICA – SPISAK POGINULIH I NESTALIH, LJUBLJANA, 1995 – **1.912** IMENA.

32. OEBS – BIRAČKI SPISAK SREBRENICA I BRATUNAC 1997/98.

33. POPIS STANOVNIŠTVA 1991. GODINE – SREBRENICA, BRATUNAC, ZVORNIK, ROGATICA, VLASENICA, HAN PIJESAK.

34. KANCELARIJA ZA TRAŽENJE NESTALIH LICA.

35. RAZNI DOKUMENTI I IZVJEŠTAJI 28. DIVIZIJE i 2. KORPUSA ARMIJE BIH O STRADALIM LICIMA TOKOM RATA 1992 – 95. GODINE (SPISKOVI U PRILOGU).

Komisija je takođe bila svjesna činjenice da su u proteklom periodu sa raznih strana vršene manipulacije brojem nestalih u predmetnim događajima, pri čemu je taj broj minimiziran ili neumjereno preuveličavan.

Na osnovu upoređivanja i analize raspoloživih spiskova, dokumenata i drugih izvora, podaci o broju nestalih u događajima u i oko Srebrenice u julu 1995. variraju od 7.000 do 8.000.

Podaci o broju identifikovanih lica, takođe, se razlikuju. Broj identifikovanih kod raznih organizacija varira od 1.237 do 1.609. U dopisu Komisiji od 8.10.2004. godine, MKCK je naveo da je od 7.635 zahtjeva za traženje nestalih u vezi sa događajima u i oko Srebrenice, otvorenih kod te organizacije rasvijetljena (na dan 8.10.2004) sudbina 1.482 lica (od kojih je za 22 lica utvrđeno da su živa), dok se za 6.153 lica još traži razjašnjenje (u prilogu, dopis MKCK).

U Bazi podataka Komisije evidentirano je da je u Spomen-obilježju Mezarje do sada sahranjeno 1.319 tijela, od kojih su neka iz 1992. (*priložen kriterijum*).

Podaci uporednih spiskova Komisije proizvod su podataka prezentovanih u postojećim spiskovima i drugim raspoloživim izvorima. Eventualne greške posljedica su korištenja podataka

iz tih postojećih spiskova. Između ostalog, Komisija je ukazala i na nedostatke postojećih spiskova, u čemu je njen rad od ogromne koristi za njihovo ažuriranje. Izuzev spiska poginulih Armije BiH i u manjem broj spiska Doma za ljudska prava BiH, postojeći spiskovi nisu raspolagali matičnim brojevima lica. Na tom planu Komisija je ostvarila vidan napredak.

Provjera vjerodostojnosti podataka uporednih spiskova zadatak je budućih ispitivanja.

Komisija, također, naglašava da su razne organizacije bezuspješno pokušavale riješiti navedene probleme na obradi spiskova. Rezultati Komisije na ovome polju predstavljaju odgovarajućim institucijama izvanrednu osnovu za nastavak rada na spiskovima, prije svih Institutu za nestala lica.

Preciznije podatke moguće je očekivati tek nakon izvršenih asanacija, ekshumacija i identifikacija posmrtnih ostataka i eventualnih utvrđivanja mjesta, vremena i uzroka smrti.

Primijenjena metodologija prilikom unosa, obrade i analize podataka od izuzetnog je značaja za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava uopšte.

JEDNA OD MAJKI SREBRENICE U NADI DA ĆE PRONAĆI PORTRET SVOG NAJMILIJEG SINA.

c) Analiza spiskova

Za izradu dijela Izvještaja u vezi sa imenima lica nestalim u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995, izvršeno je upoređivanje i analiza sljedećih spiskova, koje je kao glavne definisala Komisija (*Prilog v*):

- *Haškog tribunala* – SREBRENICA MISSING – Persons reported missing after the take – over of the Srebrenica enclave by the Bosnian Serb Army on 11 July 1995 (*Srebrenica – nestali – lica koja su prijavljena kao nestala nakon preuzimanja enklave Srebrenica od strane Armije bosanskih Srba 11. jula 1995. godine*), Hag 2. maj 2000. godine, analizirani spiskovi MKCK (Međunarodni komitet Crvenog krsta – ICRC) i PHR (Ljekari za ljudska prava);
- *Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava*, Univerzitet u Sarajevu;
- *Udruženja građana 'Žene Srebrenice'*, Tuzla;
- *publikacije 'Žrtve srebreničke apokalipse';*
- *MKCK-a;*
  - *nestalih lica u BiH;*
  - *AnteMortem DataBase – jul i septembar 2004;*
  - *identifikovanih (riješenih) lica.*

Navedeni spiskovi imaju karakter **glavnih spiskova.**

Kao **kontrolni** i **dopunski** spiskovi korišteni su:

- *Udruženja građana MAG*, Sarajevo;
- *PHR-a* (Ljekari za ljudska prava) kao dopunski spisak za slučajeve koji nisu uključeni u spisak Haškog tribunala;
- *ICMP-a* (Međunarodna komisija za nestala lica);
- *Udruženja "Majke enklave Srebrenica i Žepa"*, Sarajevo;

• *poginulih boraca Armije BiH* iz baze podataka dostavljene Haškom tribunalu i *Službe za AOP Tuzla*;

• *Kantonalnog tužilaštva Tuzla* – identifikovane osobe;

• sahranjenih lica u *MC Potočari*;

• *Holandskog bataljona za 239 lica iz UN kampa Potočari;*

• *popis stanovništva 1991. godine* za opštine u srebreničkoj regiji;

• *popis birača opština Bratunac i Srebrenica za izbore 1997. i 1998. godine;*

• *izvještaji matičnih ureda iz MK umrlih opština Srebrenica i Vlasenica;*

• *izvještaji nadležnih organa iz Srbije i Crne Gore;*

- spisak lica muslimanske nacionalnosti, pripadnika MOS-a;

- spisak lica muslimanske nacionalnosti upućenih za GOČ, lica iz MOS-a smještena u kampu;

- lica muslimanske nacionalnosti, pripadnici MOS-a, sprovedeni u OUP i Prijepolju;

- lica smještena u prihvatnom Centru u Mitrovom Polju, koja su dana 09.06.1996. predana SUP-u Užice;

- lica pripadnici MOS-a predana VKI UN-a u Beogradu, radi raseljenja u treće zemlje;

- lica u evidenciji Komesarijata;

- Logor Sušica;

- Logor Šljivovica.

• *spisak pripadnika MUP-a Srebrenica i Žepa: MUP Federacije BiH; -*

- pripadnici SJB Srebrenica, koji su izašli iz zaštićene zone;

- spisak lica koja su nestala u proboju;

- spisak lica koja su nestala u konvojima;

- spisak lica koja su izašla u proboju;

- spisak lica koja su prevozila ranjenike;

• *ostali dostupni spiskovi i dokumenti.*

Tokom rada na unosu podataka o licima pregledano je i obrađeno preko 150.000 imena i podataka o njima iz različitih spiskova. Treba napomenuti da su spiskovi kontrolisani više puta radi što preciznijeg utvrđivanja identiteta lica i vjerodostojnosti podataka prezentovanih u spiskovima.

Nakon upoređivanja podataka o licima koja su bila predmet obrade u Bazi podataka Komisije, zaključno s 12. oktobrom 2004. godine, prepoznato je 13.569 lica evidentiranih u spiskovima koji se odnose na period od 1992. do 1995. godine za šire srebreničko područje.

Karakteristike glavnih spiskova

MKS U HAGU (ICTY)

Kancelarija tužioca Haškog tribunala je za potrebe analize događaja u Srebrenici u julu 1995. godine angažovala ekspertski tim iz Statističkog zavoda Norveške (Helga Brunborg i Henrik Urdal), koji je sastavio spisak od **7.475** lica za koja se smatra da su nestala ili mrtva. Za **6** lica konstatovano je da su živa. Osnova za spisak ICTY-a bili su spiskovi MKCK-a i PHR-a (Ljekari za ljudska prava). U Bazu podataka Komisije preuzeto je 7.416 imena.

INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA, UNIVERZITET U SARAJEVU

U Bazu podataka Komisije, nakon upoređivanja podataka, uvršteno je **7.099** imena sa spiska *Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava*, Univerzitet u Sarajevu na kojem su bila evidentirana **7.332** imena. Za preostala (**233**) imena sa ovog spiska konstatovano je da se radi o duplim imenima u samom spisku ili o štamparskim greškama u navođenju podataka.

UDRUŽENJE GRAĐANA "ŽENE SREBRENICE" TUZLA

Udruženje građana "*Žene Srebrenice*" iz Tuzle objavilo je na Internetu listu nestalih lica srebreničke regije, a u tabelarnoj formi dostavilo i Komisiji. Udruženje je dopunjavalo bazni spisak, a sadrži i imena lica za koja su članovi porodice prijavili nestanak od početka rata 1992. godine. Komisija je u Bazu podataka unijela **6.542** imena lica od **7.167** koliko ih je bilo na spisku.

PUBLIKACIJA "ŽRTVE SREBRENIČKE APOKALIPSE"

Iz publikacije *Žrtve srebreničke apokalipse: poginuli i nestali 1992-95. godine*, za analizu je korišten spisak **12.090** imena lica koja su vezana za srebreničku regiju tokom rata 1992-95, kao i spisak koji sadrži **7.981** ime poginulih i nestalih lica u julu 1995. U Bazu podataka preuzeto je **11.510** imena.

MEĐUNARODNI KOMITET CRVENOG KRSTA (MKCK

Kancelarija MKCK (Međunarodni komitet Crvenog krsta) iz Sarajeva je u julu i septembru ove godine objavila novu verziju spiskova AnteMortem DataBase za područje BiH, koji se razlikuje od prethodnih, pošto se na njemu ne pojavljuju neka imena koja su ranije bila evidentirana jer se vode kao riješena. Komisija je dobila i spisak neriješenih slučajeva sa stanjem od 8. oktobra 2004. godine, a vezane za juli 1995. godine i događaje u srebreničkoj regiji. Spisak Komisije sadrži podatke iz ranijih verzija spiskova MKCK-a, kao i podatke iz AnteMortem DataBase iz septembra 2004. godine. MKCK je naveo da je od **7.635** zahtjeva za traženje nestalih u vezi sa događajima u i oko Srebrenice otvorenih kod te organizacije (na dan 8.10.2004), rasvijetljena sudbina **1.482** lica (od kojih je za 22 lica utvrđeno da su živa), dok se za **6.153** lica još traži razjašnjenje.

Karakteristike nekih kontrolnih spiskova

Kontrolni spiskovi su imali dopunsku ulogu u svrhu potvrđivanja i dopunjavanja podataka iz glavnih spiskova, odnosno pomoći u slučaju da su nedostajali ili bili različiti podaci o istom licu.

POPIS STANOVNIŠTVA 1991. GODINE

Pošto glavni spiskovi nisu sadržavali JMB (jedinstveni matični broj), pomoću kojega se mogu precizno utvrditi datum i mjesto rođenja, korišten je popis stanovništva za opštine srebreničke regije koji je Komisiji dostavio Federalni zavod za statistiku. Zbog relativno velikog broja štamparskih grešaka, često uslovljenih tehničkim problemima, upotrebna vrijednost popisa znatno je umanjena. Za jedan broj lica u popisu nije precizno utvrđen matični broj. Građani koji su u vrijeme popisa 1991. godine bili van područja opština nisu bili obuhvaćeni popisom.

MEĐUNARODNA KOMISIJA ZA NESTALA LICA (ICMP)

U Izvještaj od 11. juna 2004. godine detaljnije je obrađen rad ICMP-a. Spisak ICMP-a ne navodi datum nestanka lica za koja su navedeni podaci. ICMP je preuzeo i imena lica za koja nisu pronađeni podaci na drugim spiskovima.

LJEKARI ZA LJUDSKA PRAVA (PHR)

Spisak se nadovezuje na spisak MKCK i upotpunjuje ga u slučajevima kad lica nisu evidentirana u spiskovima MKCK. Kao izvor podataka korišten je i u drugim spiskovima.

UDRUŽENJE GRAĐANA MAG, SARAJEVO

Radi se o djelomično preciznom spisku jer se značajno razlikuju podaci o datumu rođenja od ostalih spiskova. Navode se i imena lica koja nisu obuhvaćena na drugim spiskovima. Podaci su uzeti na osnovu izjava članova porodice, tekstova i članaka u publikacijama i štampi.

UDRUŽENJE "MAJKE ENKLAVA SREBRENICA I ŽEPA"

Ovo Udruženje evidentiralo je najviše imena koja se odnose na juli 1995. godine. Stiče se utisak da se za ista lica navode različiti podaci o datumu rođenja, vremenu i mjestu nestanka. Dostavljeni spiskovi ne posjeduju JMB što je predstavljalo teškoće u određivanju identiteta lica sa spiskova.

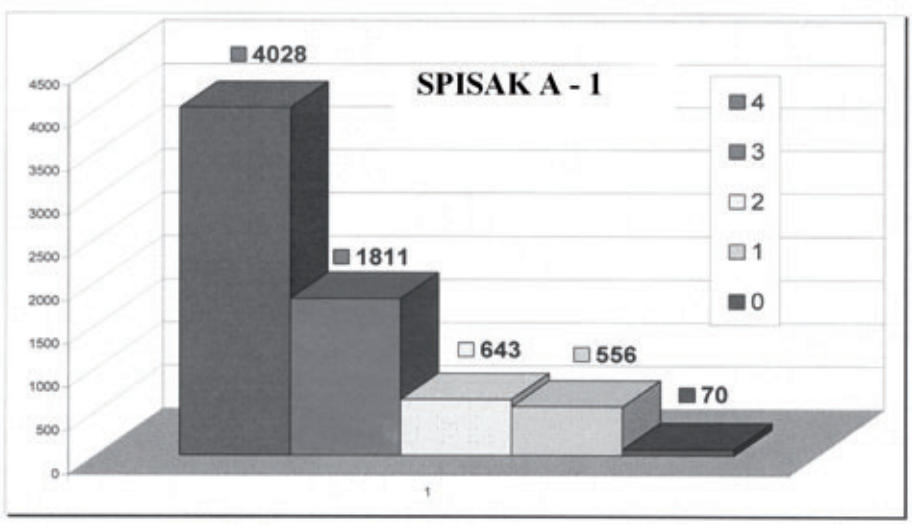
SREBRENICA – POTOČARI SPOMEN OBILJEŽJE I MEZARJE,
Srebrenica, juli 2004. godine

Sadrži spiskove sahranjenih osoba u MC Potočari – 31. marta 2003 – 600 imena, 11. jula 2003. godine – 282 imena, 20. septembra 2003. godine – 107 imena i 11. jula 2004. godine – 330 imena

Spisak A-1

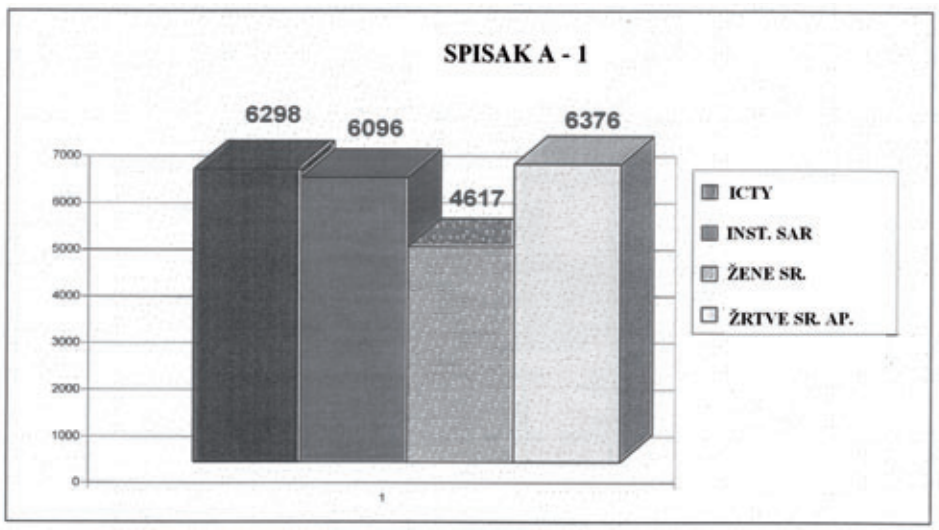
Uvažavajući podatke iz spiskova koji su uzeti kao glavni u sastavljanju uporednih spiskova, u Bazu podataka prijavljeno je **7.108** imena, kod kojih su navedeni datumi nestanka ili smrti unutar razdoblja od 10. do 19. jula 1995., uključujući 10. i 19. juli 1995. godine (**Spisak A-1**).

- Za **4.028** lica prijavljeni su podaci na sva **4** spiska – imena se pojavljuju na sva 4 spiska koji su upoređivani;
- Za **1.811** lica prijavljeni su podaci na **3** spiska – ime se ne pojavljuje na jednom spisku od upoređivanih;
- Za **643** lica prijavljeni su podaci na **2** spiska;
- Za **556** lica prijavljeni su podaci na **1** spisku – ime nije evidentirano na preostala 3 spiska;
- Za 70 lica podaci se ne nalaze u 4 glavna spiska, ali se datumi nestanka nalaze na drugim spiskovima – uvažavajući mogućnost da porodica nije bila u mogućnosti da prijavi nestalog člana kod organizacija čiji su spiskovi korišćeni kao glavni, a datum nestanka iz predmetnog perioda (10. do 19. juli 1995) prijavljen je nekoj drugoj organizaciji; i ova imena uvrštena su u kategoriju nestalih u mandatu Komisije.

Podaci iz spiskova koji su upoređivani i analizirani razlikuju se. Takođe se razlikuju i prijavljeni datumi nestanka, ali se oni nalaze u periodu od 10. do 19. jula 1995. Komisija nije pravila razliku u datumima kad je u pitanju period od 10. do 19. jula 1995 godine.

- na spisku *ICTY* (Haškog tribunala) – **6.298** imena;
- na spisku *Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava* – **6.096** imena;
- na spisku Udruženja *Žene Srebrenice* – **4.617** imena;
- na spisku *Žrtve srebreničke apokalipse* – **6.376** imena.

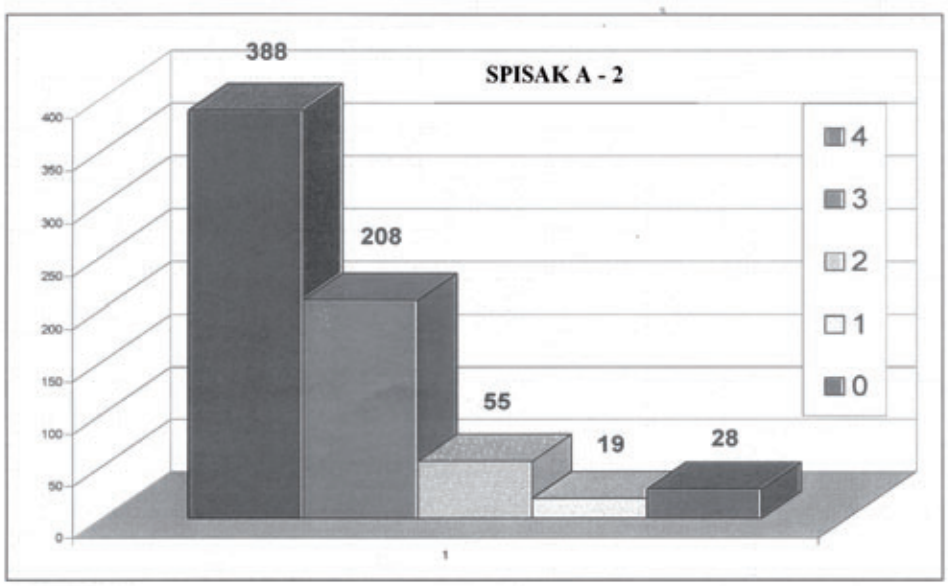
Od **7.108** imena koja se nalaze na uporednom spisku, utvrđeno je da je **1.331** lice identifikovano. Od toga:

- prema spisku identifikovanih lica koji vodi *MKCK*, radi se o **1.153** imena;
- prema spisku *Kantonalnog tužilaštva Tuzla*, radi se o **1.090** imena;
- prema spiskovima iz drugih izvora radi se o **153** imena
- Kod MKCK i KT Tuzla podaci se podudaraju u **1.064** slučaja;
- Prema dostupnim podacima, sahranjeno je **1.128** lica, od toga u MC Potočari **1.100** lica.

Spisak A-2

Na spisku **A-2** (najmanje jedan datum nestanka je van perioda od 10. do 19. jula 1995, s tim što je taj datum unutar jula 1995. godine) evidentirano je **698** lica.

- Za **388** lica pronađeni su podaci na sva **4** spiska;
- Za **208** lica pronađeni su podaci na **3** spiska;
- Za **55** lica pronađeni su podaci na **2** spiska;
- Za **19** lica pronađeni su podaci na **1** spisku;
- Za **28** lica podaci se ne nalaze u **4** glavna spiska, ali se nalaze na drugim spiskovima.

- Na spisku *ICTY* pronađeno je **649** imena;
- Na spisku *Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava* pronađena su **522** imena;
- Na spisku Žrtve srebreničke apokalipse pronađeno je **641** ime.

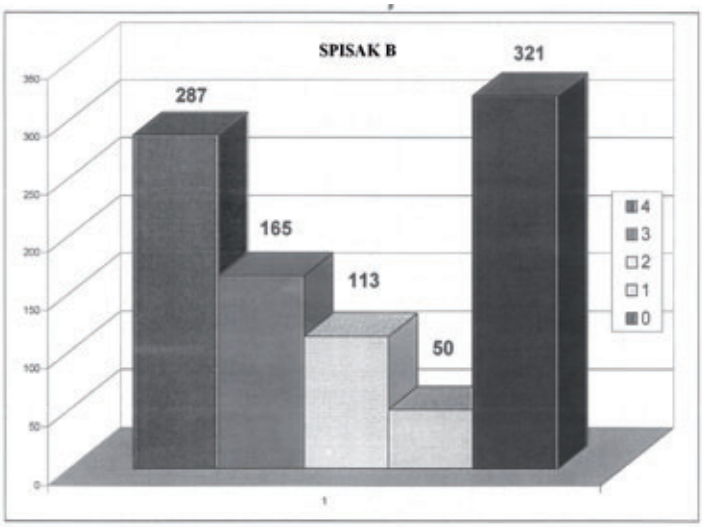
Prema dostupnim evidencijama, do sada je sa ovog spiska identifikovano **407** lica:

- prema spisku M*KCK*, utvrđeno je **356** imena koja su identifikovana;
- prema spisku *KT Tuzla* utvđeno je **109** imena;
- prema spiskovima iz drugih izvora radi se o **50** imena;
- kod *MKCK* i *KT Tuzla* podaci se podudaraju u **104** slučaja;
- Do sada je sahranjeno **109** lica, od toga u *MC Potočari* **105**.

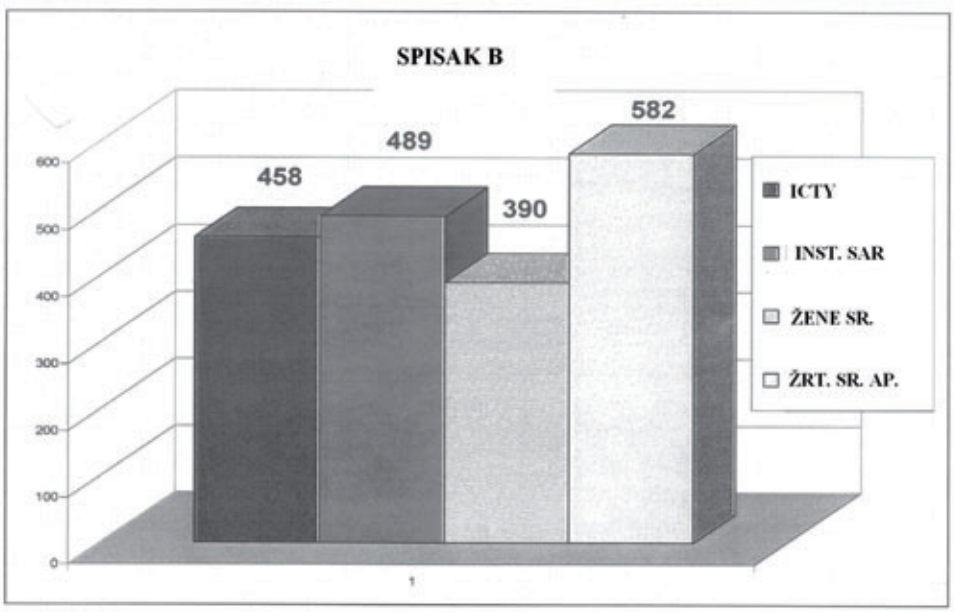
Spisak B

Na spisku **B** (najmanje jedan datum nestanka je unutar predmetnog perioda, od 10. do 19. jula 1995, a ostali datumi su van jula 1995.) evidentirano je **936** lica.

- Za **287** lica pronađeni su podaci na sva **4** spiska;
- Za **165** lica pronađeni su podaci na **3** spiska;
- Za **113** lica pronađeni su podaci na **2** spiska;
- Za **50** lica pronađeni su podaci na **1** spisku;
- Za **321** lica podaci se ne nalaze u **4** glavna spiska, ali se nalaze na drugim spiskovima.

- Na spisku *ICTY* pronađeno je **458** imena;
- Na spisku *Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava* pronađeno je **489** imena;
- Na spisku Udruženja *Žene Srebrenice* pronađeno je **390** imena;
- Na spisku *Žrtve srebreničke apokalipse* pronađena su **582** imena.

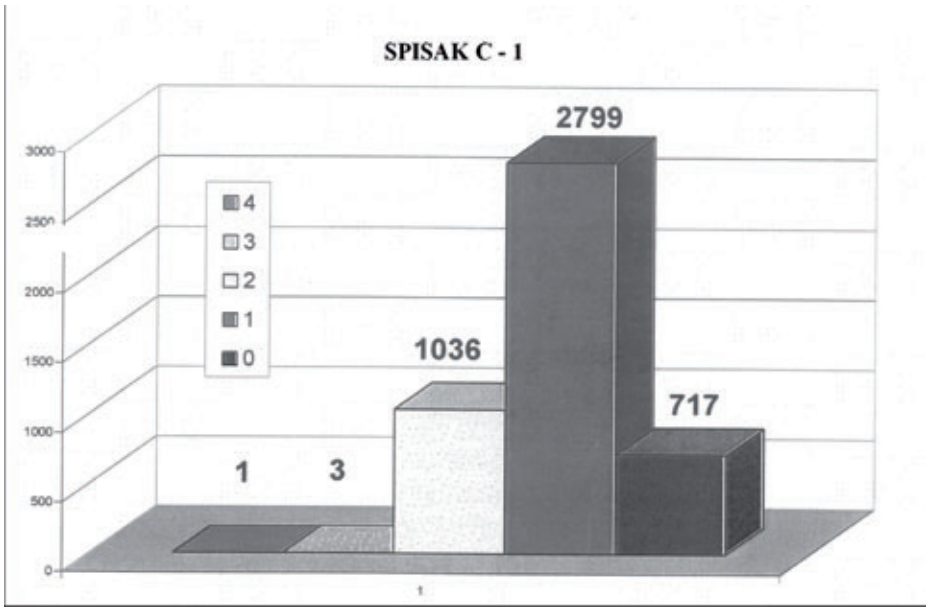
Prema dostupnim evidencijama, do sada je sa ovog spiska identifikovano 197 lica:

- prema spisku **MKCK**, utvrđena su **102** imena koja su identifikovana;
- prema spisku *KT Tuzla* utvrđeno je **85** imena;
- prema spiskovima iz drugih izvora radi se o **69** imena;
- kod *MKCK* i *KT Tuzla* podaci se podudaraju u **79** slučaja;
- Do sada je sahranjeno **127** lica, od toga u *MC Potočari* **85**.

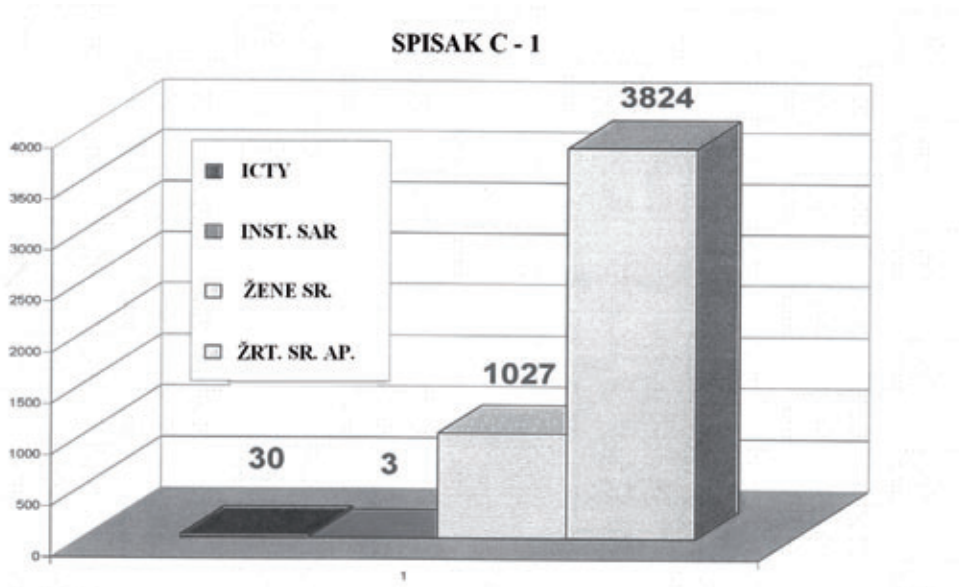
Spisak C-1

Na Spisku **C-1** (datum nestanka lica na svim spiskovima je van jula 1995.) u Bazi podataka nalazi se **4.556** imena.

- Za **1** lice pronađeni su podaci na sva **4** spiska;
- Za **3** lica pronađeni su podaci na **3** spiska;
- Za **1.036** lica pronađeni su podaci na **2** spiska;
- Za **2.799** lica pronađeni su podaci na **1** spisku;
- Za **717** lica podaci se ne nalaze u **4** glavna spiska, ali se nalaze na drugim spiskovima.

- Na spisku *ICTY* pronađeno je **30** imena;
- Na spisku *Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava*, pronađeno je **3** imena;
- Na spisku Udruženja *Žene Srebrenice* pronađeno je **1.027** ime;
- Na spisku *Žrtve srebreničke apokalipse* pronađeno je **3.824** ime.

Prema dostupnim evidencijama, do sada je sa ovog spiska identifikovano **1.048** lica:

- prema spisku *MKCK*, utvđeno je **12** imena koja su identifikovana;
- prema spisku *KT Tuzla* utvđeno je **5** imena;
- prema spiskovima iz drugih izvora radi se o **1.037** imena
- kod *MKCK* i *KT Tuzla* podaci se podudaraju u **3** slučaja.
- Do sada je sahranjeno **808** lica, od toga u *MC Potočari* **21**.

Spisak C-2

Na Spisku **C-2** (lica su živa ili su umrla prirodnom smrću), nalaze se imena **271** lica za koja se pretpostavlja da su živa i **1** lice koje je umrlo prirodnom smrću.

U Bazi podataka Komisije je evidentirano **249** lica iz Sabirnog centra Batkovići koja su razmjenjena.

Za **19** lica evidentirno je da su poslije jula 1995. godine boravili u sabirnim centrima u SR Jugoslaviji pod pokroviteljstvom UNHCR-a. Nema tragova da su predati vlastima Republike Srpske. Postoje samo brojčani podaci o licima koja su otputovala u treće zemlje tokom 1996. godine.

- Na spisku *ICTY* pronađeno je **1** ime, a njegovo ime navodi se spisku lica koja su boravila u sabirnom centru u SRJ;
- Na spisku *Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava* Univerzitet u Sarajevu, pronađeno je **9** imena koja se vode kao nestala u julu 1995. godine;
- Na spisku Udruženja *Žene Srebrenice* pronađena su **3** imena;
- Na spisku *Žrtve srebreničke apokalipse* pronađeno je **25** imena lica za čiji se nestanak navodi datum 11.7.1995. godine.
- *MKCK* vodi **2** imena u svojoj evidenciji traženja.

Na sva četiri spiska evidentirano je **1** lice.

Do sada je sahranjeno **1** lice (umrlo u SC Batkovići).

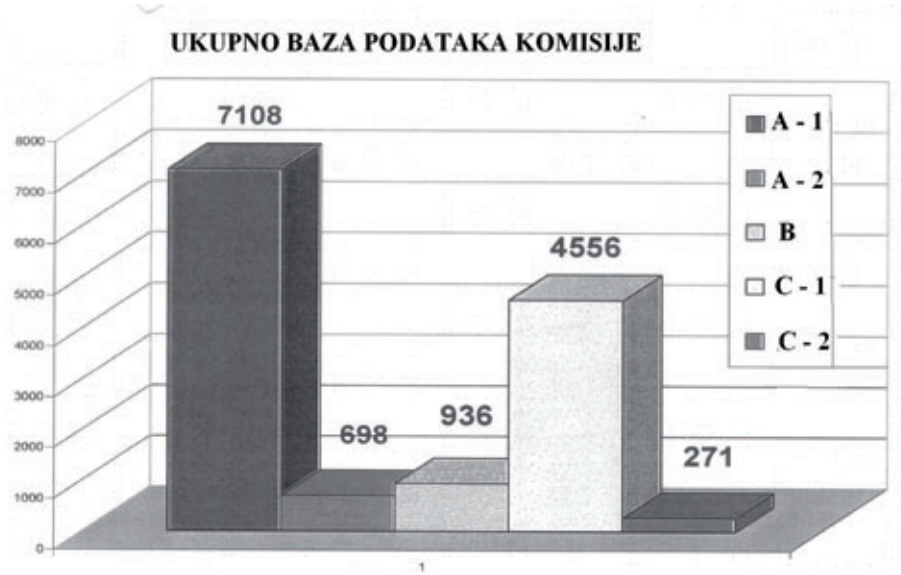
IDENTIFIKOVANA I SAHRANJENA LICA
(UKUPNO REGISTROVANO U BAZI PODATAKA)

U Bazi podataka je prema svim dostupnim izvorima registrovano ukupno **2.984** identifikovanih lica od 1992. do 1995. godine.

U Bazi podataka je prema *MKCK* izvorima registrovano ukupno identifikovanih **1.623** lica od 1992. do 1995. godine.

Prema dostupnim podacima ukupno je sahranjeno **2.173** lica.

U Bazi podataka Komisije evidentirano je da su u *MC Potočari* sahranjena **1.319** tijela.

REZIME

Obrada i analiza raspoloživih spiskova i drugih izvora podataka o nestalim licima u događajima u i oko Srebrenice jula 1995. predstavlja veoma kompleksan program. Raspoloživi spiskovi i drugi izvori znatno se, između ostalog, razlikuju po sadržaju i kvalitetu podataka, što zahtijeva izuzetne napore u utvrđivanju identiteta u njima navedenih lica kao nestalih.

Primjenjena metodologija prilikom unosa, obrade i analize podataka o nestalim licima iz predmeta istraživanja Komisije od izuzetnog je značaja za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava uopšte.

Ipak, rezultati Komisije po ovom pitanju ne mogu se uzeti kao potpuni, jer zahtijevaju dalju i još složeniju obradu. Zbog velikog obima i složenosti posla, do kraja mandata Komisije realno nije bilo moguće konačno završiti sve istraživačke postupke obrade, komparacije i analize raspoloživih izvora, a time i precizirati konačne brojke.

Okosnicu uporednih podataka i dalje čine prijave porodica, odnosno njihovi podaci o licu za kojim se traga. Raspoložive podatke Komisija nije u znatnoj mjeri provjeravala na terenu, već metodama komparacije i analize svih relevantnih izvora. Stoga se ni ovaj spisak ne može smatrati konačnim.

Komisija smatra da Uporedne spiskove treba objaviti u sredstvima javnog informisanja, nakon ocjene Izvještaja od strane Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine.

Komisija predlaže da započeti rad na analizi spiskova nastave druge odgovarajuće institucije, prije svih Institut za nestala lica u Bosni i Hercegovini.

NEVER FORGET SREBRENICA 11.07.95. – NIKADA NE ZABORAVI GENOCID U SREBRENICI – PODSJEĆANJE DA JE REZOLUCIJOM 310 ZASTUPNIČKI DOM KONGRESA SAD 2017. GODINE JEDNOGLASNO USVOJIO REZOLUCIJU O SREBRENICI, KOJOM SE ZLOČIN IZ JULA 1995. GODINE DEFINIRA KAO *GENOCID*.

III.
PREPORUKE

Završetak rada Komisije za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine nije kraj nego početak priče o tome zločinu kao i o drugim zločinima počinjenim na prostorima Bosne i Hercegovine.

Cjelovitija predstava o događajima u i oko Srebrenice moguća je samo nakon sagledavanja njihovog istorijskog konteksta.

Imajući u vidu rezultate istraživanja, Komisija preporučuje:

- Metod i način rada Komisije trebao bi postati primjer za neophodna dalja istraživanja počinjenih zločina na svim prostorima, bez obzira na to, ko ih je, kada i gdje počinio;
- Izvještaj s prilozima predstavlja dobar osnov za postupanje nadležnih organa (posebno organa gonjenja i pravosudnih organa na entitetskom i državnom nivou) za dalje istraživanje, dokumentovanje i procesuiranje zločina;
- Obaveza je svih organa da sarađuju s Haškim tribunalom, posebno u pogledu hapšenja optuženih i osumnjičenih za ratne zločine;
- Organi vlasti treba da preispitaju angažmane lica zaposlenih u državnim organima, institucijama kao i javnim službama, a koji su osumnjičeni za ratne zločine;
- Nadležni organi treba da nastave sa aktivnostima na daljem prikupljanju dokumentacije i relevantnih činjenica, posebno u vezi sa eventualno novim pojedinačnim i masovnim grobnicama. Informacije o potencijalnim grobnicama koje eventualno stignu organima Republike Srpske poslije završetka rada Komisije treba dostaviti Federalnoj komisiji za nestala lica ili drugom nadležnom organu;
- Pospješiti i ubrzati rad na ekshumacijama i identifikacijama posmrtnih ostataka u kojem cilju nadležni organi treba da iznađu odgovarajuća

materijalno-finansijska sredstva. Dozvoliti da tijela još godinama leže u sada poznatim grobnicama, bila bi dodatna nepravda porodicama koje već devet godina čekaju na odgovore;

• Komisija osjeća potrebu da preporuči rukovodstvu Republike Srpske da se pokloni žrtvama Srebrenice i izvini porodicama žrtava. Komisija se nada da će isti primjer slijediti i predstavnici vlasti drugih naroda u Bosni i Hercegovini u odnosu na sve druge ratne zločine i žrtve nevino nastradale u ratnim događanjima.

Banja Luka, 15. oktobar 2004.

KOMISIJA:

Milan Bogdanić, predsjednik

.....

Đorđe Stojaković, potpredsjednik

.....

Prof. dr Smail Čekić, potpredsjednik

.....

Gordon Bejkon, član

.....

Gojko Vukotić, član

.....

Milorad Ivošević, član

.....

Željko Vujadinović, član

.....

NAPOMENA:

- Komisija dostavlja Izvještaj osnivaču Vladi Republike Srpske na usvajanje i dalji postupak.
- Prilozi uz Izvještaj sadrže dijelom dokumetaciju od interesa za organe gonjenja i pravosudne organe, pa Komisija nema nadležnost za objavljivanje istih. Ovo se ne odnosi na spiskove netalih lica.

PRILOZI*

a) adiminstrativna akta i drugi materijali;
b) dokumentacija;
c) fotodokumentacija potencijalnih masovnih grobnica;
d) uporedni spiskovi nestalih lica sa prilozima;
e) izvorni spiskovi.

* Sastavni dio Izvještaja od 15. oktobra 2004. su i navedeni Prilozi, koji u ovaj dokument, zbog brojnosti i obima nisu ovdje uključeni.(primjedba ureednika)

NAPOMENA: Potpisana i ovjerena originalna kopija ove poslednje stranice ***Dodatka izvještaju od 11. juna 2004. o događajima u i oko Srebrenice,*** nalazi se na stranici 189 ove knjige.

SVEDOČENJE – SREBRENICA

RAD (NE)POZNATE UMJETNICE, PORIJEKLOM IZ BOSNE, DARIJE S. RADAKOVIĆ, KOJA SE USLED KRVAVOG RATA ODSELILA U BEOGRAD, GDE JE DIPLOMIRALA SLIKARSTVO, A ZATIM SE UPUTILA U KANADU GDJE I DANAS DJELUJE.

REPUBLIKA SRPSKA
VLADA
Radna grupa za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu

IZVJEŠTAJ

za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu

Banja Luka, 30. mart 2005.

PROJEKT: "SREBRENICA - PODRINJE IDENTIFIKACIJSKI PROJEKAT", ARS AEVI/IDEOLOGIJA POD GESLOM: PRIZNAVANJE ČINJENICA O GENOCIDU U SREBRENICI I POUČAVANJE ISTINE BUDUĆIM GENERACIJAMA JE PREDUVJET ZA TRAJNI MIR I POMIRENJE U BIH. REALIZACIJA PROJEKTA POD POKTOVITELJSTVOM ICMP-a, ICRCI-a, PIP-a, FEDERALNE KOMISIJE ZA TRAŽENJE NESTALIH OSOBA, DRUŠTVA CRVENOG KRSTA/KRIŽA BIH....

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE

I.
PRIPADNICI/UČESNICI U DOGAĐAJIMA U I OKO SREBRENICE OD 10. – 19. JULA 1995.
a) Spisak Radne grupe
b) Spisak MUP-a RS
c) Spisak MO RS

II.
ZAPOSLENA LICA
Zaključak
Prilozi (10)

DEVASTACIJA SAOBRAĆAJNOG ZNAKA OBAVJEŠTENJA - NAZIV NASELJENOG MESTA "SREBRENICA". (1996.)

UVODNE NAPOMENE

Vlada Republike Srpske je na posebnoj sjednici, održanoj 28. oktobra 2004. godine, usvojila Izvještaj Komisije za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine i izrazila opredijeljenost za provođenje njegovih zaključaka. Među tim zaključcima je i preporuka po kojoj "**organi vlasti treba da preispitaju angažmane lica zaposlenih u državnim organima, institucijama, kao i javnim službama, a koji su osumnjičeni za ratne zločine**". Pozdravljajući navedenu opredjeljenost Vlade Republike Srpske, Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, Gospodin Paddy Ashdown, uputio je 16. decembra 2004. godine Pismo Premijeru Republike Srpske, Draganu Mikereviću, u kome je ukazao na značaj da se preporuke iz Izvještaja Komisije za Srebrenicu u potpunosti i odmah sprovedu, a posebno gore navedena preporuka, i zatražio da se, s tim u vezi, formira Radna grupa. Tim je dopisom Visoki predstavnik utvrdio zadatke Radne grupe: "**koja će odmah odpočeti proces pregledanja i analize svih podataka u Izvještaju i njegovim aneksima koji mogu identifikovati ona lica koja su upletena u događaju u i oko Srebrenice u julu 1995. godine**". Pri tome je ukazao da Radna grupa "**treba poseban prioritet dati identifikaciji onih lica koja su i dalje zaposlena u opštinskim, entitetskim ili državnim institucijama, pri čemu će se posebna pažnja posvetiti pripadnicima Vojske Republike Srpske i MUP-a Republike Srpske**" (Prilog br.1).

Visoki predstavnik je tim pismom zatražio da u Radnoj grupi budu predstavnici EUPM-a kao posmatrači i predstavnik Bošnjaka iz Komisije za Srebrenicu, Prof. dr Smail Čekić, i utvrdio rok realizacije ("**do kraja februara 2005. godine**"), te naglasio da rezultate istraživanja Vlada Republike Srpske dostavi Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i lično Visokom predstavniku.

Visoki predstavnik je, nakon razgovora sa Premijerom Mikerevićem 06. januara 2005. godine, Vladi Republike Srpske 07. januara 2005. godine uputio drugo Pismo, u kome je pojasnio obavezu koju je utvrdio 16. decembra 2004. godine. Naglašavajući potrebu da se obezbijedi "da **EUPM i profesor Čekić ostanu u potpunosti angažovani**", Visoki predstavnik je decidno naveo da "ključni zadatak za ovu grupu ostaje analiza informacija u povjerljivim aneksima, i to konkretno da bi se identifikovali pojedinci čija se imena navode u aneksima, a koji su još uvijek zaposleni u, ili imaju veze sa, institucijama RS i BiH". S tim u vezi, on je ukazao na prioritet "**da se hitno identifikuju sva lica koja su uključena u bezbjedonosne strukture, kako u RS, tako i**

na državnom nivou, kao što su OSA, SIPA i DGS". Ta je lica trebalo "**odrediti kao prioritetne slučajeve koje Tužilaštvo treba da razmotri do kraja februara**", do kada je spisak tih lica trebalo dostaviti Visokom predstavniku, kako se to navodi u njegovom pismu od 07. januara 2005. godine. Tužioci će, navodi Visoki predstavnik "**sami ocjeniti, prema dokazima predočenim u Izvještaju, da li protiv svakog pojedinca treba podignuti optužnicu. Ukoliko tužilac podigne optužnicu, potrebno je, zasebno za svaki pojedinačni slučaj, razmotriti neodložno suspendovanje, u skladu sa relevantnim propisima**" (Prilog br. 2).

Vlada Republike Srpske je na sjednici, održanoj 12. januara 2005. godine, donijela Rješenje o imenovanju Radne grupe za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu. Tim je rješenjem utvrđen sastav i zadatak Radne grupe, kao i rok realizacije (Prilog br. 3).

Od imenovanih članova u radu Radne grupe uopšte nije učestvovao Milan Bogdanić.

Zadatak Radne grupe je "**da na bazi Izvještaja i njegovih aneksa pregleda, analizira i evidentira sve podatke o licima koja se u njemu pominju, a posebno za ona koja su zaposlena u bezbjednosnim strukturama Republike Srpske i Bosne i Hercegovine (Vojska Republike Srpske, Ministarstvo odbrane Republike Srpske, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, OSA, SIPA i DGS)**".

Za realizaciju postavljenog zadatka utvrđen je rok "**do kraja februara 2005. godine**".

Radna grupa nije otpočela sa radom kako je to očekivao Visoki predstavnik u svom Pismu od 16. decembra 2004. godine. Zbog dugotrajne procedure oko njenog imenovanja, Radna grupa je počela s radom 26. januara 2005.

Imajući to u vidu, kao i složenost i obimnost posla, a posebno činjenicu da postupak identifikacije lica na osnovu više izvora nije moguće završiti u datom roku, Radna grupa je zaključila da postavljeni zadatak nije moguće izvršiti do kraja februara 2005. godine. Stoga se 22. februara obratila Vladi Republike Srpske i Visokom predstavniku, sa zahtjevom da produže rok za realizaciju postavljenog zadatka. S tim u vezi, Radna grupa je procjenila da joj se stavi na raspolaganje najmanje već izgubljeno vrijeme od 16. decembra 2004. godine do njenog imenovanja. Dodatno vrijeme je bilo neophodno za cjelovitu i pouzdanu obradu raspoložive dokumentacije, a sve u cilju kvalitetne i potpune realizacije postavljenog zadatka. Tim prije, jer je Radna grupa stekla uvjerenje da je prilikom utvrđivanja njenog zadatka određeno neadekvatno vrijeme za realizaciju tako složenog i obimnog posla. Visoki predstavnik je prihvatio navedene razloge i Radnoj grupi produžio rok za realizaciju postavljenog zadatka do 31. marta 2005. godine.

• •

Radna grupa je prvu sjednicu održala 26. januara 2005. godine. To je bila konstitutivna sjednica i početak rada Radne grupe. Već na toj sjednici vođena je diskusija o brojnim pitanjima od značaja za uspješan rad Radne grupe, pri čemu je, između ostalog, ukazano da je riječ o obimnom poslu i izuzetno složenom i teškom zadatku.

Sastancima Radne grupe su redovno prisustvovali predstavnici EUPM-a kao posmatrači i predstavnik Kancelarije Visokog predstavnika iz Banja Luke.

Radna grupa se na samom početku svoga rada suočila sa brojnim problemima, a posebno sa sledećim:

- pitanjem mandata;
- dokumentacionom osnovom, odnosno materijalima na osnovu kojih treba ispuniti postavljeni zadatak;
- utvrđenim kratkim rokom;
- nepotpunim i nesređenim evidencijama;
- prikupljanjem, obradom i analizom podataka (Zakon o zaštiti ličnih podataka i dr.);
- kašnjenjem sa istražnim radnjama od strane ovlaštenih subjekata;
- nedostupnošću dijela relevantne dokumentacije (Drinski korpus, CJB Zvornik i MUP RS-u sjedištu);
- nedovoljnom saradnjom pojedinih subjekata uključenih u događaje u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine;
- obimnošću materijala prikupljenog od strane Komisije za Srebrenicu i dr.

Preporukama Visokog predstavnika i Rješenjem Vlade Republike Srpske utvrđeno je da Radna grupa "...**na bazi Izvještaja i njegovih aneksa, pregleda, analizira i evidentira sve podatke o licima koja se u njemu pominju**...". U Izvještaju Komisije za Srebrenicu se ne pominju lica koja su učestovala u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine. U aneksima Komisije je, međutim, sistematizovan samo manji dio materijala koje je prikupila Komisija za Srebrenicu.

Time je bio ograničen raspoloživi materijal na osnovu koga je Radna grupa trebalo da realizuje postavljeni zadatak i znatno otežana njena aktivnost.

Imajući to u vidu, kao i činjenicu da postoji mnogo obimniji materijal Komisije za Srebrenicu, Radna grupa je stala na stanovište **da pregleda, evidentira i analizira sve podatke** o licima koja se pominju u dokumentaciji Komisije za Srebrenicu, a ne samo na osnovu Izvještaja i njegovih aneksa. S obzirom na to da je Komisija za Srebrenicu utvrdila komande, jedinice i ustanove Vojske Republike Srpske i MUP-a Republike Srpske koje su učestovale u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, pri čemu su samo neke od njih u potpunosti identifikovane, jer su prikupljeni spiskovi njihovih pripadnika, Radna grupa je, u cilju da postavljeni zadatak realizuje krajnje korektno i potpuno, pristupila obradi raspoložive, kao i **prikupljanju, evidentiranju i analiziranju** dodatne dokumentacije o poimeničnom formacijskom sastavu, odnosno pripadnicima jedinica za koje je Komisija za Srebrenicu utvrdila da su u cijelosti ili djelimično učestvovale u predmetnim događajima. U tom se cilju Radna grupa obratila subjektima involviranim u događaje u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine (Ministarstvo odbrane RS-VRS i Ministarstvo unutašnjih poslova RS), sa zahtjevom da joj dostave (u pisanoj i elektronskoj formi) podatke o pripadnicima, a po mogućnosti i učesnicima, komandi jedinica i ustanova koje su u cjelosti ili djelimično učestvovale u predmetnim događajima.

Od navedenih institucija su za pripadnike/učesnike navedenih komandi, jedinica i ustanova, zatraženi svi lični podaci (ime, ime oca, prezime, JMBG, mjesto rođenja, formacijski čin i dužnost u kritično vrijeme, radi kompletiranja njihovih identifikacionih podataka, jer se mnogi u raspoloživoj dokumentaciji pominju samo po imenu i prezimenu), kao i da li se neko od tih lica sada nalazi u radnom odnosu u Ministarstvu odbrane RS-VRS i Ministarstvu unutrašnjih poslova RS.

Radna grupa je mogla primjeniti više različitih metoda rada. S obzirom na kratak rok i činjenicu da ona nije istražni organ, Radna grupa je, uglavnom, primijenila dvije metode rada: **analizu (sadržaja) raspoložive dokumentacije i komparativni metod**.

Da bi prikupila relevantne podatke Radna grupa je utvrdila subjekte koji raspolažu saznanjima i izvorima različite provenijencije o pripadnicima/učesnicima koji su njen predmet istraživanja. S tim u vezi, Radna grupa je precizirala zahtjeve i od više subjekata, a posebno od onih koji su involvirani u događaje u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, zatražila potrebne podatke od značaja za predmet istraživanja.

Radna grupa je, u skladu sa svojim planom:

- formirala i odredila radne grupe za prikupljanje, pregled, evidenciju i analizu raspoložive dokumentacije o licima koja su njen predmet istraživanja;
- obavila više razgovora i dogovora sa odgovornim licima u Ministarstvu odbrane RS-VRS, Ministarstvu unutrašnjih poslova RS, Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine, Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, OSA-i, SIPA-i, DGS-u, Agenciji za državnu upravu RS, Trezoru RS, Ministarstvu uprave i lokalne samouprave, Ministarstvu pravde RS, Republičkim javnim pravobraniocem RS, Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine i drugim ustanovama;
- uspostavila kontakt i saradnju sa Komisijom za zaštitu ličnih podataka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. U cilju sprovođenja svih aktivnosti, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, Radna grupa je zatražila odobrenje od te komisije. Komisija za zaštitu ličnih podataka je Zaključkom odobrila način i obradu podataka, nakon čega je Radna grupa izvršila registraciju i sačinila plan bezbjednosti podataka;
- pribavila i provjerila podatke za zaposlene na opštinskom nivou vlasti RS (12 opštinskih organa uprave i sudova za prekršaje), zatim u ministarstvima, republičkim organima uprave i republičkim upravnim organizacijama RS, prema podacima Agencije za državnu upravu RS, te bezbjednosnim strukturama Bosne i Hercegovine (SIPA, OSA, DGS, Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo odbrane BiH);
- izradila program za unos i obradu prikupljenih podataka;
- u kontinuitetu je prikupljala, evidentirala, unosila i kompjuterski obrađivala, te analizirala raspoložive podatke o svim licima koja su od značaja za njen predmet istraživanja;
- formirala tri različite baze podataka: **prva** obuhvata sva lica koja se pominju u materijalima Komisije za Srebrenicu (**Spisak Radne grupe**); **druga**-pripadnike, odnosno učesnike, događaja iz reda radnika MUP-a RS (**Spisak MUP-a RS**) i **treća**-pripadnike jedinica Vojske RS i odsjeka MO koji su u cielosti ili djelimično učestovaleu događajima u i oko Srebrenice od 10.-19.

jula 1995. godine (**Spisak MO RS**);

• komparirala podatke o licima – pripadnicima/učesnicima događaja sa licima koja su zaposlena u ustanovama za sprovođenje zakona na državnom i entitetskom nivou i dr.

PRIPADNICI VRS PROSLAVLJAJU OSVAJANJE TERITORIJE.

I.
PRIPADNICI/UČESNICI U DOGAĐAJIMA U I OKO SREBRENICE OD 10.-19. JULA 1995.

a) Spisak Radna grupe

Radna grupa je, na osnovu uvida u cjelokupan materijal Komisije za Srebrenicu, **evidentirala** imena svih lica koja se u njemu pominju, kompjuterski ih obradila i tako dobila spisak od 7. 349 imena. Taj spisak nije bio potpun, jer su se na njemu, pored lica sa potpunim identifikacionim podacima, uključujući i JMBG, kao i pripadnost jedinici i učešće u događajima od 10.-19. jula 1995. godine, nalazila i imena sa nepotpunim podacima. Određena lica su evidentirana više puta; druga se pominju samo po prezimenu; a neka samo po imenu ili nadimku. Takvo stanje u izvorima usložnjavalo je postupak identifikacije.

Analizirajući evidentirane i obrađene podatke, Radna grupa je otklonila navedene propuste (isključila je 1.331 lice koje se pominje po prezimenu ili imenu ili nadimku, a zadržala lica sa imenom i prezimenom i potpunim identifikacionim podacima). Tako sačinjen spisak od **6.018** lica Radna grupa je dopunila sa prikupljenim identifikacionim podacima od MUP-a RS i Ministarstva odbrane RS (Prilog br. 4). On je proizvod istraživanja Radne grupe i obuhvata lica koja se po različitim osnovama pominju u dokumentaciji Komisije za Srebrenicu.

Na osnovu navedenog spiska Radna grupa je, po osnovu pripadnosti/učešća u predmetnim događajima, utvrdila tri kategorije lica:

• pripadnici/učesnici iz reda Vojske RS – **Spisak od 4.507** lica (Prilog br. 5);
• pripadnici/učesnici iz reda radnika MUP-a RS – **Spisak od 1.280** lica (Prilog br. 6);
• Ostali – **Spisak od 231** lice, za koja Radna grupa nije mogla utvrditi da li su pripadnici/učesnici Vojske RS ili MUP-a RS, uglavnom je riječ o civilima (Prilog br. 7).

Među 6.018 lica nalazi se najveći broj onih za koja je utvrđeno da su po različitim osnovama **učesnici** događaja u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, uključujući nalogodavce i neposredne izvršioce. Pojedina lica-učesnici događaja u izvorima se u tom svojstvu pominju više puta. Među evidentiranim licima nalazi se manji broj radnika javne i državne bezbjednosti MUP-a Srbije, ali uglavnom, vezano za primopredaju zarobljenika koji su iz Srebrenice izbjegli u Srbiju.

Analizirajući i komparirajući podatke Radne grupe o pripadnicima/učesnicima iz reda radnika MUP-a RS u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine sa podacima MUP-a RS, prikupljenim u toku rada Radne grupe, o toj kategoriji lica utvrđeno je sledeće:

• **961** lice sa spiska Radne grupe se podudara sa podacima MUP-a RS;
• **319** lica sa spiska Radne grupe se ne nalaze na spisku MUP-a RS;
• **482** lica koja se nalaze na spisku MUP-a RS ne navode se na spisku Radne grupe

b) Spisak MUP-a RS

Ministarstvo unutrašnjih poslova je u više navrata Radnoj grupi dostavljalo različiti broj i identitet pripadnika/učesnika njegovih radnika u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine. U prvoj varijanti dostavljen je spisak pripadnika jedinica MUP-a RS koji su bili angažovani u Srebrenici jula 1995. godine, a zatim na zahtjev Radne grupe, MUP RS je dopunjavao podatke sa novim imenima. Tako se broj radnika MUP-a RS, kako pripadnika, tako i učesnika, po pojedinim organizacionim jedinicama povećavao. U podacima MUP-a su dostavljena i imena sa nepotpunim identifikacionim podacima, što je usporavalo i otežavalo rad Radnoj grupi.

Analizom svih podataka (spiskova) dostavljenih od strane MUP-a RS evidentirano je ukupno **2.075** lica pripadnika/učesnika događaja u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine. Kada se sa ovog spiska izuzmu 632 lica sa područja CJB Bijeljina i CJB Doboj, za koja je utvrđeno da nisu učesnici događaja, već pripadnici, ostaje 1.443 **učesnika**, što uz 12 učesnika Resora DB-a iznosi **1.455** lica (Prilog br. 8).

Ministarstvo unutrašnjih poslova RS nije dostavilo nikakve podatke o pripadnicima dvije čete MUP-a s Jahorine, zatim o snagama kojima je komandovao Ljubomir Borovčanin (komadant združenih snaga MUP-a), te ni spisak svih pripadnika policijskih stanica CJB Zvornik (ukupno 12) koji nisu bili angažovani u PJP CJB Zvornik (broj i identitet učesnika pet četa PJP CJB Zvornik je, izuzev šeste čete, utvrđen). Na osnovu raspoložive dokumentacije, uključujući i podatke MUP-a RS, koji nisu potpuni, i ako su traženi, s obzirom na to što MUP RS nije dostavio sve podatke za pripadnike jedinica koje su učestvovale u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, jer je, po MUP-u RS, izvorna dokumentacija (spiskovi radnika i službena evidencija) u vezi sa tim izuzeta od strane pripadnika SFOR-a, Radna grupa nije mogla utvrditi ukupan broj i identitet pripadnika/učesnika navedenih jedinica. Takva je situacija i sa utvrđivanjem broja i identiteta pripadnika/učesnika Resora državne bezbjednosti u Zvorniku iz jula 1995. godine, za koje takođe nisu dostavljeni svi podaci.

Radna grupa je, na osnovu dostavljenih podataka od strane MUP-a RS, sačinila spisak od **1.455** radnika MUP-a koji su **učestvovali** u navedenim događajima.

Analizirajući i komparirajući raspoložive podatke (Radne grupe i MUP-a RS) o pripadnicima/učesnicima iz reda radnika MUP-a u događajima koji su predmet istraživanja, Radna grupa je utvrdila sledeće:

- podaci MUP-a RS i Radne grupe se **podudaraju** za **961** lice;
- na spisku MUP-a RS se ne nalazi **319** lica koja se navode na spisku Radne grupe;
- na spisku MUP-a RS nalazi se **482** lica koja se ne navode na spisku Radne grupe.

Sabiranjem podataka o licima sa spiska Radne grupe koja se ne nalaze na spisku MUP-a RS (319) i MUP-a RS koja se ne navode na spisku Radne grupe (482) sa licima iz oba izvora (Radne grupe i MUP-a RS) koja se podudaraju (961) Radna grupa je utvrdila da su **1.762** radnika MUP-a RS mogući **učesnici** u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, uključujući nalogodavce i neposredne izvršioce.

Radna grupa je na osnovu navedenih podataka zaključila da joj MUP RS nije dostavio podatke ni za 319 lica, za koja je 2004. godine te podatke dostavio Komisiji za Srebrenicu.

c) Spisak MO RS

Ministarstvo odbrane RS je, na zahtjev Radne grupe za dostavu podataka o poimeničnom formacijskom sastavu, odnosno pripadnicima jedinica i institucija MO RS za koje je Komisija za Srebrenicu utvrdila da su u cjelosti ili djelimično učestvovale u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine dostavilo spisak od **25.126** lica, s napomenom da nedostaju podaci za 5. bataljon veze, 5. inžinjerijski bataljon i jedinicu "Crvene beretke" iz Bratunca. S obzirom na to da je riječ o obimnoj dokumentaciji i velikom broju ljudstva, Radna grupa je insistirala da Ministarstvo odbrane RS utvrdi tačan broj i identitet učesnika navedenih događaja. Međutim, na to je ministarstvo odgovorilo kako nije u mogućnosti da udovolji pomenutom zahtjevu Radne grupe, tvrdeći da se na navedenom spisku pripadnika Vojske Republike Srpske nalaze i **svi učesnici događaja** u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine. Među njima se nalazi i nekoliko lica za koje je Komisija za Srebrenicu utvrdila da su sada pripadnici Vojske Srbije i Crne Gore – ranije Vojske Jugoslavije (Prilog br. 9).

Radna grupa, a posebno Prof. dr. Smail Čekić, je uporno insistirala na tezi da Ministarstvo odbrane RS iz spiska od 25.126 pripadnika utvrdi broj i identitet učesnika navedenih događaja. Međutim, MO RS se izjasnilo da nije u mogućnosti da udovolji traženom zahtjevu. I pored toga, Čekić je prihvatio činjenicu da se među 25.126 pripadnika Vojske Republike Srpste nalaze i **svi učesnici događaja** u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, uključujući nalogodavce i neposredne izvršioce.

PRIPADNICI VRS – "VUKOVI SA DRINE".

II.
ZAPOSLENA LICA.

Polazeći od zadatka Radne grupe, da osim identifikacije lica koja su angažovana u događaje u i oko Srebrenice, identifikuje ona lica koja su i dalje zaposlena u opštinskim, entitetskim ili državnim institucijama, sa posebnim osvrtom na identifikaciju lica koja su uključena u bezbjednosne strukture na svim nivoima. U tom je cilju Radna grupa koristila spisak zaposlenih od 13 institucija vlasti za sprovođenje zakona i to:

1. Ministarstvo odbrane BiH,
2. Ministarstvo bezbjednosti BiH,
3. Visoki sudski i tužilački savjet BiH,
4. SIPA,
5. OSA/OBA BiH,
6. DGS,
7. Agencija za državnu upravu RS (državni službenici),
8. Ministarstvo odbrane RS,
9. Ministarstvo unutrašnjih poslova RS,
10. Republičko javno pravobranilaštvo RS,
11. Sudska policija RS,
12. Opštine RS (12),
13. Sudovi za prekršaje (12).

Navedene institucije vlasti su, na osnovu zahtjeva i obavljenih dogovora, blagovremeno dostavile spiskove zaposlenih sa dovoljnim brojem identifikacionih podataka. Ovlašteni predstavnici SIPA-e, DGS-a, OSA-e BiH i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske su spiskove zaposlenih lično donijeli u elektronskoj formi. Utvrđivanje i identifikacija zaposlenih je izvršena u njihovom prisustvu. Zbog prirode posla koje obavljaju ovlašteni predstavnici institucija vlasti su, nakon utvrđivanja i identifikacije zaposlenih, diskete sa podacima vratile nazad.

Agencija za državnu upravu Republike Srpske je dostavila podatke za sve državne službenike zaposlene u institucijama vlasti na entitetskom nivou, za koja vodi jedinstveni registar.

Sa evidencije zaposlenih koja se vodi u Agenciji za državnu upravu RS nisu korišteni podaci o državnim službenicima MUP-a RS i MO RS, jer se već nalaze u evidencijama zaposlenih, dostavljenim od tih institucija.

Ministarstvo za lokalnu upravu i samoupravu je, po zahtjevu Radne grupe, dostavilo podatke o zaposlenim u opštinskim organima uprave za sledeće opštine: **Vlasenica, Milići, Bratunac, Zvornik, Bijeljina, Šekovići, Srebrenica, Modriča, Doboj, Lopare, Ugljevik i Vukosavlje**.

Za navedene opštine putem Ministarstva pravde dostavljeni su spiskovi zaposlenih u sudovima za prekršaje.

Na osnovu dostavljenih podataka o zaposlenim od institucija vlasti koje su dostavile podatke. Radna grupa je izvršila provjere kroz tri različite baze podataka:

- **Spisak Radne grupe** (6.018),
- **Spisak MUP-a RS** (1.455),
- **Spisak MO RS** (25.126).

Komparirajući navedene podatke, Radna grupa je utvrdila da je u institucijama vlasti RS i BiH, kod kojih je vršena provjera, zaposleno **892** lica, a koja su na različite načine uključena u događaje u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine (vidjeti Tabelu).

	SIPA	OSA OBL/ BiH	DGS	ADU RS	OPŠTINE (12)	MO BiH	SUDOVI ZA PREKRŠAJE	VS i TS BiH	RJP RS	MO RS	MB BiH	MUP RS	SUDSKA POLICIJA RS	UKUPNO
RADNA GRUPA	4	3	23	36	23	2	1	1	-	35	2	390	1	521
MUP	3	6	34	31	5	-	2	-	-	-	2	413	3	499
MO	2	-	13	90	47	1	-	-	-	77	-	107	-	337
UKUPNO LICA	9	9	70	156	75	3	3	1	-	112	4	908	4	1357
BROJ "DUPLIH" IMENA	4	3	16	76	19	1	1	-	-	17	2	326	1	465
STVARNO ZAPOSLENIH	5	6	54	80	56	2	2	1	-	95	2	582	3	892

Budući da je Radna grupa crpila podatke o zaposlenim iz različitih baza podataka, čiji je različit stepen pouzdanosti neophodno je bliže pojasniti navedenu tabelu.

Na baznom spisku Radne grupe evidentirano je 521 trenutno zaposlenih lica iz svih provjeravanih subjekata.

Na baznom spisku koje dostavilo Ministarstvo unutrašnjih poslova evidentirano je 499 trenutno zaposlenih lica iz provjeravanih subjekata.

Na baznom spisku koje je dostavilo Ministarstvo odbrane RS evidentirano je 337 trenutno zaposlenih lica iz provjeravanih subjekata.

Iz navedenog proizilazi da je ukupan broj trenutno zaposlenih lica u svim provjeravanim subjektima i u svim bazama podataka 1.357. Međutim, pojedina lica su se pojavljivala u dva ili tri bazna spiska, te je izvršeno njihovo sravnjivanje, na osnovu čega je utvrđeno da se 465 duplih pojavljuje više puta, čime je ukupan broj zaposlenih 892 lica (Prilog br. 10).

Zaključak

Pregledanje, evidentiranje i analiza svih podataka o licima koja se pominju u Izvještaju Komisije za Srebrenicu, a posebno za lica zaposlena u bezbjednosnim strukturama RS i BiH, predstavljalo je veoma kompleksan zadatak. Taj zadatak, povjeren Radnoj grupi, samo je nastavak rada Komisije za Srebrenicu, u jednom njegovom segmentu.

Raspoloživa dokumentacija Komisije za Srebrenicu i podaci (spiskovi) dostavljeni Radnoj grupi od institucija vlasti RS i BiH su različitog porijekla i kvaliteta. To je zahtjevalo izuzetne napore pri utvrđivanju identiteta lica, kako angažovanih u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, tako i zaposlenih u institucijama vlasti na opštinskom, entitetskom i državnom nivou.

Radna grupa je nastojala da utvrdi i ukupan broj pripadnika/učesnika događaja u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine. Međutim, za razliku od Vojske RS, za koju je, uglavnom, utvrđen ukupan broj njenih pripadnika, Radna grupa nije mogla u cjelosti odgovoriti na to pitanje kada je riječ o pripadnicima pojedinih organizacionih jedinica MUP-a RS.

Radna grupa, takođe, nije mogla identifikovati ni ukupan broj i identitet učesnika, uključujući i neposredne izvršioce, VRS i MUP-a RS u navedenim događajima, a time ni sve trenutno zaposlene.

Rezultati istraživanja Radne grupe nisu potpuni i konačni. Zbog obimnog materijala, složenosti posla, prirode mandata, kratkog roka i pozitivnih propisa, Radna grupa nije bila u mogućnosti da primjeni i druge istraživačke postupke, koji bi kvalitetno poboljšali vjerodostojnost rezultata istraživanja.

Radna grupa nije utvrđivala, niti je za to bila ovlaštena, način, oblike, stepene umješanosti, niti odgovornost bilo koga od lica angažovanih u događaje u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine.

Radna grupa je, u skladu sa legislativom o zaštiti podataka, prikupljala, evidentirala i analizirala podatke o licima koja se po različitim osnovama dovode u vezu sa događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, te komparirala sa trenutno zaposlenim licima u institucijama vlasti RS i BiH.

U skladu sa tim, dalje korištenje podataka iz Priloga Izvještaja Radne grupe treba da bude u istim zakonskim okvirima, odnosno u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka (Službeni glasnik BiH 32/01) i članom 8. Konvencije o zaštiti osnovnih i ljudskih prava i sloboda (u vezi sa članom II/3F Ustava BiH).

Prilozi

- Prilog br. 1, Pismo Visokog predstavnika Paddy Ashdown-a Premijeru Republike Srpske Draganu Mikereviću 16. decembra 2004. godine.

- Prilog br. 2, Drugo Pismo Visokog predstavnika Paddy Ashdown-a Premijeru Republike Srpske Draganu Mikereviću 07. januara 2005. godine.

- Prilog br. 3, Rješenje o imenovanju Radne grupe za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu, 12. januara 2005. godine.

- Prilog br. 4, Spisak Radne grupe od 6.018 lica.

- Prilog br. 5, Pripadnici/učesnici iz reda Vojske RS – Spisak od 4.507 lica koja se nalaze na spisku Radne grupe.

• Prilog br. 6, Pripadnici/učesnici iz reda radnika MUP-a RS – Spisak od 1.280 lica koja se nalaze na spisku Radne grupe.

• Prilog br. 7, Ostali – Spisak od 231 lice koje se nalazi na spisku Radne grupe.

• Prilog br. 8, Spisak MUP-a RS od 1.455 lica.*

Banja Luka, 30. mart 2005.

Radna grupa:

Jovan Spaić
.....

Milan Dupor
.....

Zoran Cvetković
.....

Mirko Matić
.....

Uroš Pena
.....

Gojko Vasić
.....

Prof. dr. Smail Čekić
.....

* Navedene Priloge, koji su sastavni dio ovog izvještaja, kao i Izvještaja od 30. septembra 2005., Radna grupa, zbog eventualnog krivičnog procesuiranja, nije objelodanila (primjedba urednika).

NAPOMENA: Potpisana originalna kopija ove poslednje stranice ***Izvještaja za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu,*** nalazi se na stranici 190 ove knjige.

DETALJ IZ POSTAVKE MEMORIJALNE UMJETNIČKE GALERIJE 11/07/95 U SARAJEVU.

REPUBLIKA SRPSKA
VLADA
Radna grupa za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja komisije za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10.- 19. jula 1995. godine

DOPUNA IZVJEŠTAJA OD 30. MARTA 2005.

Banja Luka, 30. septembar 2005.

MEJRA ĐOGAZ, 66, POZIRA S FOTOGRAFIJAMA SVOJA TRI SINA I MUŽA U SREBRENICI. SADA JE SAMA, SVE ŠTO JE PODSJEĆA NA NJEZINU PORODICU JE NEKOLIKO SAČUVANIH FOTOGRAFIJA. (Amel Emric | Credit: AP)

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE

I.
UČEŠĆE MUP-A RS

II.
UČEŠĆE VRS i MO RS

III.
ZAPOSLENA LICA – DOSIJE

Zaključci

JEDNA OD MAJKI SREBRENICE U POTREZI ZA SVOJIM SINOM. JEDINA USPOMENA NA SINA JE FOTOGRAFIJA KOJU NOSI SA SOBOM, U NADI DA ĆE GA NEKO PREPOZNATI I DATI JOJ ODREĐENE INFORMACIJE GDJE MU SE NALAZE TJELESNI OSTACI.

UVODNE NAPOMENE

Izvještaj, koji je 30. marta 2005. godine sačinila Radna grupa za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu (u daljem tekstu: Radna grupa), Vlada RS je razmatrala na sjednici, održanoj 31. marta 2005. godine, a zatim ga istog dana dostavila OHR-u i Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, gospodin Paddy Ashdown, nakon što je proučio Izvještaj Radne grupe, je 19. aprila 2005. godine uputio Pismo g. Peri Bukejloviću, Predsjedniku Vlade RS. U Pismu je, između ostalog naveo, da je, zajedno sa svojim saradnicima, razmotrio dostavljeni Izvještaj i zaključio da je ozbiljno pristupljeno izradi Izvještaja. Međutim, iako uvažava velike napore Radne grupe, ocjenio je da je Izvještaj "u svojoj sadašnjoj formi nepotpun i da je potrebno provesti dodatne aktivnosti u cilju ispunjavanja uslova definisanih decembarskom Odlukom" (Pismo Visokog predstavnika od 16. decembra 2004. godine).

Pri tome je posebno naveo da je "djelovanje Radne grupe bilo ograničeno zbog nepotpune saradnje sa MUP-om RS" i da "MUP RS nije dostavio nikakve podatke koji se odnose na određene učesnike događaja u i oko Srebrenice jula 1995. godine iz reda policije Republike Srpske". Takođe je naveo da je "slična situacija i sa MO RS. Umjesto da obezbjedi ono što je od njega zatraženo, odnosno spisak pripadnika Vojske RS koji su učestvovali u događajima u i oko Srebrenice, Ministarstva odbrane RS je dostavilo spisak sa više od 25.000 imena, tvrdeći da zatraženi spisak pripadnika Vojske RS, takođe obuhvata i sve učesnike u događajima u i oko Srebrenice u periodu od 10.-19. jula 1995. godine".

S tim u vezi, Visoki predstavnik je naglasio: "Potrebno je utvrditi razloge, ukoliko ih ima, za ovaj neadekvatan odgovor MO na zahtjev Radne grupe, i obezbijediti odgovarajuće tražene informacije".

Visoki predstavnik je, takođe, ukazao i da je zbog neučestvovanja gospodina Milana Bogdanića, u radu Radne grupe, iako je bio imenovan kao član, "rad Radne grupe bio otežan zbog toga što Vlada RS nije zamijenila gospodina Bogdanića nekim drugim članom, koji je učestvovao u radu prvobitne Komisije za Srebrenicu. S obzirom da je gospodin Bogdanić i ranije kontinuirano učestvovao u ovim aktivnostima, njegova uloga u ovoj Radnoj grupi je trebala biti od ključnog značaja, te je stoga trebao biti zamjenjen, ukoliko je bilo utvrđeno da nije aktivno učestvovao u radu Radne grupe".

Visoki predstavnik je, u želji "da se ovaj posao istinski završi", ocijenio "da je potrebno završiti određeni broj postojećih zadataka, te da se treba pristupiti realizaciji nekoliko novoutvrđenih zadataka".

Imajući u vidu navedene razloge, Visoki predstavnik je naveo kako je jasno da je potrebno "ponovo sazvati Radnu grupu sa sljedećim mandatom:

1. Da od MUP RS zatraži da do 31. maja dostavi gore navedene informacije koje ranije nisu dostavljene.
2. Da obezbjedi da se sav materijal koji je dostavljen prvobitnoj Komisiji za Srebrenicu odmah još jednom proslijedi Radnoj grupi do 31. maja.
3. Da se spisak od 892 imena proširi novim imenima koja se pojave kao rezultat dodatnih informacija, koristeći iste kriterije kao i ranije, te da se nakon toga, za svako lice sa spiska odgovori na navedena pitanja iz tačke 5.
4. Da od MO RS zatraži da objasni razloge zbog kojih nije bilo u mogućnosti da dostavi zatražen detaljan spisak lica, i da na odgovarajući način ispravi ovaj propust.
5. Da za svako lice sa spiska od preko 892 imena, odnosno spiska proširenog dodatnim imenima kako je to gore navedeno, napravi dosije u kojem trebaju biti sadržani odgovori na gore navedena pitanja". S tim u vezi, dat je i tabelarni pregled šest pitanja, sa mogućnošću kratkih odgovora sa "DA"/"NE". U izradi dosijea "prioritetnim se treba smatrati lica koja se trenutno nalaze na spisku, odnosno oni koji su imali najveću odgovornost i koja se i dalje nalaze na vodećim pozicijama", s napomenom da potrebnu pažnju treba "posvetiti onim licima koja trenutno vrše rukovodne funkcije u okviru policije Republike Srpske i SIPA-e".

Visoki predstavnik je takođe zatražio i od Vlade RS da Radnoj grupi pruži pomoć u izvršenju postavljenih zadataka, tako što će:

> "1. Zatražiti od gospodina Bogdanića da prisustvuje budućim sastancima Radne grupe ili mu naći odgovarajuću zamjenu.
> 2. Obezbjediti da Radna grupa odmah počne sa radom na realizaciji svog novog mandata.
> 3. Radnoj grupi obezbjediti odgovarajuće resurse potrebne za ispunjenje gore navedenih zadataka".

Visoki predstavnik je jasno istakao "da konačnom završetku aktivnosti ove Radne grupe pridaje veliki značaj", napominjući da je "mandat Radne grupe mandat Vlade RS, posebno Predsjednika Vlade RS".

Najzad, Visoki predstavnik je izrazio očekivanje da će "Izvještaj biti završen do 30. septembra i upućen Tužiocu BiH i Haškom tribunalu, u cilju poduzimanja daljih aktivnosti, a da će kopija biti upućena OHR-u".

Prihvatajući zahtjeve Visokog predstavnika iz ovog Pisma, Vlada RS je na 10. sjednici, održanoj 28. aprila 2005. godine, donijela Rješenje broj 02/1-020-525/05 o Izmjeni i dopuni Rješenja o imenovanju Radne grupe broj 02/1-020-11/05, od 12. januara 2005. godine.

Vlada RS je ovim Rješenjem utvrdila da je "zadatak Radne grupe da spisak lica izgrađen na bazi Izvještaja i njegovih aneksa, koristeći se istim kriterijima, dopuni sa podacima, sa novim licima, kao rezultat dodatnih informacija dobijenih od MUP-a i MO RS, s tim da se, u izradi Izvještaja, prioritetnim smatraju lica koja se trenutno nalaze na spisku, a i dalje se nalaze na vodećim pozicijama, a naročito lica koja obavljaju više rukovodne funkcije u okviru policije Republike Srpske i SIPA-e".

Vlada RS je obezbjedila potrebna finansijska sredstva iz Budžeta RS za rad Radne grupe, sa prioritetom kod isplate u odnosu na ostale korisnike budžetskih sredstava. I Vlada RS je kraj septembra 2005. godine odredila za izvršenje ovog zadatka Radnoj grupi.

• •

Radna grupa je svoju prvu sjednicu održala 04. maja 2005. godine. Ovoj sjednici prisustvovali su, pored svih članova Radne grupe i gospodin Pero Bukejlović, Predsjednik Vlade RS i gosp. Milovan Stanković, ministar Ministarstva odbrane i gosp. Darko Matijašević, ministar Ministarstva unutrašnjih poslova, sa svojim saradnicima.

Na sjednici je ukazano na značaj rada Radne grupe i neophodnost da svoj zadatak uspješno završi u predviđenom roku, pa čak i prije toga, naravno ako to bude moguće. Takođe, zatraženo je od MO i MUP-a RS da u potpunosti sarađuje sa Radnom grupom i da ulože maksimalne napore kako bi došli do svih podataka na koje je ukazao Visoki predstavnik u svom Pismu od 19. aprila 2005. godine, te da ih blagovremeno dostavi Radnoj grupi.

Od tog dana Radna grupa je bila u kontinuiranom radu. Primjenjujući istu metodologiju rada, kao i prilikom izrade Izvještaja od 30. marta 2005. godine, Radna grupa je u toku svog rada posebno:

- obavila više razgovora sa ministrima Ministarstva odbrane i Ministarstva unutrašnjih poslova i drugim odgovornim licima iz ovih ministarstava, koja su bila određena na prikupljanju podataka i saradnju sa Radnom grupom;
- redovno podržavala MO i MUP RS u njihovim nastojanjima da od međunarodnih institucija – Međunarodnog krivičnog suda u Hagu i Komande NATO-a za BiH dobiju dokumentaciju, koja im je svojevremeno oduzeta, kako bi uvidom u nju došli do traženih podataka;
- obratila se pismom i Visokom predstavniku za BiH tražeći od njega da se lično angažuje kod naprijed navedenih međunarodnih institucija, kao i kod vlasti Republike Srbije, za ustupanje tražene dokumentacije;
- redovno evidentirala, analizirala i komparirala podatke koje su joj dostavljali MO i MUP RS;
- pribavljene podatke uredno pohranjivala u bazu podataka, kompjuterski obrađivala i tako ažurirala, već ranije stvorenu jedinstvenu bazu podataka sa svim evidentiranim licima;

• ponovo pribavila podatke o zaposlenim licima od SIPA-e, OPSA-e, DGS-a, radi izvršenja zadatka iz tačke 3., odnosno 5. Pisma Visokog predstavnika za BiH od 19. aprila 2005. godine, odnosno Rješenja Vlade RS broj 02/1-020-525/05 od 28. aprila 2005. godine;
• na osnovu uspostavljene baze podataka izvršila u njoj selekciju lica na različite spiskove.

Radna grupa, definišući pojam "**učesnici događaja u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine**", smatra da je riječ o svim licima, vojnicima, policajcima i civilima, koji su na bilo koji način, po službenoj dužnosti ili dobrovoljno, u sastavu jedinica ili pojedinačno, upletena u događaje u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine.

Nakon što je razmotrio Informaciju o aktivnostima Radne grupe od 01. juna 2005. godine, Visoki predstavnik je 06. juna 2005. godine uputio pisma ministrima MUP-a RS i MO RS, podsjetio ih na zadatke oba ministarstva iz Pisma od 19. aprila 2005. godine i odredio rokove njihove realizacije.

Visoki predstavnik je, "zbog nepopustljivosti MO, odnosno izbjegavanja da blagovremeno i na organizovan način poduzme odgovarajuće mjere kako bi se završili zadaci" koje je naznačeno u Pismu od 06. juna 2005. godine, odlučio da interveniše, "kako bi pomogao Radnoj grupi za Srebrenicu da svoj posao okonča brzo i ekspedativno". U tom je cilju 25. jula 2005. godine Jovanu Spaiću, presjedavajućem Radne grupe, uputio Pismo tražeći "da se formira Istražna podgrupa u okviru Radne grupe za Srebrenicu". U Pismu su dati "opis dužnosti i zadatak Istražne podgrupe Radne grupe za Srebrenicu", utvrđen broj članova i predsjedavajući, te hitno zatraženo njeno formiranje, tako da:

"a) Za Visokog predstavnika i Radnu grupu za Srebrenicu izrađuje nezavisnu procjenu metodologije koju trenutno koristi MO RS u pretraživanju vlastitih arhiva, kako bi se pronašli podaci koje je tražila Radna grupa;
b) omogućava provjeru informacija u ime Radne grupe, odnosno neometano pretražuje arhive MO u potrazi za informacijama koje se smatraju korisnim za rad Radne grupe".

Istražnu podgrupu "sačinjavaju četiri člana i to:

a) Profesor Smail Čekić, presjedavajući Istražne podgrupe;

b) Jedan član Radne grupe za Srebrenicu kojeg imenuje presjedavajući Radne grupe;
c) Dva asistenta za istraživanje, od kojih jednog bira Prof. Čekić dok drugog imenuje Radna grupa. Ni jedan asistent ne može biti trenutni član Radne grupe".

Visoki predstavnik je naložio da Istražna podgrupa počne "sa radom odmah, bez obzira na to koliko je članova trenutno imenovano u njenom sastavu..., da joj se odobrava neometan pristup svim arhivima MO RS i Vojske RS (koje se odnose na događaje u i oko Srebrenice u julu 1995. godine)", i to "na teritoriji cijele RS, u svim objektima u kojima se čuvaju pomenute arhive".

Članovi Istražne podgrupe, "kako bi detaljno proučili metodologiju i rezultate rada Ministarstva odbrane", "također imaju ovlaštenje da obave razgovore sa uposlenicima Ministarstva odbrane zaduženim da rade na pretraživanju arhiva".

Obavezao je Vladu RS da "sve putne troškove, te nepredviđene troškove članova Istražne podgrupe, napravljene u vezi sa ovim zadatkom, izmiri iz sredstava Vlade RS", a Istražnu podgrupu da "podnosi Radnoj grupi Izvještaj o svojim aktivnostima svake dvije sedmice, a kopiju svakog dvosedmičnog Izvještaja OHR-u".

Radna grupa je, u skladu sa navedenim zahtjevima Visokog predstavnika, 27. jula 2005. godine na redovnom sastanku formirala Istražnu podgrupu, opredjeljujući joj mandat iz Pisma Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu od 25. jula 2005. godine.

Istražna podgrupa je 16. avgusta 2005. godine sačinila Izvještaj, u kome je, na 26. strana teksta, 2 poglavlja i više podnaslova, uključujući i zaključke izvršila analizu i procjenu metodologije i rezultata Ministarstva odbrane RS u vezi sa utvrđivanjem broja i identiteta učesnika VRS u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine. Podgrupa je zaključila da se metodologija i rezultati rada MO RS u cjelini posmatrano ne mogu prihvatiti i dala primjedbe i sugestije kako da se to ispravi.

O tom je Izvještaju na Radnoj grupi 29. avgusta 2005. godine obavljena rasprava, kojoj su prisustovali i predstavnici GŠ VRS, i preporučeno VRS i MO RS da prihvati primjedbe i sugestije Istražne podgrupe, kako bi zadatak Visokog predstavnika bio adekvatno izvršen.

Sastancima Radne grupe redovno su prisustovali predstavnici OHR-a i EYPM-a, kao i tokom rada Radne grupe u prvom mandatu.

I.
UČEŠĆE MUP-A RS

Radna grupa je, u cilju da utvrdi broj i identitet učesnika događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine iz reda MUP-a RS, posljednjih nekoliko mjeseci došla do novih podataka, koji predstavljaju izvore prvoga reda, iz jula 1995. godine. To su: obračuni plata i isplatne liste policijskih stanica za juli 1995; jedinični kartoni pripadnika; redne liste (Knjiga – raspored službe) za juli 1995; spiskovi PJP CJB Zvornik i dr.

Poređenjem podataka iz tih izvora sa ranije prikupljenim podacima, posebno Komisije za Srebrenicu, Radna grupa je, u saradnji sa MUP-om RS, sačinila spisak (broj i identitet) od 1.988 lica – pripadnika MUP-a RS (aktivni i rezervni sastav) koji su učestovali u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine (Prilog br. 1). Navedeni broj je, zbog tačnog ažuriranja i dostave novih podataka, povećan u odnosu na rezultate istraživanja Radne grupe od 30. marta 2005. godine. Napominjemo da spisak učesnika (1.988) nije konačan, imajući u vidu činjenicu da je veoma obimna relevantna dokumentacija (ICTY) trenutno u fazi obrade i analize.

Navedenim spiskom su obuhvaćena lica koja su se nalazila u: rukovodnoj strukturi MUP-a RS; rukovodnoj strukturi CJB Bijeljina, sa načelnicima i komandirima PS iz kojih su upućeni pripadnici MUP-a u PJP; aktivnom i rezervnom sastavu CJB Zvornik sa PS na njegovom području; sastavu 2., 4. i 5. odreda Brigade specijalne policije, te Komandi Brigade specijalne policije, Komandi Centra za obuku na Jahorini i Crepoljskom, SSP za ATD, Centra za obuku na Jahorini; sastavu PJP Doboj, PJP Bijeljina i PJP Pale; sastavu PJP CJB Zvornik (lica koja nisu obuhvaćena platnim listama za juli 1995. godine, a pominju se u jednoj od šest četa), Resoru državne bezbjednosti (RDB) Zvornik i manji broj imena pripadnika MUP-a Srbije "Škorpioni" ("Škorpije").

Spiskom su obuhvaćena i lica koja su lično odgovorna za konkretne događaje u i oko Srebrenice, uključujući i naredbodavce i neposredne izvršioce, ali se Radna grupa nije bavila načinom i stepenom učešća navedenih lica u događajima, jer joj to nije ni bio mandat, niti je po bilo kom osnovu vršila njihovu eliminaciju sa spiska, s obzirom na specifičnosti policijskog posla, te činjenicu da su naredbama bile obuhvaćene kompletne policijske stanice CJB Zvornik i odredi Brigade specijalne policije MUP-a RS.

Radna grupa je, u skladu sa zahtjevima Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu od 19. aprila i 6. juna 2005. godine, realizovala sljedeće zadatke:

1. ***utvrdila je broj i identitet pripadnika/učesnika 6 čete PJP CJB Zvornik***. U realizaciji ovog zadatka, Radna grupa je, na osnovu, dokumenata MKS-a, utvrdila broj i identitet pripadnika / učesnika te jedinice, a koji su obuhvaćeni spiskovima pripadnika CJB Zvornik;

2. ***spisak od 319 lica – policajaca*** objašnjava se na sljedeći način. Riječ je, uglavnom, o pripadnicima tri odreda specijalne policije RS (2., 4. i 5. SOP) i Komande Brigade specijalne policije. MUP RS će Radnoj grupi (do 30. marta 2005. godine) dostaviti spisak učesnika u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine iz sastava tih odreda. Radna grupa je, u skladu sa svojim mandatom, sve pripadnike tih odreda tretirala kao učesnike predmetnih događaja, jer je zauzela stav da ne eliminiše sa spiskova bilo koje lice koje se pominje u dokumentima Komisije za Srebrenicu. Spisak učesnika u predmetnim događajima koga je 12. septembra 2005. godine Radnoj grupi dostavio MUP RS obuhvata i navedena lica (319);

3. ***pripadnici/učesnici 12 policijskih stanica CJB Zvornik***. Radna grupa je od MUP-a RS u više navrata dobijala podatke iz izvora različite provenijencije (platne liste, jedinični kartoni, spiskovi i dr.) o pripadnicima/učesnicima svih policijskih stanica koje su organizacijsko-formacijski bile u sastavu CJB Zvornik. Ti su podaci analizirani, komparirani sa rezultatima istraživanja Radne grupe o pripadnicima/učesnicima MUP-a RS u događajima u i oko Srebrenice od 30. marta 2005. godine, zatim obrađeni, nakon čega je sačinjen spisak od 778 pripadnika CJB Zvornik, koji su učestvovali u predmetnim događajima. Taj spisak, prema raspoloživim podacima, obuhvata, uglavnom, kompletne sastave policijskih stanica CJB Zvornik i sve pripadnike šest četa PJP CJB Zvornik, koji nisu obuhvaćeni plastnim listama;

4. ***dvije čete MUP-a RS s Jahorine***. MUP RS je Radnoj grupi dostavljao podatke o pripadnicima specijalne policije na Jahorini. Na osnovu tih podataka Radna grupa nije mogla realizovati ovu obavezu. Komanda NATO – a u Sarajevu je 19. avgusta 2005. godine dostavila podatke za 100 pripadnika

MUP-a RS s Jahorine (Centar za obuku osoblja MUP-a RS). Imajući u vidu podatke MUP-a RS i Komande NATO-a u Sarajevu o pripadnicima/ učesnicima specijalne policije na Jahorini, može se zaključiti da se radi o navedenim četama, koje su, u saradnji sa drugim jedinicama MUP-a RS i Srbije, učestvovale u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine, a posebno u "pretresu terena". Na taj je način Radna grupa je riješila i pitanje utvrđivanja broja i identiteta pripadnika / učesnika dvije čete MUP-a RS s Jahorine. Međutim, to nije pouzdano utvrđeno, jer se izvorna dokumentacija nalazi u Komandi NATO-a u Sarajevu, od koje je dobijen spisak od 100 lica, uz napomenu da će ostalu dokumentaciju dostaviti Kancelariji Haškog tribunala u Sarajevu.

Radna grupa, nije došla do relevantne dokumentacije na osnovu koje bi utvrdila broj i identitet pripadnika ***mješovite čete združenih snaga MUP-a RSK, Srbije i Republike Srpske***, koja je na osnovu naredbe ministra unutrašnjih poslova bila, sa drugim jedinicama, pod komandom Ljubomira Borovčanina i učestvovala u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine. Na osnovu raspoložive dokumentacije nije se moglo utvrditi da li su u sastavu ove čete bile **jedinice MUP-a Srbije** – "**Škorpioni**" ("**Škorpija**") pod komandom Slobodana Medića i **jedinica MUP – a Srbije** pod komandom Vasilija Mijovića, koje se ne spominju u naredbama, ali se njihova upletenost u događaje u i oko Srebrenice može utvrditi iz druge relevantne dokumentacije.

Radna grupa je, u cilju realizacije ovog zadatka, od MUP-a RS (usmeno i u pisanoj formi) u više navrata tražila relevantnu dokumentaciju. Međutim, MUP RS tražene podatke nije dostavio Radnoj grupi, jer mu isti nisu u cjelosti ustupljeni od MUP-a Republike Srbije, iako su traženi više puta, a službene evidencije o tome nisu vođene u MUP-u RS. Od MUP-a Srbije dostavljena su imena 15 pripadnika jedinica "Škorpioni", kao i podatak da su jedinicu pod komandom Vasilija Mijovića sačinjavali pripadnici Resora državne bezbjednosti MUP-a Srbije, te da bližih podataka o tome ne posjeduju. Treba napomenuti da je Resor državne bezbjednosti MUP-a Srbije u međuvremenu izdvojen iz MUP-a u samostalnu agenciju BIA od koje do sada nisu primljene nikakve informacije u vezi sa tim, iako su u više navrata tražene. Iz raspoložive dokumentacije je utvrđeno da su neki pripadnici MUP-a RS samovoljno prešli u sastav jedinice MUP-a Srbije pod komandom Vasilija Mijovića.

Postoje indicije da su u navedenim događajima učestvovali i pripadnici policijskih stanica Han Pijesak, Sokolac, Rogatica i Višegrad. Međutim, Radna grupa, na osnovu raspoloživih podataka, to nije moglo pouzdano utvrditi, niti blagovremeno zatražiti od MUP-a RS dostavljanje podataka.

PRIPADNICI MUP-a RS-a NA RATIŠTU.

II.
UČEŠĆE MO I VRS

Utvrđivanje broja i identiteta pripadnika VRS i Ministarstva odbrane, koji su učestvovali u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine, je izuzetno složen i težak zadatak. U realizaciji te, od Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu utvrđene obaveze, postojale su brojne poteškoće (objektivne i subjektivne prirode), koje su uticale da su aktivnosti oko izrade Spiska pripadnika VRS koji su učestvovali u predmetnim događajima sporo napredovale. Tome je, svakako, značajno doprinio nedostatak relevantne arhivske i registraturne građe VRS i Ministarstva odbrane RS.

Osnovni, suštinski izvor su predstavljali materijali Komisije za Srebrenicu. Na osnovu te dokumentacije, Radna grupa je, uglavnom, utvrdila komande, jedinice i ustanove VRS i Ministarstva odbrane RS koje su u cjelosti ili djelimično učestvovale u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine, kao i broj lica koja se po bilo kom osnovu pojavljuju kao pripadnici/učesnici navedenih događaja (4.507).

Izvori za utvrđivanje broja i identiteta učesnika VRS i Ministarstva odbrane RS u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine bili su: materijali Komisije za Srebrenicu, spiskovi Ministarstva odbrane RS i najnovija dokumentacija Drinskog korpusa, dobijena od ICTY-a. Na osnovu ove cjelokupne dokumentacione građe, Radna grupa je došla do novih saznanja, kako o broju jedinica, tako i do broja pripadnika onih jedinica za koje Ministarstvo odbrane RS nije raspolagalo Knjigom vojnih obveznika – VOB-8, a što joj je pomoglo da za određene jedinice utvrdi i broj njihovih učesnika u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine.

Ministarstvo odbrane je, u skladu sa zahtjevima Visokog predstavnika od 19. aprila, 6. juna i 25. jula 2005. godine, a radeći u kontinuitetu sa Generalštabom VRS, u više navrata Radnoj grupi dostavljalo različite podatke o brojnom stanju jedinica VRS i njihovim pripadnicima i učesnicima u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine. Radna grupa je o tome vodila brojne i duge rasprave, sa i bez prisustva predstavnika Ministarstva odbrane RS i Generalštaba VRS. Pri tome je ukazivano na propuste, iznošene razne primjedbe i sdugestije, posebno uključujući one koje je dala Istražna podgrupa u svom Izvještaju od 16. avgusta 2005.

godine (taj izvještaj je blagovremeno ukazao na nedostatke metodologije i rezultat rada Ministarstva odbrane RS na izvršenju zadatka, dobijenog od Visokog predstavnika). Pored toga, Radna grupa je održala i nekoliko sastanaka sa predstavnicima Generalštaba VRS, sučeljavajući dokaze pro et contra, nakon čega je Ministarstvo odbrane RS prihvatilo primjedbe i sugestije i sačinilo određene korekcije u odnosu na prethodne izvještaje.

Radna grupa je, u cilju realizacije postavljenog zadatka, a polazeći od definisanog pojma lica koja su upletena u događaje u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995., usvojila kriterije, odnosno metodološki pristup za izradu Spiska pripadnika Vojske Republike Srpske koji su učestvovali u navedenim događajima. U skladu sa tim, Radna grupa je za izradu pomenutog spiska usvojila sljedeće kriterije:

1. **pripadnic**i jedinica Drinskog korpusa koje su učestovale u događajima u i oko Srebrenice u julu 1995, a čiji je rejon razmještaja ili zona odgovornosti na prostoru koji je predmet istraživanja, su u cjelosti **učesnici događaja**. Tako je, na primjer, pet brigada (**Zvornička, Bratunačka, Milićka, Vlasenička i Birčanska**), pored držanja linije fronta prema 2. korpusu Armije Republike Bosne i Hercegovine, angažovano (brojnim naređenjima) u "otkrivanju, blokiranju, razoružavanju i zarobljavanju" Bošnjaka, kao i "njihovom sprečavanju prelaska na muslimansku teritoriju", što u suštini i predstavlja predmetne događaje i njihove učesnike;

2. po istom kriterijumu u događajima su u cjelosti učestvovale **komande Glavnog štaba VRS i Drinskog korpus**a, zatim sljedeće **jedinice Drinskog korpusa**: 5. map, 5. bataljon vojne policije, 5. inž. bataljon, 5. bataljonm veze i 5. sanitetska četa;

3. pripadnici jedinica Drinskog korpusa, čiji je rejon razmještaja ili zona odgovornosti van područja predmetnog događaja (**2. romanijska motorizovana brigada, 1. podrinjska laka pješadijska brigada, 3. bataljon vojne policije Istočnobosanskog korpusa, kao i 65. zaštitni puk i četa 16. mtbr 1. Krajiškog korpusa**) samo su dijelom učesnici događaja;

4. pripadnici jedinica GŠVRS čiji je rejon razmještaja van područja predmetnog događaja (**67. puk veze i 10. diverzanski odred**) su u cjelosti učestvovali u predmetnim događajima u cijelosti;

5. u predmetnim događajima su, također, angažovane i sljedeće jedinice ili elementi: **jedinice radne obaveze, jedinice civilne zaštite, ljudstvo Ministarstva odbrane – sekretarijati i opštinska odjeljenja, zatim, mobilisano ljudstvo i sredstva iz radnih organizacija – vozači kamiona i autobusa.**

Na osnovu navedenih kriterija, koje je prihvatilo i Ministarstvo odbrane RS, Radna grupa je, analizirajući i komparirajući brojne podatke iz izvora različite provenijencije (materijali Komisije za Srebrenicu, spiskovi Ministarstva odbrane RS, relevantna dokumentacija ICTY-a i dr.) sačinila Spisak pripadnika Vojske Republike Srpske i Ministarstva odbrane Republike Srpske koji su **učestvovali** u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine (Pregled brojnog stanja komandi, jedinica i ustanova VRS i MO RS u događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine – Prilog br. 2). S tim u vezi, utvrđeno je sljedeće:

- broj i naziv komandi, jedinica i ustanova VRS i Ministarstva odbrane RS koje su u cjelosti ili djelimično učestvovale u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995;
- brojno stanje jedinica VRS koje su u cjelosti ili djelimično učestvovale u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995, odnosno **broj i identitet njihovih pripadnika – 22.952** (Prilog br. 3). U ovaj broj su uključeni naredbodavci i neposredni izvršioci, kao i strani državljani, uključujući i one koji su dobrovoljno pristupili VRS, i lica za koja je na osnovu materijala Komisije za Srebrenicu, podataka MO RS i najnovije dokumentacije Drinskog korpusa, dobijene od ICTY-a, utvrđeno da su sada pripadnici Vojske Srbije i Crne Gore, a ranije Vojske Jugoslavije;
- broj i identitet zaposlenih pripadnika Ministarstva odbrane RS, uključujući sekretarijate i odsjeke – **55**;
- broj i dentitet pripadnika jedinica civilne zaštite – **209**;
- broj i identitet angažovanih vozača – **34**.

Analizirajući i komparirajući navedene podatke, Radna grupa je utvrdila **broj i identitet pripadnika komandi, jedinica i ustanova VRS i Ministarstva odbrane RS** u navedenim događajima, čiji broj iznosi **22.952 lica, kao i 209 civilne zaštite i 34 angažovana vozača**.

Radna grupa za značajan broj lica, zbog istovjetnih podataka koji se odnose na njihov identitet (isto prezime, ime oca i lično ime, a sa različitim datumima rođenja), nije uspjela utvrditi tačan broj i identitet svih takvih lica (Prilog br. 4). Sva takva lica su predmet dalje analize od strane nadležnih organa.

Analizom spiskova pripadnika MO i VRS iz februara 2005. godine utvrđeno je da se na njima neosnovano nalazi određeni broj lica, a što je bilo posljedica tehničkih i elektronskih grešaka pri unosu i obradi podataka, kao i lica sa istim ličnim identitetom i istim, sličnim ili nepotpunim jedinstvenim matičnim brojem (Prilog br. 5).

Radna grupa i MO RS su detaljnom provjerom utvrdili da su se i pripadnici jedinica (33. IDO i manevarske brigade Drinskog korpusa) takođe, neosnovano nalazili na navedenom spisku pripadnika VRS iz februara 2005. godine.

- Radna grupa je tako utvrdila da je u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. **učestvovalo: 17. 342 lica, od čega**:
  - **17.287 iz VRS**;
  - **55 radnika Ministarstva odbrane RS**;
  - **209 pripadnika civilne zaštite** i
  - **34 angažovana vozača.**

Radna grupa je za 17.074 lica utvrdila potpuni identitet učesnika predmetnih događaja (Prilog br. 6). Međutim, za 268 lica, usljed nedostatka relevantnih izvora, nije utvrđen identitet.

Radna grupa, usljed nedostatka relevantne dokumentacije, nije mogla pouzdano utvrditi da je u događajima učestvovalo 5.610 lice. Broj i identitet svih tih lica se nalazi na jedinstvenom spisku pripadnika VRS i MO RS.

Radna grupa za 22 pripadnika Komande GŠ VRS (Prilog br. 7) nije mogla pouzdano utvrditi da su učesnici događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula, 1995. godine, jer se u raspoloživoj relevantnoj dokumentaciji njihova imena ne pominju. Međutim, imajući u vidu mjesto i ulogu Komande GŠ VRS u navedenim događajima, kao i činjenicu da su 22 lica iz te jedinice dostavili određene dokaze o tome da, po njima, nisu učesnici događaja, Radna grupa broj i identitet tih lica stavlja na poseban spisak, tretirajući ih kao eventualno upletena lica u događajima, odnosno kao **moguće učesnike**. S tim u vezi, Radna grupa je zaključila da nadležno tužilaštvo prioritetno

izvrši provjeru vjerodostojnosti priloženih dokaza, te da na taj način navedena lica eliminiše ili uključi u spisak učesnika u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine.

IZA RUSKOG KONTINGENTA (GORE), GRČKI DOBROVOLJCI SU BILI JEDNA OD NAJVEĆIH STRANIH GRUPACIJA KOJE SU SE PRIDRUŽILE VRS (DOLJE).

III.
DOSIJE ZAPOSLENIH LICA

Radna grupa je, u skladu sa zahtjevom Visokog predstavnika za BiH, od 19. aprila 2005. godine, u obavezi da na osnovu utvrđene liste učesnika događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine sačini dosije za svako zaposleno lice, u kojem trebaju biti sadržani odgovori na pitanja navedena u pomenutom zahtjevu.

Od Radne grupe je zatraženo da, prilikom izrade dosijea, prioritetnim smatra ona lica koja su imala najveću odgovornost i koja se i dalje nalaze na vodećim pozicijama u organima vlasti BiH, entiteta i opština.

Polazeći od naprijed navedenog, Radna grupa je, komparirajući podatke o broju učesnika događaja u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine, do kojih je došla iz materijala kojeg je koristila u svom radu, sa licima zaposlenim u institucijama vlasti BiH, RS i opština, istom metodologijom koju je primjenjivala i prilikom izrade Izvještaja, utvrdila broj trenutno zaposlenih lica u tim organima (Prilog br. 8. – Dosije).

Za sve one učesnike događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine, uključujući i moguće učesnike, koji nisu obuhvaćeni spiskom sa 30. septembrom 2005. godine provjera njihove radne angažovanosti u bezbjednosnim strukturama Bosne i Hercegovine, entiteta i opština izvršiće se u roku od 10 dana od dana potpisivanja Izvještaja.

Zaključci

Pregledanje, evidentiranje i analiziranje svih podataka o licima koja se pominju u Izvještaju Komisije za Srebrenicu, a posebno za lica zaposlena u bezbjednosnim strukturama RS i BiH, predstavljao je veoma kompleksan zadatak. Taj zadatak, povjeren Radnoj grupe, samo je nastavak rada Komisije za Srebrenicu, u jednom njegovom segmentu.

Raspoloživa dokumentacija Komisije za Srebrenicu i podaci (spiskovi) dostavljeni Radnoj grupi od institucija vlasti RS i BiH su različitog porijekla i kvaliteta. To je zahtjevalo izuzetne napore pri utvrđivanju identiteta lica, kako angažovanih u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine, tako i zaposlenih u institucijama vlasti na opštinskom, entitetskom i državnom nivou. Rezultati istraživanja su kvalitativno poboljšani podacima iz materijala ICTY-a.

Radna grupa je nastojala da utvrdi ukupan broj pripadnika/učesnika događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine. Koristeći do sada raspoložive izvore, Radna grupa je sačinila spisak učesnika MO, VRS, MUP-a RS i ostalih.

Spiskovi učesnika, zbog nedostupnosti cjelokupne dokumentacije iz ICTY-a, koja još uvijek nije obrađena, **nisu konačni**, što potvrđuje i činjenica da se uvidom u nedavno obrađenu dokumentaciju došlo do novih podataka, s tim da će se uslovi za njihovo kompletiranje stvoriti tek nakon cjelovite analize i elektronske obrade. Stoga Radna grupa iz objektivnih okolnosti nije mogla identifikovati ukupan broj i identitet učesnika MO, VRS, MUP-a RS i ostalih u navedenim događajima, uključujući i neposredne izvršioce, a time ni sve trenutno zaposlene.

Rezultati istraživanja Radne grupe nisu potpuni ni konačni. Zbog obimnog materijala, složenosti posla, prirode mandata, kratkog roka i pozitivnih propisa Radna grupa nije bila u mogućnosti da primjeni i istraživačke postupke, kako bi kvalitetno poboljšali vjerodostojnost rezultata istraživanja.

Radna grupa nije utvrđivala, niti je za to bila ovlaštena, način, oblike, stepene umješanosti, niti odgovornosti bilo koga od lica angažovanih u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine.

Radna grupa je, u skladu sa legislativom o zaštiti podataka, prikupljala, evidentirala i analizirala podatke o licima koja su po različitim osnovama upletena u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine, te komparirala sa trenutno zaposlenim licima u institucijama vlasti RS i BiH.

Radna grupa i ovom prilikom upozorava da u skladu sa tim, dalje korištenje podataka iz Priloga Izvještaja Radne grupe treba da bude u istim zakonskim okvirima, odnosno u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka (Službeni glasnik BiH 32/01) i članom 8. Konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda (u vezi sa članom II/3F Ustava BiH).

Banja Luka, 30.09. 2005. godine

Radna grupa:

Jovan Spaić
.....

Milan Dupor
.....

Zoran Cvetković
.....

Mirko Matić
.....

Uroš Pena
.....

Gojko Vasić
.....

Prof. dr. Smail Čekić
.....

Aleksandar Radeta
.....

NAPOMENA: Potpisana originalna kopija ove poslednje stranice ***Dopune izvještaja od 30. marta 2005. godine,*** nalazi se na stranici 191 ove knjige.

PREGLED

brojnog stanja komandi, jedinica i ustanova VRS i MORS u događajima u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. godine

Redni broj	Komande, jedinice i ustanove	Brojno stanje komandi, jedinice i ustanova			Učesnici		
		Vob-8	bez Vob-8	UKUPNO	UKUPNO	Indentifikovani učesnici	Nepoznat identitet
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Komanda GŠ VRS	130	0	130	108	108	
2.	10. diverzanski odred	74	0	74	74	74	
3.	65. zaštitni puk	1328	0	1328	471	471	
4.	Komanda DK sa PŠJ	96	0	96	90	90	
5.	Birčanska brigada	3035	0	3035	2927	2927	
6.	Zvornička brigada	6008	0	6008	5715	5715	
7.	Bratunačka brigada	2314	0	2314	2087	2087	
8.	Milička brigada	1561	0	1561	1515	1515	
9.	Vlasenička brigada	1005	0	1005	989	989	
10.	Višegradska brigada	1171	0	1171	31	11	20
11.	2. romanijska brigada	2811	0	2811	180	55	125
12.	Sam. skelanski bataljon	391	0	391	388	388	
13.	Četa 16. mtbr	127	0	127	123	123	
14.	5. map	224	0	224	218	218	
15.	5. bataljon veze	0	49	49	47	47	
16.	Vojna policija IBK	291	0	291	48	14	34
17.	Vojna policija DK	0	55	55	54	14	40
18.	5. injžinjerijski bataljon	0	134	134	129	95	34
19.	67. puk veze	349	0	349	349	349	
20.	Sanitetska četa DK	0	83	83	83	68	15
21.	MO RS	55		55	55	55	
22.	Ostali	0	1661	1661	1661	1661	
23.	**SVEGA**	**20970**	**1982**	**22952**	**17342**	**17074**	**268**

PISMO JAKOBA MÖLLERA, PREDSJEDNIKA KOMISIJE ZA LJUDSKA PRAVA PRI USTAVNOM SUDU BOSNE I HERCEGOVINE, PREMIJERU DRAGANU MIKEREVIĆU, 7. novembar 2004.

HUMAN RIGHTS COMMISSION
WITHIN THE CONSTITUTIONAL COURT
OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

KOMISIJA ZA LJUDSKA PRAVA
PRI USTAVNOM SUDU
BOSNE I HERCEGOVINE

Njegova Ekselencija Premijer Dragan Mikerević

Dragi premijeru,

Komisija za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine ("Komisija") primila je i pregledala Izvještaj Komisije za istragu događaja u i oko Srebrenice između 10. i 19. jula 1995. ("Komisija za Srebrenicu", uspostavljena odlukom Vlade Republike srpske 15. decembra 2003.) pod nazivom "Događaji u i oko Srebrenice između 10. i 19. jula 1995." i dodaci i "Dodatak Izvještaju od 11. juna 2004. o događajima u i oko Srebrenice između 10. i 19. jula 1995." i dodaci, (oba dokumenta se dalje spominju kao "Izvještaj o Srebrenici". Komisija je također primila Zaključke Vlade Republike srpske usvojene tokom specijalne sjednice 28. oktobra 2004. Iako to nije njena uobičajena praksa, Komisija je smatrala neophodnim u ovom izuzetnom slučaju da odgovori u pisanoj formi i tako učini napor u pravcu implementacije odredbi Povelje o ljudskim pravima u slučaju br. CH/01/8365, Ferida Selimović i ostali protiv Republike Srpske. Kao preliminarno pitanje, Komisija navodi da ovi komentari ni u kom slučaju, ne štete daljim tužbama koje kandidati mogu podnijeti, ili kompetenciji Komisije ili njenom instituciji nasljedniku da omogući daljnju pomoć.

Komisija pozdravlja Zaključke Vlade Republike Srpske, pogotovo naglašava važnost prihvatanja Izvještaja o Srebrenici od strane Vlade RS u cijelosti. Izvještaj o Srebrenici omogućava detalje o planiranoj i namjernoj likvidaciji hiljada Bošnjaka od strane Vojske Republike Srpske. Najvažnije je, da je Vlada Republike srpske ponudila iskreno izvinjenje preživjelima Srebrenice za tragediju koju su doživjeli. Komisija je primjetila da poruka u

Zaključcima signalizira dramatičan zaokret u odnosu na prijašnje javne izjave po pitanju događaja u Srebrenici, i pozdravlja priznanje odgovornosti Republike srpske za masakr između sedam i osam hiljada Bošnjaka. Komisija se iskreno nada da će ovo izvinjenje biti preneseno značajnim i javnim manirom svim preživjelim Srebreničanima i Bošnjačkoj zajednici u cjelini.

Komisija prepoznaje da je Komisija za Srebrenicu imala težak zadatak i manjak saradnje od relevantnih vlasti Republike Srpske. Uprkos ovim preprekama, Komisija za Srebrenicu je proizvela, bez sumnje, dokument od historijskog značaja od kojeg će imati koristi buduće generacije. Komisija ocjenjuje da je rad Komisije za Srebrenicu značajan korak naprijed za Republiku Srpsku, ali Komisija također zaključuje da veliki dio posla ostaje da se uradi. Komisija se nada da će rad koji je završen i posao koji treba da se uradi doprinijeti višem cilju trajnog pomirenja među zajednicama u Bosni i Hercegovini.

Komisija se sjeća da je Komisija za Srebrenicu izjavila da je jedan od najvažnijih zadataka bio da se otkriju lokacije dosad nepoznatih masovne grobnice Srebreničkih žrtava. Rezultat rada je otkrivanje mnogih prethodno nepoznatih grobnica. Komisija također primjećuje da je Komisija za Srebrenicu, u svom Dodatku uključuje preporuke za dalji posao koji se odnosi na masovne grobnice i ekshumacije. Kompetentne vlasti trebaju nastaviti prikupljati i dokumentovati činjenice koje se odnose na potencijalne masovne grobnice i kompetentne vlasti trebaju osnovati fondove da se ubrza ovaj proces. Komisija pozdravlja ove preporuke, posebno u svijetlu činjenice da će ovo doprinijeti lociranju i identifikaciji ostatka nestalih osoba i privesti kraju nesigurnost preživjelih članova porodice. Komisija je ohrabrena težnjom Komisije za Srebrenicu da značajnu ulogu u daljem radu u rješavanju sudbine nestalih osoba ima Institut za nestale osobe.

U svijetlu činjenice da Republika Srpska predlaže način i metodologiju rada Komisije za Srebrenicu, kao model za buduće istrage zločina u svim dijelovima Bosne i Hercegovine, Komisija vjeruje da Republika srpska namjerava da Izvještaj predstavi javnosti. Komisija pozdravlja tu namjeru.

Komisija pridaje veliki značaj izjavi Vlade Republike Srpske o njenoj opredjeljenosti da privede sve osobe koje su počinile ratne zločine pravdi. Komisija primjećuje da je Komisija za Srebrenicu posebno preporučila nadležnim vlastima da sarađuju sa Haškim Tribunalom za ratne zločine Komisija također podsjeća da u Izvještaju Komisije za Srebrenicu stoji da je namjerno izostavljena inkriminirajuća informacija. Komisija očekuje da ova informacija i dokaz budu ustupljeni nadležnim kriminalističkim vlastima Republike Srpske, Bosne i Hercegovine i ICTY za dalju istragu.

Komisija podsjeća da je poslano preko 1800 aplikacija članova porodica nestalih osoba iz Srebrenice jula 1995. U slučaju br. CH/01/8365 Ferida Selimović i ostali protiv Republike Srpske, Odjel je obradio 49 specifičnih aplikacija. Još uvijek ima dosta posla da se uradi. Daljnje istrage, ekshumacije i identifikacije su prijeko potrebne. Članovi porodica nestalih osoba trebaju specifične i detaljne informacije o sudbini njihovih najbližih u svakom pojedinačnom slučaju. Trebaju preuzeti posmrtne ostatke da sahrane svoje najbliže u skladu sa tradicijom i vjerovanjem, i trebaju vidjeti privođenje pravdi počinilaca zločina. Komisija poziva Republiku Srpsku da djeluje prema preuzetoj obavezi i ispuni naloge postavljene u presudi u slučaju Selimović i ostali. Članovi porodica nestalih osoba još uvijek čekaju.

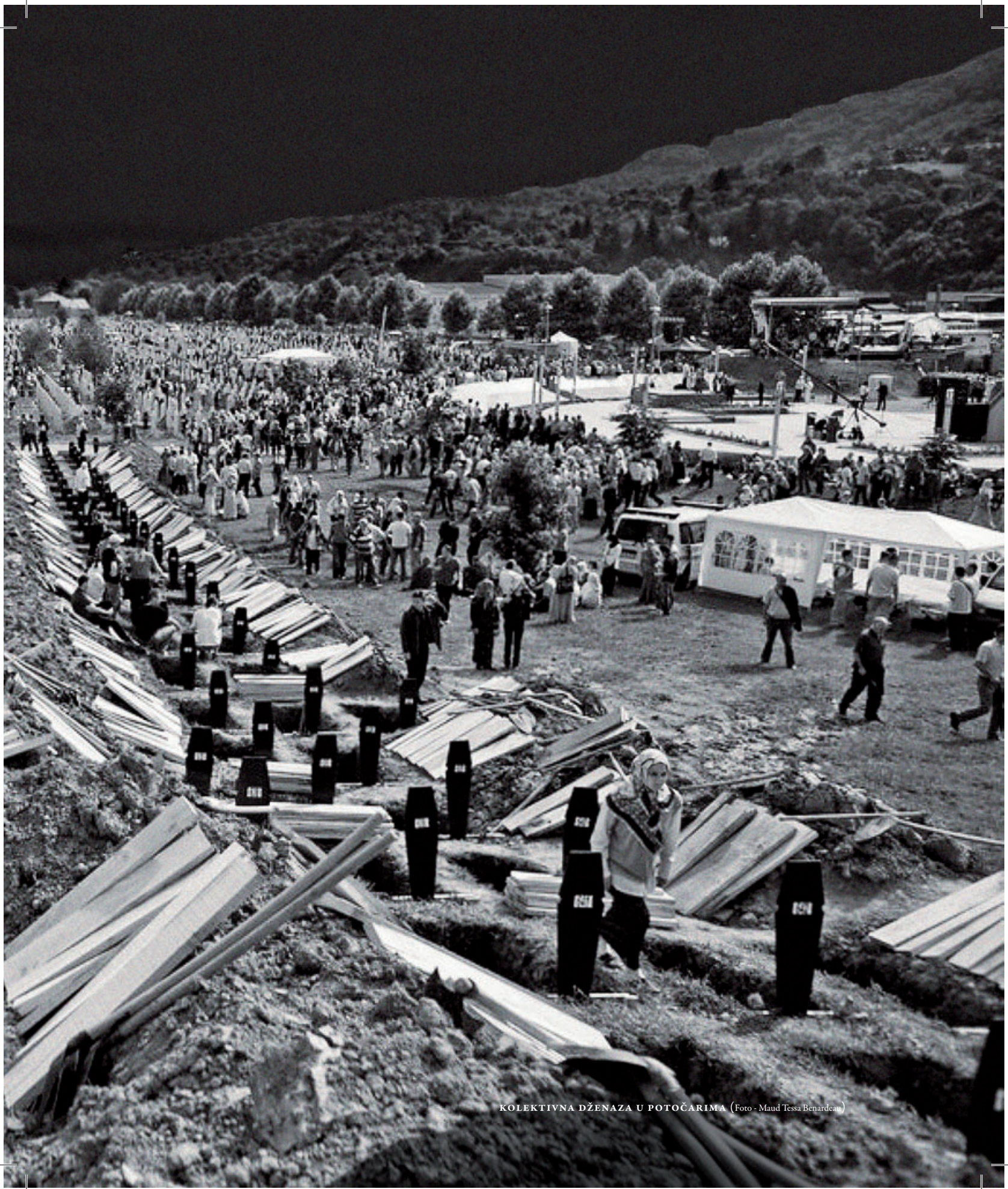
Jakob Moller
Predsjednik komisije

članovi:
Lord Paddy Ashdown, Visoki Predstavnik, Ambasador Bernard Fassier, Viši zamjenik Visokog Predstavnika, Ambasador Douglas Davidson, Šef Misije, OSCE, Misija u Bosni i Hercegovini, Ambasador Jan Kubis, Generalni Sekretar, OSCE, Beč.

POSLEDNJI ISPRAČAJ UBIJENIH SREBRENIČANA

KOLEKTIVNA DŽENAZA U POTOČARIMA (Foto - Maud Tessa Benardeau)

MEMORIJALNI CENTAR SREBRENICA - POTOČARI. (Foto - diego_russo)

KOPIJE POSLEDNJIH STRANICA DOKUMENTA KOMISIJE I RADNE GRUPE

liste svih lica za koja se još uvijek traga u vezi sa događajima u i oko Srebrenice od 10.-19. jula 1995. godine.

Komisija bi postigla i značajnije rezultate istraživanja da je imala na raspolaganju i ostalu relevantnu dokumentaciju nadležnih institucija Republike Srpske, kao i saznanja i dokumentaciju organa Federacije Bosne i Hercegovine.

Opterećena veoma kratkim zadatim rokom, Komisija je od samog konstituisanja radila pod jakim medijskim pritiskom, što je dodatno opterećivalo njene i tako složene aktivnosti. Međutim, članovi Komisije su uspjeli da odole politizaciji predmeta istraživanja, kao i medijskim pritiscima. Inkrimisane informacije su u Izvještaju namjerno izostavljene.

Javnost Republike Srpske rezultate rada Komisije prezentirane u ovom Izvještaju mora posmatrati u svjetlu nedavne izjave Predsjednika Republike Srpske. Prihvatanje i suočavanje sa činjenicom da su neki pripadnici srpskog naroda počinili zločin u Srebrenici u julu 1995. godine može povoljno uticati na kreiranje uslova za istraživanje svih drugih zločina počinjenih na prostorima Bosne i Hercegovine i kažnjavanje počinilaca.

KOMISIJA:

U Banja Luci 11. jun 2004.

Milan Bogdanić, predsjednik

Đorđe Stojaković, potpredsjednik

Prof.dr Smail Čekić, potpredsjednik

Gordon Bacon, član

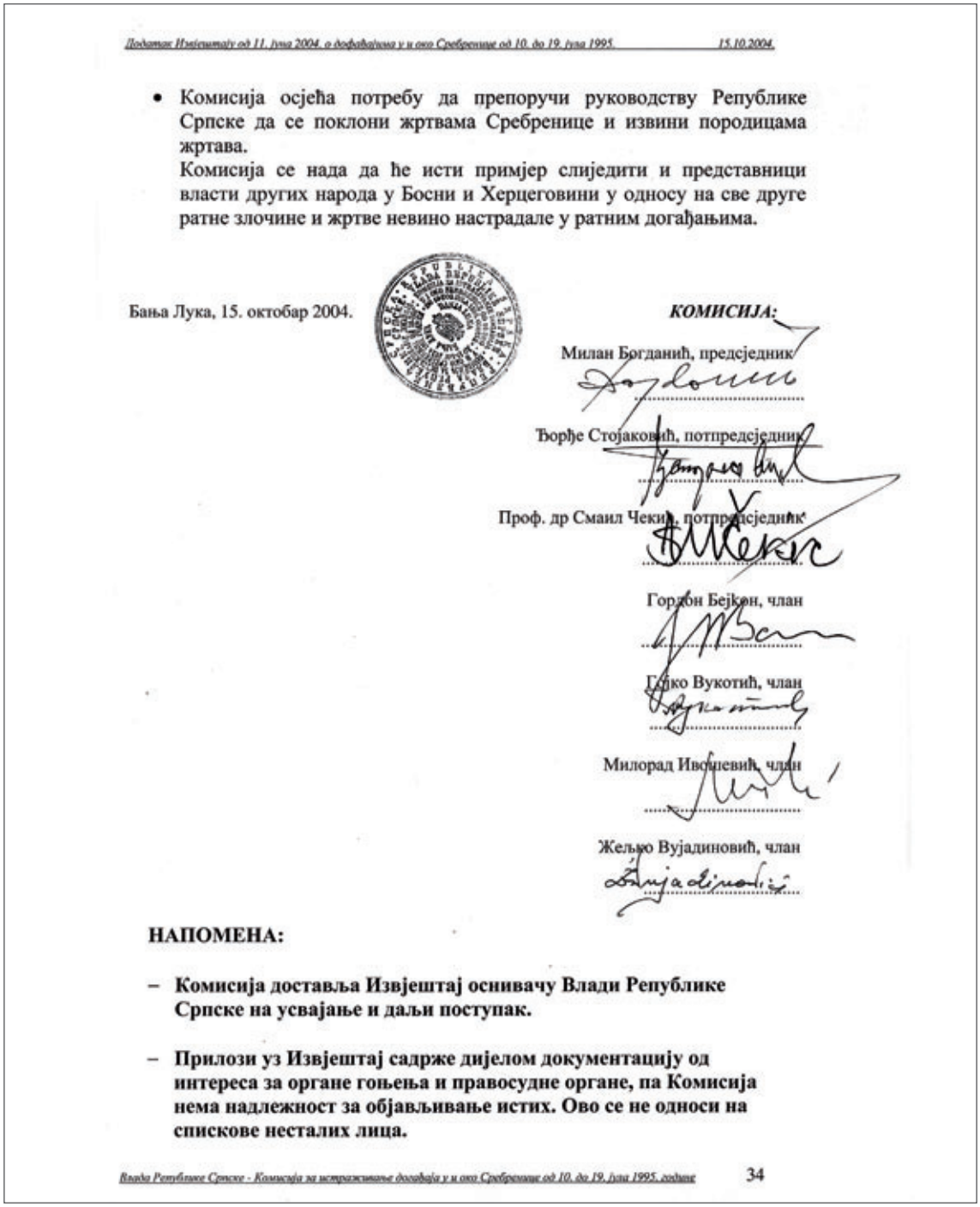
Gojko Vukotić, član

Milorad Ivošević, član

Željko Vujadinović, član

41

NAPOMENA: Potpisana i ovjerena originalna kopija posljednje stranice ***Događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995.,*** čiji se prepis nalazi na stranici 89 ove knjige.

Додатак Извјештају од 11. јуна 2004. о догађајима у и око Сребренице од 10. до 19. јуна 1995. *15.10.2004.*

- Комисија осјећа потребу да препоручи руководству Републике Српске да се поклони жртвама Сребренице и извини породицама жртава.
  Комисија се нада да ће исти примјер слиједити и представници власти других народа у Босни и Херцеговини у односу на све друге ратне злочине и жртве невино настрадале у ратним догађањима.

Бања Лука, 15. октобар 2004.

КОМИСИЈА:

Милан Богданић, предсједник

Ђорђе Стојаковић, потпредсједник

Проф. др Смаил Чекић, потпредсједник

Гордон Бејкон, члан

Горко Вукотић, члан

Милорад Ивошевић, члан

Жељко Вујадиновић, члан

НАПОМЕНА:

- **Комисија доставља Извјештај оснивачу Влади Републике Српске на усвајање и даљи поступак.**
- **Прилози уз Извјештај садрже дијелом документацију од интереса за органе гоњења и правосудне органе, па Комисија нема надлежност за објављивање истих. Ово се не односи на спискове несталих лица.**

Влада Републике Српске - Комисија за истраживање догађаја у и око Сребренице од 10. до 19. јуна 1995. године 34

NAPOMENA: Potpisana i ovjerena originalna kopija posljednje stranice ***Dodatka izvještaju od 11. juna 2004. o događajima u i oko Srebrenice,*** čiji se prepis nalazi na stranici 132 ove knjige.

- Прилог бр. 9, Списак МО РС од **25. 126** лица

- Прилог бр. 10, Списак од **892** запослена лица

Бања Лука, 30. март 2005.

Радна група :

Јован Ћапић .....

Милан Дупор .....

Зоран Цветковић .....

Мирко Матић .....

Урош Пена .....

Горан Васић .....

Проф. др. Смаил Чекић .....

NAPOMENA: Potpisana originalna kopija posljednje stranice *Izvještaja za sprovođenje zaključaka iz konačnog Izvještaja Komisije za Srebrenicu,* čiji se prepis nalazi na stranici 153 ove knjige.

Радна група је, у складу са легислативом о заштити података, прикупљала, евидентирала и анализирала податке о лицима која су по различитим основама уплетена у догађаје у и око Сребренице од 10. – 19. јула 1995. године, те компарирала са тренутно запосленим лицима у институцијама власти РС и БиХ.

Радна група и овом приликом упозорава да у складу са тим, даље коришћење података из Прилога Извјештаја Радне групе треба да буде у истим законским оквирима, односно у складу са Законом о заштити личних података (Службени гласник Б и Х 32/01) и чланом 8. Конвенције о заштити основних и људских права и слобода (у вези са чланом II/3F Устава БиХ).

Бања Лука, 30.09.2005. године

Радна група:

Јован Спаић

Милан Дупор

Зоран Цветковић

Мирко Матић

Урфан Пења

Бајко Васић

Проф. др Смаил Чекић

Александар Радета

NAPOMENA: Potpisana originalna kopija posljednje stranice ***Dopune izvještaja od 30. marta 2005. godine,*** čiji se prepis nalazi na stranici 176 ove knjige.

